

ตัวแปรที่พยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร

ปริญญานิพนธ์
ของ
ศักดิ์สิทธิ์ แร่ทอง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2549

ตัวแปรที่พยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร

บทคัดย่อ
ของ
ศักดิ์สิทธิ์ แร่ทอง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2549

ศักดิ์สิทธิ์ แร่ทอง. (2549). *ตัวแปรที่พยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ* ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : อาจารย์ ดร.มารศรี สุธานี, อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา.

การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ ได้แก่ ประสิทธิภาพการสอนของครู การได้รับการฝึกอบรมของครู เจตคติต่อวิชาชีพครู การสนับสนุนทางสังคมของครู ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กับพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเพื่อค้นหาตัวแปรที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2548 จำนวน 352 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้นในการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย 5 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 – 5 เป็นแบบสอบถามเจตคติต่อวิชาชีพครู มีค่าความเชื่อมั่น .89 การสนับสนุนทางสังคมของครู มีค่าความเชื่อมั่น.96 ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าความเชื่อมั่น .96 และพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าความเชื่อมั่น .96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบแต่ละขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก
2. ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่ ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนเจตคติต่อวิชาชีพครู และการสนับสนุนทางสังคมของครูมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง
3. ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และเจตคติต่อวิชาชีพครู ซึ่งตัวแปรทั้งสองสามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้ร้อยละ 56.40 โดยตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์ที่ดีที่สุดคือ ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

VARIABLES PREDICTING OF TEACHER BEHAVIOR FOCUSING ON
CHILD - CENTERES IN SCHOOL
UNDER CHUMPHON EDUCATONAL SERVICE AREA OFFICE

AN ABSTRACT
BY
SAKSIT RAETHONG

Presented in Partial Fulfillment of the Requirement
for the Master of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University
May 2006

Saksit Raethog. (2006). *Variables Predicting of Teacher Behavior Focusing on Child – Centres in School under Chumphon Education Service Area Office*. Master Thesis, M.Ed. (Education Administration). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Lect. Dr.Marasri Suthanithi, ; Lect. Dr.Rachan Boonthima.

The purposes of this research were to study teachers' teaching behaviors Focusing on learners under Chumphon Education Service Area Office ; to examine the relationships between predicting variables including teaching Experience, teachers' educational training, teachers' attitudes towards teaching career, teachers' social support, the academic leadership of educational institution administrators and teachers' behaviors focusing on learners ; and to investigate the variables that were able to predict teachers' behaviors focusing child – centers. The samples were 352 primary school teachers under Chumphorn Education service Area office in the academic year of 2005, selected by stratified random based on the school size. The instrument used in study was a questionnaire consisting of 5 parts : part 1 : being a check list on the sample general data ; and part 2 – 5 being five poin likert scale a questionnaire with the reliability of teachers' Attitude towards teaching career .89, of teachers' Social Support .96, of the Academic Leadership of leadership of educational institution administrators .96, and of teachers' Behaviors focusing on Learners .96. The statistics for analysis data were average scores, standard deviation, Pearson product – moment correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis.

The research results were as follows :

1. The teaching behaviors of teachers under Chumphorn Education Service Area Office focusing on child – centers were at the high level in both overall individual.
2. Variables that had highly positive relation to teachers' behaviors focusing on child – centers were the academic leadership of educational institution administrators, and those with moderate relation were teachers' attitudes towards teaching career and teachers' social support.

3. Variables that were able to predict teachers' behaviors focusing on child – centers were the academic leadership of educational institution administrators and teachers' attitude towards teaching career, both of which were able to explain the variance of teachers' behaviors focusing on child – centers at 56.40 percentage while the best predicting variable was the academic leadership of educational institution administrators.

ตัวแปรที่พยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุขพร

ปริญญานิพนธ์
ของ
ศักดิ์สิทธิ์ แร่ทอง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2549
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากอาจารย์ ดร.มารศรี สุธานี ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา ตลอดจนชี้แนะแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข และให้กำลังใจตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง และขอขอบพระคุณด้วยความเคารพเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

กราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศาสตร์ แสงศักดิ์ กรรมการสอบที่แต่งตั้งเพิ่มเติม ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ อันทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องของเครื่องมือให้มีความสมบูรณ์ จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.ไพบูลย์ อ่อนมั่ง นายกำจัด คงหนู ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1 นายกิตติวุฒิ พันธุ์ธร หัวหน้ากลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1 ดร.อุทัยวรรณ พงษ์อรัณ รองผู้อำนวยการโรงเรียนท่าแซะรัชดาภิเษก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1 และขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ตอบแบบสอบถามในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1 และ เขต 2

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษาทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้การอบรมสั่งสอน และประสบการณ์ที่มีคุณค่ายิ่งแก่ผู้วิจัย คุณค่าและประโยชน์จากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแด่คุณแม่วรรณา แร่ทอง คุณพ่อเทียบ แร่ทอง คุณสุมาลี แร่ทอง และทุกคนในครอบครัว ที่ให้กำลังใจเสมอมา

ศักดิ์สิทธิ์ แร่ทอง

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายในการวิจัย.....	4
	ความสำคัญของการวิจัย.....	4
	ขอบเขตของการวิจัย.....	4
	ขอบเขตของเนื้อหา.....	4
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	5
	ตัวแปรที่ศึกษา.....	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
	สมมุติฐานในการวิจัย.....	12
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
	การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร.....	14
	การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	16
	แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	16
	หลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	19
	ความหมายของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	22
	ความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	24
	แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	26
	พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	28
	พฤติกรรมการสอน.....	28
	ตัวบ่งชี้พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	29
	การเตรียมการสอน.....	31
	การส่งเสริมความคิด.....	34
	การเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล.....	35
	การเรียนรู้จากกลุ่ม.....	36
	การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม.....	37
	การใช้สื่อการสอน.....	39

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม.....	40
การประเมินผล.....	42
ตัวแปรที่พยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	44
ประสบการณ์การสอนของครู.....	44
การได้รับการฝึกอบรมของครู.....	45
เจตคติต่อวิชาชีพครู.....	46
การสนับสนุนทางสังคมของครู.....	53
ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา.....	58
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	66
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	75
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	75
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	77
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	77
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	79
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	82
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	83
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	83
การนำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูล.....	84
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	84
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	99
ความมุ่งหมายในการวิจัย.....	99
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	100
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	100
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	100
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	101

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ)	
สรุปผลการวิจัย.....	101
อภิปรายผล.....	102
ข้อเสนอแนะ.....	108
บรรณานุกรม.....	110
ภาคผนวก.....	126
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	143

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดโรงเรียน	76
2	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรพยากรณ์.....	85
3	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของพฤติกรรมการสอนของครู ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชุมพร.....	86
4	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของพฤติกรรมการสอนของครู ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชุมพร ด้านการเตรียมการสอน.....	87
5	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของพฤติกรรมการสอนของครู ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชุมพร ด้านการส่งเสริมความคิด.....	88
6	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของพฤติกรรมการสอนของครู ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชุมพร ด้านการเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล.....	89
7	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของพฤติกรรมการสอนของครู ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชุมพร ด้านการเรียนรู้จากกลุ่ม.....	90
8	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของพฤติกรรมการสอนของครู ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชุมพร ด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม.....	91
9	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของพฤติกรรมการสอนของครู ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชุมพร ด้านการใช้สื่อการสอน.....	92
10	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของพฤติกรรมการสอนของครู ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชุมพร ด้านการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม.....	93
11	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของพฤติกรรมการสอนของครู ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชุมพร ด้านการประเมินผล.....	94

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
12 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างประสพการณ์การสอนของครู การได้รับการ ฝึกอบรมของครู เจตคติต่อวิชาชีพครู การสนับสนุนทางสังคมของครู ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับพฤติกรรมการสอน ของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	95
13 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครู ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบแต่ละขั้นตอน.....	96
14 ผลการวิเคราะห์เพื่อค้นหาตัวแปรประสพการณ์การสอนของครู การได้รับการฝึกอบรมของครู เจตคติต่อวิชาชีพครู การสนับสนุนทางสังคมของครู และความเป็นผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครู ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชุมพร ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบแต่ละขั้นตอน.....	97

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	11
-----------------------------	----

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญของชีวิต เนื่องด้วยเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญ ต่อการพัฒนาชีวิตของคนให้มีคุณภาพ เปรียบเสมือนเครื่องมือที่ช่วยสร้างทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ให้เกิดการพัฒนาร่างกาย จิตใจ สติปัญญา สร้างเจตคติ ค่านิยม ที่ถูกต้อง เอื้อต่อการพัฒนาตนเองและประเทศชาติ ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล อดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ที่ว่า ปัจจัยสำคัญที่สุดประการหนึ่งของชีวิตและส่วนรวมคือการศึกษา ซึ่งเป็นรากฐานส่งเสริมความเจริญมั่นคงเกือบทุกอย่างในตัวบุคคลและประเทศชาติ สังคม และบ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วน ล้วนพอเหมาะกันทุก ๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้นก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2543 : 5,16) เพื่อให้ชีวิตของคนมีคุณภาพ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 จึงบัญญัติให้รัฐจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ให้ประชาชนได้เรียนอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และมาตรา 81 ยังบัญญัติไว้ว่ารัฐต้องจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ดังที่ปรากฏในปัจจุบันคือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารและจัดการศึกษา โดยกำหนดแนวทางในการปฏิรูปการศึกษา และให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นหลัก

แนวคิดและความพยายามในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนดังกล่าว ยังไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควรเนื่องจากการจัดการเรียนการสอนยังคงเน้นที่ครูเป็นศูนย์กลาง ครูส่วนมากยังคงเชื่อมั่นและคุ้นเคยอยู่กับการถ่ายทอดความเชี่ยวชาญของตนให้ลูกศิษย์ (วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2541 : 7) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ พลสันต์ โพธิ์ศรีทอง (2542 : 10) ที่ว่าการเรียนการสอนยังคงเน้นการสอนของครู ไม่เน้นการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูยังเป็นผู้ตัดสินใจในทุกเรื่อง และจากการวิเคราะห์ผลการวิจัยในระดับประถมศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับครู และพฤติกรรมการเรียนการสอน พบว่า ครูยังขาดการพัฒนาเทคนิคการสอน การสอนเน้นเนื้อหาเป็นสำคัญ ขาดการปฏิบัติจริง ไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม นอกจากนี้ ครูมีขวัญและกำลังใจต่ำ ขาดความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง ขาดเป้าหมายในการทำงาน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2539 : 1 – 2) เพื่อรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี ให้ความสำคัญสูงสุดกับการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รู้จักแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้เป็นคนที่มีสมรรถนะ คือ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขอย่างแท้จริง (กรมวิชาการ. 2543 : 1 – 2) ซึ่งการจัดการเรียน

การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะประสบผลสำเร็จได้นั้น พฤติกรรมการสอนของครูเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง เนื่องด้วยการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา การสอนที่มีประสิทธิภาพ ย่อมเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ตามจุดประสงค์ของการศึกษา (บัญชา แสงหวี. 2539 : 16) และการสอนของครูมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน (ทวีศิลป์ สารแสน. 2543 : 4) ซึ่งพฤติกรรมการสอนของครูดังกล่าวมีความสำคัญยิ่งกว่าเนื้อหาหรือความรู้ที่สอน ทั้งนี้ครูจึงต้องรู้จักใช้วิธีสอนที่ดี และมีพฤติกรรมการสอนที่เหมาะสม จึงจะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชานั้น (พนัส หันนาคินทร์. 2524 : 179)

การที่ครูจะมีพฤติกรรมการสอนที่เหมาะสมได้นั้น ขึ้นอยู่กับตัวแปรหลายประการ เช่น ประสิทธิภาพในการสอนของครู การได้รับการฝึกอบรมของครู เจตคติต่อวิชาชีพครู การสนับสนุนทางสังคมของครู และการเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องด้วย ประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่มิอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคล ช่วยสร้างความพร้อมในการรับรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. 2534 : 54) อีกทั้งยังช่วยให้มีความชำนาญในการสอน (บุญชม ศรีสะอาด. 2524 : 65) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า ครูที่มีประสิทธิภาพการทำงานต่างกัน มีปัญหา มีความรู้ความเข้าใจ และพฤติกรรมการสอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แตกต่างกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 12 – 13 ; ปวีณา หมตราดี. 2545 : บทคัดย่อ) และในขณะเดียวกัน การได้รับการฝึกอบรม เป็นอีกด้านหนึ่งที่มีความสำคัญ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสอนของครู เนื่องจากการพัฒนาความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน (อุทัย หิรัญโต. 2531 : 108) เป็นกระบวนการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน (สมคิด บางโม. 2539 : 4) ช่วยพัฒนาความคิด พฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน (พะยอม วงศ์สารศรี. 2538 : 169) ซึ่งสอดคล้องกับโครงการวิจัย และพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมครู ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2546 : 3) ที่พบว่า ครูที่เข้ารับการฝึกอบรม มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญดีขึ้น

นอกจากนี้พฤติกรรมการสอนของครู ขึ้นอยู่กับเจตคติต่อวิชาชีพครู เจตคติที่ดีจะส่งผลให้มีพฤติกรรมการทำงานที่พึงปรารถนา (ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. 2532 : 46) มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในงาน และพฤติกรรมการทำงาน (ปริญญา ณ วันจันทร์. 2536 : 33) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า เจตคติต่องานมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงาน (อุบล ภัตตะ. 2535 : บทคัดย่อ) บุคคลที่มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน จะมีผลสัมฤทธิ์ในการทำงานสูง (สุภรณ์ ศรีพหล. 2519 : 37) ขณะที่การได้รับการสนับสนุนทางสังคมของครู ก็เป็นอีกปัจจัยที่สำคัญ หากครูได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่เหมาะสม ย่อมทำให้เกิดความพึงพอใจ เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงาน (บุญเรือน หมั่นทรัพย์. 2538 : 56) จากการศึกษางานวิจัย พบว่า การได้รับการสนับสนุนทางสังคมของครู มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ. 2536 : 214) การได้รับการสนับสนุนทางสังคมของครู เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการสอนของครูผู้สอน (บัญชา แสงหวี. 2539 : 272) ขณะเดียวกัน ผู้บริหารก็เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ ทั้งนี้ เพราะการบริหารงานของผู้บริหาร ย่อมส่งผลต่อพฤติกรรม และการ

ปฏิบัติงานของครูผู้สอน (ราชันย์ บุญธิมา. 2542 : 82) ดังนั้นหน้าที่สำคัญของผู้บริหาร คือ การบริหารการเรียนการสอน (กิตติมา ปรีดีติติก. 2545 : 153) ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริม สนับสนุน การเปลี่ยนแปลง รูปแบบ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ธีระ ฤทธิเจริญ. 2545 : 37) ต้องมีความสนใจงานด้านวิชาการเป็นหลัก ทั้งกระทำได้โดยจัดทำ และนำมาตราฐานการศึกษา ไปใช้เป็นแหล่งข้อมูลทางการสอนสำหรับเพื่อนร่วมงาน สร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ประสานวิสัยทัศน์และพันธกิจของโรงเรียน ตั้งความคาดหวังสูงให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และตนเอง พัฒนาความเป็นผู้นำครู สร้างและรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับนักเรียน ผู้ร่วมงาน และผู้ปกครอง (McEwan. 2003 : 133 -135)

สำหรับการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาภาคบังคับ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 พบว่า คุณภาพการศึกษายังไม่เป็นที่พึงพอใจ เนื่องจาก มีปัญหา อุปสรรคในการพัฒนา การจัดการศึกษา คุณภาพของนักเรียนได้รับการพัฒนาไม่เต็ม ศักยภาพ ผลการเรียนรู้ต่ำกว่าระดับ 2 ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนส่วนหนึ่งยังไม่เปลี่ยน พฤติกรรม ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการบริหารตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ และการพัฒนาคุณภาพของครูทำได้ในระดับจำกัด และค่อนข้างน้อย ด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา พบว่า การพัฒนาบุคลากรทุกระดับทุกประเภทค่อนข้างน้อย ครูผู้สอนมีวุฒิไม่ตรงกับวิชาที่สอน ขาดการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศที่ดี การสร้างความเข้มแข็งให้โรงเรียน และชุมชนดำเนินการได้ไม่ดีเท่าที่ควรอันเนื่องมาจากขาดการประชาสัมพันธ์ และการประสานงานที่ต่อเนื่อง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพร. 2545 : 14 – 16) และยังพบว่า บุคลากรครู ยังขาดความรู้ความสามารถ และยังไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1.2546 : 15) นอกจากนี้ ศูนย์ปฏิบัติการปฏิรูปการศึกษาจังหวัดชุมพร (2546 :95 – 97) ยังได้สรุปผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร พบจุดอ่อนของโรงเรียนว่า แม้ครูจะได้รับการพัฒนาโดยการฝึกอบรม แต่ในทางปฏิบัติจริง ลักษณะการเรียนการสอนของครู ยังไม่เป็นไปตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ แบบผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด การสอนของครูยังเป็นแบบ บรรยาย เทคนิคการสอน และการประเมินผลยังไม่หลากหลาย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนยังต้องพัฒนา โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ และยังต้องได้รับการฝึกฝน ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ส่วนผู้บริหารและครูขาดความรู้ ความเข้าใจที่ชัดเจนในเชิงมนทัศน์ของการจัดการศึกษา ที่สนองนโยบายการปฏิรูปการศึกษา ขาดเอกสาร คู่มือ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากสภาพปัญหาพฤติกรรมการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1 และ เขต 2 และจากการศึกษาหลักการ แนวคิด และผลการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจ ศึกษาตัวแปรที่พยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อันจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบาย ในการพัฒนาการจัดการเรียน

การสอน นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดประโยชน์ต่อครูผู้สอน นำผลการศึกษาค้นคว้าไป ปรับปรุง ปรับเปลี่ยน พฤติกรรมการสอนให้มีประสิทธิผล เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน และเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารสถานศึกษา ได้ปรับปรุง พัฒนา สนับสนุน และส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ มุ่งศึกษาตัวแปรที่พยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร โดยมีความมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ประสิทธิภาพการสอนของครู การได้รับการฝึกอบรมของครู เจตคติต่อวิชาชีพครู การสนับสนุนทางสังคมของครู และความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กับพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร
3. เพื่อค้นหาตัวแปรที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ทำให้ทราบว่าพฤติกรรมการสอนของครูเป็นอย่างไร และมีปัจจัยใดบ้างที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการสอนของครูที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการกำหนดแนวทางส่งเสริม สนับสนุน และกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

เนื้อหาที่ศึกษาได้แก่ ประสิทธิภาพการสอนของครู การได้รับการฝึกอบรมของครู เจตคติต่อวิชาชีพครู การสนับสนุนทางสังคมของครู และความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร 8 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการสอน ด้านการส่งเสริมความคิด ด้านการ

เอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการเรียนรู้จากกลุ่ม ด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ด้านการใช้สื่อการสอน ด้านการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม และด้านการประเมินผล

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1 และ เขต 2 ปีการศึกษา 2548 จากจำนวน 282 โรงเรียน ประกอบด้วยโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 101 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 114 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 67 โรงเรียน มีครูผู้สอนจำนวนทั้งสิ้น 3,655 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1 และ เขต 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 352 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) ในการสุ่ม ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอนจาก โรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 56 คน โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 136 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่ 160 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรพยากรณ์ ได้แก่

- 3.1.1 ประสิทธิภาพการสอนของครู
- 3.1.2 การได้รับการฝึกอบรมของครู
- 3.1.3 เจตคติต่อวิชาชีพครู
- 3.1.4 การสนับสนุนทางสังคมของครู
- 3.1.5 ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

3.2 ตัวแปรเกณฑ์ คือ พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่

- 2.1 ด้านการเตรียมการสอน
- 2.2 ด้านการส่งเสริมความคิด
- 2.3 ด้านการเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล
- 2.4 ด้านการเรียนรู้จากกลุ่ม
- 2.5 ด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม
- 2.6 ด้านการใช้สื่อการสอน
- 2.7 ด้านการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม
- 2.8 ด้านการประเมินผล

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการนิยามศัพท์เฉพาะ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมา กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ ดังต่อไปนี้

1. ตัวแปรที่พยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง ตัวแปรต่าง ๆ ที่เป็นส่วนประกอบสำคัญที่มีผลให้ครูแสดงพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร ประกอบด้วย

1.1 ประสบการณ์การสอนของครู หมายถึง ระยะเวลาตั้งแต่เริ่มปฏิบัติหน้าที่เป็นครูผู้สอน โดยนับถึงวันตอบแบบสอบถาม เศษของปีเท่ากับหรือมากกว่า 6 เดือน นับเป็น 1 ปี

1.2 การได้รับการฝึกอบรมของครู หมายถึง จำนวนครั้งของการเข้าฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูผู้สอน ในปีการศึกษา 2547

1.3 เจตคติต่อวิชาชีพของครู หมายถึง ความคิด ความเชื่อ หรือความรู้สึก ของครูที่มีต่ออาชีพครู และเป็นความโน้มเอียงที่จะแสดงพฤติกรรมในการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.4 การสนับสนุนทางสังคมของครู หมายถึง การที่ครูได้รับความเห็นอกเห็นใจกันจากผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน มีการให้เกียรติซึ่งกันและกัน การรับฟังความคิดเห็น การมีส่วนร่วมในการทำงาน ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานที่ท้าทาย และมีความสำคัญ ได้รับความช่วยเหลือในด้านวัสดุสิ่งของ และค่าตอบแทนที่เหมาะสม ตลอดจนสวัสดิการต่าง ๆ ได้รับการพัฒนาด้านความรู้ ทักษะ และได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และทันสมัย

1.5 ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษา นำความรู้ แนวความคิด ตลอดจนเทคนิคใหม่ ๆ มาพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยการจัดทำและนำมาตรฐานการศึกษาไปใช้ เป็นแหล่งข้อมูลทางการสอนสำหรับเพื่อนร่วมงาน สร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การประสานวิสัยทัศน์และพันธกิจของโรงเรียน ตั้งความคาดหวังสูงให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและตนเอง การพัฒนาความเป็นผู้นำครู และการสร้างและรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับนักเรียน ผู้ร่วมงาน และผู้ปกครอง

2. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การที่ครูจัดการเรียนการสอน โดยมุ่งจัดกิจกรรมที่สอดคล้องเหมาะสม กับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง ตั้งแต่คิด ค้นคว้า หาความรู้ และลงมือปฏิบัติจริง จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เกิดความเข้าใจและสามารถนำความรู้ไปบูรณาการใช้ในชีวิตประจำวัน

3. พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การกระทำหรืออาการที่ครูแสดงออก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยจำแนกออกเป็น 8 ด้าน ดังนี้

3.1 การเตรียมการสอน หมายถึง การเตรียมตนเองล่วงหน้าของครูผู้สอน ให้พร้อมที่จะทำการสอน โดยการศึกษาเนื้อหาวิชาในหลักสูตร จุดประสงค์ของการเรียนรู้ มีการจัดทำแผนการสอน มีการเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอน ที่มีการเชื่อมโยงระหว่างภูมิปัญญา

ท้องถิ่น และองค์ความรู้ในท้องถิ่น แหล่งข้อมูลทั้งที่เป็นสื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับเนื้อหา เวลา กิจกรรม วิธีการวัดและประเมินผล ที่เหมาะสมกับผู้เรียน มีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามความสนใจ และความถนัดของตนเอง

3.2 การส่งเสริมความคิด หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ฝึกการคิดของนักเรียน โดยครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทดลองใช้วิธีการคิด เพื่อหาคำตอบของตนเอง และกล้าแสดงความคิดเห็น มีการส่งเสริมกระบวนการคิดโดยใช้คำถาม ผังมโนภาพ วิธีการสอนและเทคนิคในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีคิดโดยการ พบปะ สนทนา หรือ อภิปรายถาม - ตอบจากผู้รู้ในชุมชน

3.3 การเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง การที่ครูผู้สอนแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้ความสนใจ และรู้จักระดับความพร้อม ความรู้ ความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ถ่ายทอดเนื้อหา สาร ที่เหมาะสมกับระดับความพร้อม ความสามารถ ความสนใจ และความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน

3.4 การเรียนรู้จากกลุ่ม หมายถึง การจัดกิจกรรมของครูผู้สอน โดยการจัดให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม ตามความถนัดและความสนใจ มีการช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากกันและกัน ให้ผู้เรียนได้นำเสนอผลงานของกลุ่ม ทั้งนี้ครูจะเป็นผู้ที่คอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือในขณะที่ยุ่เรียนทำงานร่วมกัน

3.5 การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การจัดสภาพในชั้นเรียนที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนของครูผู้สอน โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น แสดงความสามารถ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ครูสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน โดยการแสดงความเป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใส และมีความกระตือรือร้น ตลอดจนใช้เทคนิควิธีการสอนที่เหมาะสม รู้จักใช้วิธีการจูงใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

3.6 การใช้สื่อการสอน หมายถึง การเลือกใช้สื่อที่สอดคล้องกับเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนการสอนของครู มาเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้น ซึ่งสื่อที่ใช้จะมีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริง เหมาะสมกับความสนใจของผู้เรียน และผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อการเรียนการสอนนั้น ๆ

3.7 การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม หมายถึง การจัดกิจกรรมทั้งภายในห้องเรียน ภายนอกห้องเรียนของครูผู้สอน โดยการใช้วิธีการอันหลากหลาย เช่น การเล่านิทาน การใช้กรณีตัวอย่าง การขับบทบาทสมมุติ สถานการณ์จำลอง การยกย่องผู้ทำความดี การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ หรือการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของครู เพื่อให้ผู้เรียนได้รับรู้ และเกิดความสนใจในกิจกรรม หรือประสบการณ์ ที่จะช่วยให้เห็นคุณค่า รู้จักแยกแยะสิ่งควร ไม่ควร สามารถนำไปใช้ และลงมือปฏิบัติตนในด้านระเบียบวินัย ค่านิยม และคุณธรรมอย่าง ต่อเนื่องสม่ำเสมอ จนเป็นลักษณะนิสัย

3.8 การประเมินผล หมายถึง การที่ครูพิจารณาถึง ความสามารถความสนใจ ความถนัด และพัฒนาการทางการเรียนของผู้เรียน โดยใช้เครื่องมือและกระบวนการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย พร้อมทั้งนำผลการประเมิน มาปรับปรุงการเรียนการสอนของ

4. ครูผู้สอน หมายถึง ครูซึ่งทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1 และ เขต 2

5. สถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1 และ เขต 2

6. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร หมายถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1 และ เขต 2 ตามประกาศของ กระทรวงศึกษาธิการ ในเรื่องกำหนดเขตพื้นที่การศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษา ตัวแปรที่พยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในสถานศึกษา ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้วิจัยอาศัยแนวคิดของ กรมวิชาการ (2534 ก : 11 – 15) ที่กล่าวถึงคุณลักษณะของครูในด้านศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ อันประกอบด้วย มีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรทั้งเนื้อหาสาระ ธรรมชาติของวิชา และธรรมชาติของผู้เรียน มีความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดผลถาวรแก่ศิษย์ พัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด มีความรู้ความสามารถในการเสริมสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีความสามารถในการวัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง และมีความสามารถในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 10 – 11) ที่กล่าวถึงพฤติกรรมการสอนของครูว่า เป็นผู้ตั้งคำถามที่ท้าทายให้นักเรียนคิด ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในงานที่ทำ ให้นักเรียนสร้างข้อสรุปความรู้เอง กระตุ้นให้นักเรียนทำงานกลุ่ม ช่วยนักเรียนบูรณาการความคิดรวบยอด และ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน และชนาธิป พรสกุล (2544 : 7) ที่กล่าวถึงหลักการจัดการเรียนการสอน โดยมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายให้ผู้เรียนฝึกค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้และแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ ฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม พัฒนาสุนทรียภาพทั้งด้านดนตรี ศิลปะ และพลศึกษา มีความรับผิดชอบต่อกลุ่ม มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย และผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการไปโรงเรียน และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 ก : 5) ที่กล่าวถึงตัวบ่งชี้กระบวนการสอนของครู คือ ครูมีการเตรียมการสอน จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่จูงใจ ให้นักเรียนแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้นักเรียนฝึกคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม ใช้สื่อการสอน ใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ปฏิบัติงานระเบียบวินัย ค่านิยมและคุณธรรม มีการสังเกตและประเมินพัฒนาการของนักเรียนอย่าง

ต่อเนื่อง ซึ่งเมื่อนำสังเคราะห์ สามารถพิจารณาถึงพฤติกรรมการสอนของครูได้ 8 ด้าน ได้แก่ ด้านการเตรียมการสอน ด้านการส่งเสริมความคิด ด้านการเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการเรียนรู้จากกลุ่ม ด้านการจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อม ด้านการใช้สื่อการสอน ด้านการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม และด้านการประเมินผล

2. ตัวแปรพยากรณ์ จำแนกเป็น

2.1 ประสพการณ์ในการสอนของครู อาศัยแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 12 – 13) ที่ได้ประเมินความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมการสอนของครูที่สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจากครูผู้สอนทั่วประเทศ พบว่า ครูที่มีประสพการณ์ในการสอนต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจ และพฤติกรรมการสอนเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญต่างกัน นำมาประสานกับแนวคิดของ ปวีณา หมดรากี (2545 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำแนกตามประสพการณ์การทำงานของครู มีความแตกต่างกัน

2.2 การได้รับการฝึกอบรมของครู อาศัยแนวคิดของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ใน หมวด 7 มาตรา 52 ที่กำหนดให้มีการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง และนำมาประสานกับแนวคิดของ คาร์นเทอร์ (ทวิคิลป์ สารแสน. 2543 : 71 ; อ้างอิงจาก Caruther.1967) ที่ศึกษา พบว่า นักเรียนที่สอนโดยครูที่ได้รับการฝึกอบรมมาโดยเฉพาะ มีความพึงพอใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง แนวคิดของ สุวภาคย์ ทักสนา (2543 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจของอาจารย์ ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า การฝึกอบรมของครู มีความสัมพันธ์ทางบวก และสามารถทำนายความรู้ความเข้าใจ ของอาจารย์ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้ และแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2546 : 3) ที่จัดทำโครงการวิจัยและพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมครู โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในปี 2544 – 2546 พบว่า ผู้เข้ารับการอบรม มีการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ในทางที่ดีขึ้น มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และส่งผลไปถึงการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดีขึ้น

2.3 เจตคติต่อวิชาชีพครู อาศัยแนวคิด เชฟเวอร์ (Shaver. 1977 : 168 – 170) ที่จำแนกองค์ประกอบของเจตคติ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ความรู้สึก และด้านแนวโน้มที่จะกระทำ นำมาประสานกับแนวคิดของ อรวรรณ ปิลันธน์โอวาท (2537 : 23) ที่กล่าวว่า เจตคติ มี 3 ด้าน ดังนี้ ด้านความรู้ ด้านความรู้สึก และด้านพฤติกรรม แนวคิดของ อุบล ภัตตระ (2535 : บทคัดย่อ) พบว่า เจตคติต่องานมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงาน

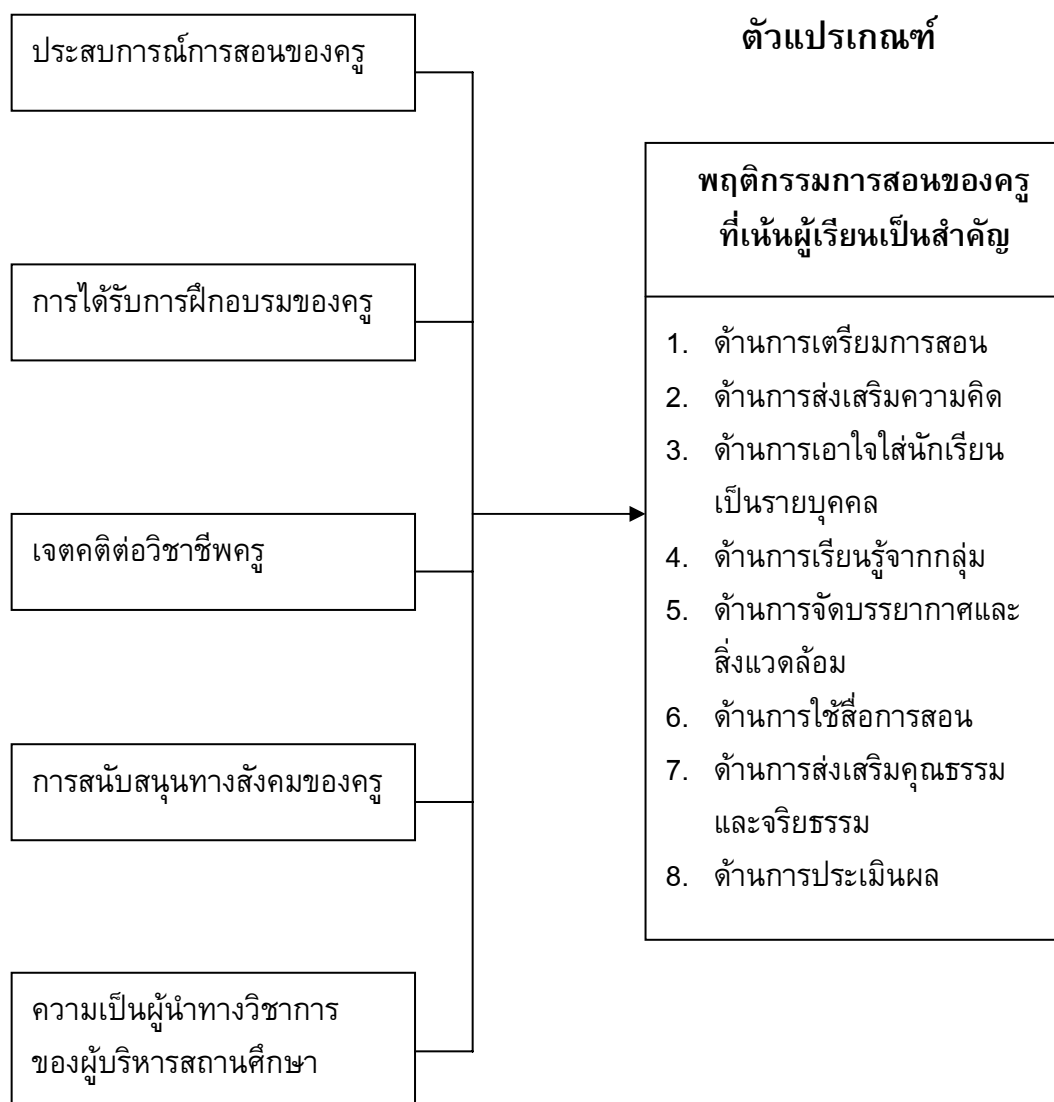
2.4 การสนับสนุนทางสังคมของครู อาศัยแนวคิดของ กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ (2536 : 83) ซึ่งได้ประสานแนวคิดของ เฮาส์ (House. 1981) และ แฟบเบอร์ (Faber. 1983) มาศึกษาวิเคราะห์ และแบ่งการสนับสนุนทางสังคมของครูออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ การสนับสนุนทางอารมณ์ การสนับสนุนด้านวัตถุและบริการ และการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร และการประเมินผล และ

นำมาประสานกับแนวคิดของ พนาลัย อยู่สำราญ (2535 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาตัวแปรทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับ การยอมรับนวัตกรรมทางการสอนแบบเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนของครูมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้การสนับสนุนจากสังคมสามารถทำนายพฤติกรรมการสอนแบบเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนได้ แนวคิดของ บุญเรือน หมั่นทรัพย์ (2538 : 56) ที่กล่าวว่า หากครูได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่เหมาะสม ย่อมทำให้เกิดความพึงพอใจ เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงาน

2.5 ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อาศัยแนวคิดของ แมคอีเวน (McEwan. 2003 : 133 – 135) ที่กล่าวถึง การเป็นผู้นำทางวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพไว้ 7 ด้าน ได้แก่ การจัดทำและการนำมาตรฐานการศึกษาไปใช้ การเป็นแหล่งข้อมูลทางการสอนสำหรับเพื่อนร่วมงาน การสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การประสานวิสัยทัศน์และพันธกิจของโรงเรียน การตั้งความคาดหวังสูงให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และตนเอง การพัฒนาความเป็นผู้นำครู และการสร้างและรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับนักเรียน ผู้ร่วมงาน และผู้ปกครอง

จากหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาประสานเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

ตัวแปรพยากรณ์

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. ประสิทธิภาพการสอนของครู การได้รับการฝึกอบรมของครู เจตคติต่อวิชาชีพครู การสนับสนุนทางสังคมของครู และความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. ประสิทธิภาพการสอนของครู การได้รับการฝึกอบรมของครู เจตคติต่อวิชาชีพครู การสนับสนุนทางสังคมของครู และความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อย่างน้อยหนึ่งตัวแปร สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาตัวแปรที่พยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1 และ เขต 2 ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาและรวบรวมจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามกรอบแนวคิดของการศึกษาค้นคว้า ซึ่งจะนำเสนอตามลำดับหัวข้อ ต่อไปนี้

1. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาชุมพร
2. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 2.1 แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 2.2 หลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 2.3 ความหมายของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 2.4 ความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 2.5 แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 3.1 พฤติกรรมการสอน
 - 3.2 ตัวบ่งชี้พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 3.2.1 การเตรียมการสอน
 - 3.2.2 การส่งเสริมด้านการคิด
 - 3.2.3 การเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล
 - 3.2.4 การเรียนรู้จากกลุ่ม
 - 3.2.5 การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม
 - 3.2.6 การใช้สื่อการสอน
 - 3.2.7 การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม
 - 3.2.8 การประเมินผล
4. ตัวแปรที่พยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 4.1 ประสิทธิภาพการสอนของครู
 - 4.2 การได้รับการฝึกอบรมของครู
 - 4.3 เจตคติต่อวิชาชีพครู
 - 4.4 การสนับสนุนทางสังคมของครู
 - 4.5 ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาชุมพร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร ถูกกำหนดขึ้นโดยประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ และบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ทั้งนี้ประกาศฉบับดังกล่าวได้กำหนดให้ เขตพื้นที่การศึกษาชุมพร มีจำนวน 2 เขต คือ เขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1 ประกอบด้วย 3 อำเภอ คือ อำเภอเมืองชุมพร ท่าแซะ และปะทิว ส่วนเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 2 ประกอบด้วย 5 อำเภอ คือ อำเภอพะโต๊ะ สวี หลังสวน ละแม และทุ่งตะโก (กระทรวงศึกษาธิการ.2545) โดยแต่ละเขตพื้นที่การศึกษานั้น ให้มีคณะกรรมการและ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และมีอำนาจหน้าที่ตาม พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 ในมาตรา 36 คือ มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแล จัดตั้ง ยุบ รวม หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา ประสาน ส่งเสริม และสนับสนุน สถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา ประสาน และส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย และปฏิบัติ หน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ที่ระบุ ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และในมาตรา 37 ที่กำหนดอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา โดยมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารและการ จัดการศึกษา และพัฒนาสาระของหลักสูตรการศึกษา ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำนาจหน้าที่ในการ พัฒนางานด้านวิชาการ และการจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาร่วมกับ สถานศึกษา รับผิดชอบในการพิจารณาแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษา ของสถานศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด (ราชกิจจานุเบกษา.2546 : 13 – 14)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร ในฐานะที่เป็นองค์กรที่รับผิดชอบการศึกษาภาค บังคับ จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ และเป้าหมาย เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการ วางแผนการจัดการศึกษาให้ดำเนินไปในทิศทางตามเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และพระราชบัญญัติระเบียบ บริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 โดยแยกรายละเอียดที่นำเสนอ ดังนี้

เขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1 (2545 : 2 – 5) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ดังนี้ “ภายในปี 2549 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1 จะเป็นหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพ ในการทำหน้าที่เลขานุการขององค์กรคณะบุคคลตามกฎหมาย ในการบริหารจัดการเขตพื้นที่ การศึกษา และกำกับดูแล ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษา เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบาย และ มาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัด การศึกษาใน รูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่ สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการ ดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และได้กำหนดพันธกิจ ดังนี้ “จัดและ ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ประชากรวัยเรียนอย่างทั่วถึง เสมอภาค และมีคุณภาพตามมาตรฐาน พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้สามารถจัดการศึกษาขั้น พื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาระบบการบริหาร และการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ เป็นระบบการบริหารจัดการที่ดี โดยเน้นการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมและการสร้าง เครือข่าย” ขณะเดียวกันก็ได้กำหนดยุทธศาสตร์ ดังนี้ “การสร้างความเสมอภาคในโอกาส การเข้าถึงบริการทางการศึกษา พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ และมุ่งสู่ ระดับสากลบนพื้นฐานภูมิปัญญาไทย ส่งเสริมให้สถานศึกษา สามารถให้บริการการศึกษาที่มี คุณภาพทัดเทียมกัน พัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมี ประสิทธิภาพ และสร้างความเป็นเลิศทางการบริหารจัดการ”

เขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 2

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 2 (2546 : 1 – 2) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ ดังนี้ “เป็นหน่วยงานผู้นำในการให้บริการ ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ทั่วถึง เป็นธรรม มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ด้วยสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี บนพื้นฐานของ ความร่วมมือ สู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้” และกำหนดภารกิจ ดังนี้ “ส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษาจัดการศึกษาอย่างทั่วถึง และเป็นธรรมทุกกลุ่มเป้าหมาย ส่งเสริม ติดตาม กำกับ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด และมีคุณลักษณะที่ พึง ประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด สนับสนุน กระจายอำนาจในการบริหารจัดการในรูปแบบมีส่วน ร่วม สนับสนุนและพัฒนาบุคลากร ให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ จัดองค์กร เขตพื้นที่ให้สามารถบริการแก่สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และส่งเสริม สนับสนุนให้ ชุมชนมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ” ส่วนเป้าประสงค์นั้น “เพื่อบริการ ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษา จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย เป็นไปตาม ศักยภาพผู้เรียน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเกณฑ์มาตรฐาน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

เป็นไปตามที่หลักสูตรกำหนด โดยความร่วมมือของชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” และนอกจากนี้ ยังได้ทำการศึกษาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร (SWOT Analysis) และกำหนดแผนกลยุทธ์การจัดการศึกษา ดังนี้ กลยุทธ์ระดับองค์กรด้านเขตพื้นที่ โดยเร่งพัฒนาเขตพื้นที่ให้สามารถส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวกให้สถานศึกษาจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึง มีประสิทธิภาพ โดยความร่วมมือของท้องถิ่น ชุมชน ด้วยสื่อนวัตกรรมที่เหมาะสม กลยุทธ์ระดับองค์กรด้านผู้รับบริการ (โรงเรียนและนักเรียน) โดยเร่งพัฒนาสถานศึกษาในเขตพื้นที่ ให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ กลยุทธ์ระดับองค์กรด้านชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการพัฒนาการศึกษาของเขตพื้นที่ และกลยุทธ์ระดับองค์กรด้านบุคลากร เร่งพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ โดยการใช้รูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม

2. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การเรียนรู้เป็นสิ่งประเสริฐที่สุดของมนุษย์ มนุษย์สามารถเรียนรู้ให้รู้ความจริง บรรลุความดี ความงาม ความรัก และอิสรภาพหรือความสุข หรือความสมบูรณ์ในตัวเองได้ ถ้ามนุษย์เรียนรู้ให้บรรลุความสมบูรณ์ในตัวเอง จะประสบความปิติและความสุขอย่างยิ่ง อันเกี่ยวเนื่องต่อการมีชีวิตและความสัมพันธ์กับผู้อื่นและสิ่งอื่น (ประเวศ วะสี. 2544 : 87) ทั้งนี้เนื่องด้วยผู้เรียนแต่ละคนมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง มีความถนัด ความชอบ และความสนใจที่แตกต่างกัน ระบบการศึกษาต้องช่วยให้ผู้เรียนค้นพบเอกลักษณ์ ศักยภาพ จุดเด่น จุดด้อย เพื่อพัฒนาตนเองบนพื้นฐานความถนัด หรือจุดแข็งที่มีอยู่ให้เกิดผลสูงสุด (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2543ก : 12) ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ โดยให้ความสำคัญกับผู้เรียนมากที่สุด

2.1 แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น เป็นแนวคิดที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542ข : 6)

การเรียนรู้ที่ดีจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในความรู้สึนึกคิดของมนุษย์ มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีศักยภาพการเรียนรู้สูงยิ่ง กระบวนการเรียนรู้สามารถพัฒนามนุษย์ให้เต็มตามศักยภาพแห่งความเป็นมนุษย์ ทำให้ค้นพบสิ่งที่ดีที่สุดในตัวเอง (ประเวศ วะสี. 2543 : คำนำ) เนื่องจากมนุษย์เกิดมาพร้อมกับอัจฉริยภาพที่มีอยู่ในตัว มนุษย์จึงเป็นทรัพยากรที่มีค่ามากกว่าทรัพยากรอื่นใดในโลก และเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ดังนั้น การศึกษาที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาจะต้องมุ่งสร้างเจตคติที่ดีในการเรียนให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรักที่จะ

แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยการปฏิบัติจริง แล้วนำความรู้ที่ได้จากการปฏิบัตินั้นมาสรุปเป็นความคิดรวบยอด ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ได้ สถานการณ์จริง (บุรชัย สิริมหาสาคร. 2540 : 34) ตามแนวทฤษฎีพุทธินิยม (Cognitive theories) เชื่อว่าการเรียนรู้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในสมอง เกิดจากกระบวนการกระทำกับข้อมูล มีการบันทึกข้อมูลและดึงข้อมูลออกมาใช้ วิธีเรียนรู้มีผลต่อการจำ การลืมและการถ่ายโอน (Transfer) ความรู้ แรงจูงใจ ระหว่างการเรียนรู้ มีความสำคัญต่อการชักนำความสนใจ มีอิทธิพลต่อกระบวนการจัดข้อมูล และส่งผลโดยตรงต่อรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน (ชนาธิป พรกุล. 2544 : 3 - 4)

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น เป็นการจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนสร้างสรรค์ความรู้ขึ้นมาเอง และมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างแท้จริง โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (นวลจิตต์ เขาวงกตพิงค์. 2542 : 15) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนที่เน้นประโยชน์ที่จะได้จากการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนมีบทบาทในการเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง (ไสว พักขาว. 2544 : 101)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543ก : 51) ได้กล่าวถึงแนวคิดพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ 5 ประการ ได้แก่

1. แก่นแท้ของการเรียนการสอน คือ การเรียนรู้ของผู้เรียน
2. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกแห่ง ทุกเวลา ต่อเนื่องยาวนานตลอดชีวิต
3. ศรัทธาเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่สุดของการเรียนรู้
4. ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดี ด้วยการสัมผัสและสัมพันธ์
5. สาระที่สมมูลเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ คือ ความรู้ ความคิด ความสามารถและความดี

ขณะที่ วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2541 : 3 - 7) ได้รวบรวมแนวคิดการจัดการเรียน การสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่มาจากปรัชญาต่างๆ และจากทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องดังนี้ แนวคิดจากปรัชญาที่เกี่ยวข้อง

1. ปรัชญาพิพัฒน์นิยม (Progressivism) ซึ่งมองว่า การศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม อาชีพ และสติปัญญา ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนต้องจัดให้สนองความสนใจ ความถนัด และความสามารถ โดยให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน และสังคมของผู้เรียนมากที่สุด บทบาทของครูคือ เตรียม แนะนำ และให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียน สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจ เห็นจริงด้วยตนเอง ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้เมื่อได้รับประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และทำงานร่วมกัน

2. ปรัชญาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) เป็นรูปแบบและแนวคิดมาจากปรัชญาการศึกษาจะต้องมุ่งปรับปรุง และพัฒนาสร้างสรรค์สังคมใหม่ที่ดีขึ้นมา ครูต้องเป็นผู้บุกเบิก เป็นนักแก้ปัญหา สนใจและใฝ่รู้เรื่องของสังคม และปัญหาสังคมอย่างกว้างขวาง ผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝังให้ตระหนักถึงคุณค่าของสังคม ผู้เรียนจะได้รับการฝึกฝนให้รู้จักเทคนิค และวิธีการต่าง ๆ ที่จะทำความเข้าใจและแก้ปัญหาสังคมตามแนวทางประชาธิปไตย

3. ปรัชญาอัตถิภาวะนิยม (Existentialism) ซึ่งเห็นว่า มนุษย์ควรมีสติและโอกาสที่จะเลือกสรรสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองมากกว่าที่จะให้ใครมาบ่อนให้ เป้าหมายของการจัดการศึกษา คือ มุ่งมั่นพัฒนาให้คนมีอิสรภาพ และมีความรับผิดชอบ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีสิทธิเสรีภาพที่จะเลือกเรียนด้วยตนเอง ครูเป็นเพียงผู้กระตุ้น ส่งเสริมการเรียนรู้

4. ปรัชญาการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์ (Buddhistic Philosophy of Education) ปรัชญาเบื้องค้ำสอนของพระพุทธศาสนา โดยอาศัยหลักของไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ในการอธิบายเรื่องราวของชีวิตโลก และปรากฏการณ์ต่าง ๆ โดยมีความเชื่อว่า มนุษย์มีศักยภาพที่จะขจัดกิเลส ควบคุมพฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามแนวทางที่ดีได้ การเรียนการสอนตามแนวนี้นักเรียนเป็นผู้ลงมือทำเอง เรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดปัญญาด้วยกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่หลากหลาย ลงมือปฏิบัติจริง ครูมีบทบาทเป็นผู้ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ทำตนเป็นกัลยาณมิตรของผู้เรียน

แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดของกลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) นักจิตวิทยากลุ่มนี้มีความเชื่อว่า สิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการเรียนรู้ จะเกิดขึ้นเมื่อมีการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง การแสดงพฤติกรรมจะมีความถี่สูงขึ้นหากมีการเสริมแรง

2. แนวคิดของกลุ่มพุทธินิยม (Cognitivism) นักจิตวิทยากลุ่มนี้มองว่า คนทุกคนมีธรรมชาติภายในที่ใฝ่ใจใคร่รู้ใคร่เรียน เพื่อก่อให้เกิดสภาพสมดุล ดังนั้นการที่เด็กได้มีโอกาสเลือกเรียนตามความต้องการและความสนใจของตนเอง จึงมีความหมายสำหรับเด็ก

3. แนวคิดของกลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) นักจิตวิทยากลุ่มนี้คำนึงความเป็นมนุษย์ มนุษย์มีอิสระที่จะนำตนเองและพึ่งตนเองได้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่จะทำประโยชน์ให้สังคม มีเสรีภาพในการเลือกทำสิ่งต่าง ๆ ที่จะไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มนี้เสนอแนะว่า ควรให้ผู้เรียนมีสมรรถภาพทั้ง 3 ด้าน พัฒนาไปพร้อม ๆ กัน คือ ด้านความรู้ (Cognitive) ด้านเจตคติ (Affective) และด้านทักษะ (Psychomotor) คือ ครูต้องฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิด รู้จักใช้เหตุผล มีความชื่นชม และมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียน และให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง

นอกจากนี้ สัญญา รัตนวรารักษ์ (2539 : 137 – 143) นำเสนอทฤษฎีการเรียนรู้ที่ครูสามารถนำ มาปรับปรุงเทคนิคการสอนให้เกิดการเรียนรู้มากที่สุด ซึ่งประกอบด้วย ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behavioral Theories) ทฤษฎีปัญญานิยม (Cognitive Theory) และ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behavioral Theories) จะเน้นพฤติกรรมที่สามารถสังเกตภายนอกได้ เน้นความสำคัญของสิ่งแวดล้อม โดยมีแนวคิดพื้นฐาน คือ พฤติกรรมทุกอย่าง

เกิดขึ้นโดยการเรียนรู้และสามารถสังเกตได้ พฤติกรรมแต่ละชนิดเป็นผลรวมของการเรียนรู้ที่เป็นอิสระหลาย ๆ อย่างรวมกัน และ แรงเสริมช่วยทำให้พฤติกรรมเกิดขึ้นได้

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ปัญญานิยม (Cognitive Theory) มีแนวความคิดว่าการเรียนรู้เกิดจากการลงมือกระทำอย่างจริงจัง ถ้าครูเข้าใจพัฒนาการทางสติปัญญาหรือการค้นพบของเด็กในแต่ละวัย และจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม พร้อมทั้งใช้เครื่องมือที่สอดคล้องกับความสามารถทางสติปัญญา ย่อมทำให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมจนสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดี

3. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning) เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่เชื่อว่าบุคคลจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัว การนำแนวคิดมาใช้ในการเรียนการสอนสามารถทำได้โดยการสร้างต้นแบบหรือสิ่งแวดล้อมที่ดีให้แก่นักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในห้องเรียน ครูเป็นแบบที่มีอิทธิพลกับนักเรียน ครูจึงต้องเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพในด้านต่าง ๆ เช่น บุคลิกภาพทางสังคม ได้แก่ ความมีน้ำใจ มีระเบียบวินัย เมตตา กรุณา ช่วยเหลือผู้อื่น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นกระบวนการที่พัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โดยการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียน มีบทบาทในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความต้องการ และความสนใจ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จากการปฏิบัติจริง มีส่วนร่วมในการเรียน และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง โดยมีครูอำนวยความสะดวก และสนับสนุน ส่งเสริมในการเรียนรู้

2.2 หลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดสาระหลักการจัดการศึกษาไว้ในหมวด 4 มาตรา 22 ไว้ดังนี้ หลักการจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงหลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ เช่น วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2543 : 6 – 7) ได้เสนอหลักการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไว้ดังนี้

1. ผู้เรียนมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนการสอน

ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ บทบาทของครูคือผู้สนับสนุน (Supporter) และเป็นแหล่งความรู้ (resource person) ของผู้เรียน ผู้เรียนจะรับผิดชอบตั้งแต่เลือกและวางแผนสิ่งที่ตนจะเรียนหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการเลือก และจะเริ่มต้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการศึกษาค้นคว้ารับผิดชอบการเรียน ตลอดจนประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. เนื้อหาวิชามีความสำคัญและมีความหมายต่อการเรียนรู้

ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ปัจจัยสำคัญที่จะต้องนำมาพิจารณาประกอบด้วย เนื้อหาวิชา ประสบการณ์เดิม และความต้องการของผู้เรียน การเรียนรู้ที่สำคัญและมีความหมาย จึงขึ้นอยู่กับ “ สิ่งที่สอน (เนื้อหา) และวิธีที่ใช้สอน (เทคนิคการสอน) ”

3. การเรียนรู้จะประสบผลสำเร็จหากผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

ผู้เรียนจะได้รับความสนุกสนานจากการเรียน หากได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ได้ ทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ ได้ค้นพบข้อคำถาม และคำตอบใหม่ ๆ สิ่งใหม่ ๆ ประเด็นท้าทาย และความสามารถในเรื่องใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งการบรรลุผลสำเร็จของงานที่พวกเขาเริ่มต้นด้วยตนเอง

4. สัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้เรียน

การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มจะช่วยส่งเสริมความเจริญงอกงาม การพัฒนาความเป็นผู้ใหญ่ การปรับปรุงการทำงาน และการจัดการกับชีวิตของแต่ละบุคคล สัมพันธภาพที่เท่าเทียมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันของผู้เรียน

5. ครูคือผู้อำนวยการความสะดวกและเป็นแหล่งเรียนรู้

ในการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูจะต้องมีความสามารถที่จะค้นพบความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน เป็นแหล่งความรู้ที่ทรงคุณค่าของผู้เรียน และสามารถค้นคว้าหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับผู้เรียน สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ความเต็มใจของครูที่จะช่วยเหลือโดยไม่มีเงื่อนไข ครูจะให้ทุกอย่างแก่ผู้เรียนไม่ว่าจะเป็น ความเชี่ยวชาญ ความรู้ เจตคติ และการฝึกฝน โดยผู้เรียนมีอิสระที่จะรับหรือไม่รับการให้นั้นก็ตาม

6. ผู้เรียนมีโอกาสเห็นตนเองในแง่บวกที่แตกต่างจากเดิม

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มุ่งให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถของตนเองในแง่บวกที่แตกต่างออกไป ผู้เรียนจะมีความมั่นใจในตนเอง และควบคุมตนเองได้มากขึ้น สามารถทำในสิ่งที่อยากทำ มีวุฒิภาวะสูงมากขึ้น ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมด้วยเหตุการณ์ต่าง ๆ มากขึ้น

7. การศึกษาคือ การพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนหลาย ๆ ด้าน พร้อมกันไป

การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาผู้เรียนหลาย ๆ ด้าน คุณลักษณะด้านความรู้ความคิด ด้านการปฏิบัติ และด้านอารมณ์ความรู้สึก จะได้รับการพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน

วินิจ วงศ์รัตนะ (2542 : 120) กล่าวถึงหลักในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ไว้ดังนี้

1. ให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง (Construct)

2. ให้ผู้เรียนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ให้มากที่สุด

(Participation)

3. ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน และได้เรียนรู้จากกันและกัน ได้แลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ความคิด และประสบการณ์แก่กันและกันมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ (Interaction)
4. ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการควบคู่ไปกับผลงาน / ข้อความที่สรุปได้

(Process/Product)

5. ให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน (Application)

ขณะที่หน่วยงานที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดการศึกษา ได้เสนอหลักการในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ อาทิเช่น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 10) เสนอหลักการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นคุณลักษณะของผู้เรียน ด้านความสามารถทางการคิด ความสามารถในการแสวงหาและสร้างความรู้ด้วยตนเอง และคุณธรรมของผู้เรียนนั้น ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. คำนึงถึงพื้นฐานความแตกต่างของผู้เรียน ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สนับสนุนให้ผู้เรียนทุกคนได้พัฒนาตามศักยภาพ ความสนใจของตนเอง มีวิธีการเรียนการสอนที่หลากหลาย
2. สนับสนุนให้ผู้เรียนได้รู้ ค้นพบและแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยมีครูคอยสนับสนุนช่วยเหลือ แนะนำ ให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน และการทำกิจกรรมต่าง ๆ
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์ที่มีความหมาย ทั้งในและนอกห้องเรียน สนองความต้องการของผู้เรียน และสานต่อจากพื้นฐานความรู้เดิม และพื้นฐานทางวัฒนธรรมของผู้เรียน
4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากปัญหาจริง ประสบการณ์จริง ในลักษณะของการบูรณาการให้สอดคล้องกับความเป็นอยู่และชีวิตประจำวัน ให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้
5. ฝึกหัดให้ผู้เรียนรู้จักคิดใคร่ครวญ ไตร่ตรองด้วยตนเอง และเน้นให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และทำงานร่วมกับผู้อื่น
6. มีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และครูเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียนในด้านคุณธรรมและจริยธรรม

กรมสามัญศึกษา (2543 : 4) ได้กล่าวถึง หลักการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างได้ผล การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ควรยึดหลักดังต่อไปนี้

1. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ควรเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา ดังนั้น ผู้เรียนจึงควรมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน
2. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากแหล่งต่าง ๆ กัน มิใช่จากแหล่งใดแหล่งหนึ่งเพียงแหล่งเดียว ประสบการณ์ความรู้สึกรักใคร่ของแต่ละบุคคล ถือว่าเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ

3. การเรียนรู้ที่ดี จะต้องเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง จึงจะช่วยให้ผู้เรียนจดจำ และสามารถนำการเรียนรู้ไปเป็นประโยชน์ได้ การเรียนที่ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบด้วยตนเอง มีส่วนช่วยให้เกิดความเข้าใจลึกซึ้งและจดจำได้ดี

4. การเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้มีความสำคัญ หากผู้เรียนเข้าใจและมีทักษะในเรื่องกระบวนการเรียนรู้แล้ว จะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ และคำตอบต่าง ๆ ที่ตนเองต้องการ

5. การเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียน คือ การเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้จริง

จากหลักการดังกล่าว สรุปได้ว่า หลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นั้น จะต้องคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ ความเข้าใจด้วยตนเอง ได้เรียนรู้จากสถานการณ์ แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน และสามารถนำความรู้ที่ค้นพบ ไปใช้ได้สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน โดยมีครูเป็นผู้คอยสนับสนุน ช่วยเหลือ แนะนำ และเป็น แหล่งเรียนรู้

2.3 ความหมายของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นวิธีการที่สำคัญที่สามารถสร้าง และพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ต้องการ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเองในเรื่องที่สอดคล้องกับ ความสามารถ ความสนใจ และความต้องการของตนเอง และได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่าง เต็มที่ ซึ่งความหมายเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น มีผู้ให้ ความหมายไว้ในหลายทัศนะ ดังนี้

ทิศนา ขัมมณี (2542 : 5) ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง หมายถึง การให้ผู้เรียนเป็นจุดสนใจ (center of attention) หรือเป็นผู้มีบทบาท สำคัญ กล่าวคือ ผู้เรียนมีส่วนร่วม (participation) ในกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นมา ผู้เรียนก็จะเป็นผู้มีบทบาทในการเรียนรู้มาก และควรที่จะเกิด การเรียนรู้ที่ดี

วินิจ วงศ์รัตน์ (2542 : 120) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การสอนที่เน้นนักเรียนเป็น ศูนย์กลาง หมายถึง การสอนที่มุ่งจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เหมาะสมกับ ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงทุก ขั้นตอนจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ไสว พักขาว (2542 : 7) ได้กล่าวถึงความหมายของการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็น ศูนย์กลางไว้ว่า คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนใช้กระบวนการสร้างความรู้ ด้วยตนเอง และฝึกฝนให้ใช้กระบวนการอย่างชำนาญ เป็นการเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมใน กระบวนการเรียนรู้

ชาตรี เกิดธรรม (2542 : 7) กล่าวว่า การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการสอนที่จัดเนื้อหาและกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต ที่เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน เป็นการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง ตั้งแต่ คิด ค้นคว้าหาความรู้ และลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอนจนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยวิธีการหาความรู้ (Learn how to Learn) ซึ่งมีคุณค่ามากกว่าการเรียนรู้ตัวความรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543ก : 35) ให้ความหมายของ กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดไว้ว่า หมายถึง การกำหนดจุดหมาย สารกิจกรรม แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียน และการวัดประเมินผล ที่มุ่งพัฒนาคนและชีวิตให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ เต็มตามความสามารถ สอดคล้องกับความถนัดความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2543 : 13) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ชนาธิป พรกุล (2544 : 7) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ การจัดการให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่โดยผ่านกระบวนการคิดด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ เกิดความเข้าใจและสามารถนำความรู้ไปบูรณาการใช้ในชีวิตประจำวัน และมีคุณสมบัติตรงกับเป้าหมายของการจัดการศึกษา ที่ต้องการให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขกายและใจ

แบรนสัน (กมล สุตประเสริฐ. 2544 : 22 ; อ้างอิงจาก Robert K.Branson) ได้ให้ความหมายของคำว่า การเรียนรู้เป็นศูนย์กลาง หมายถึง ผู้เรียนมีอิสระ เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้วิธีเลือกงานการเรียนด้วยตนเอง ชี้นำการเรียนของตนเอง ประเมินความก้าวหน้าของตนเอง ผู้เรียนทำงานในสภาพที่เหมาะสมแต่ละงานการเรียนด้วยตนเอง ในห้องปฏิบัติการ ในกลุ่มย่อย บางครั้งในกลุ่มใหญ่

จากความหมายที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่คำนึงถึงผู้เรียนสำคัญที่สุด มุ่งจัดกิจกรรมที่สอดคล้อง เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง ตั้งแต่คิด ค้นคว้าหาความรู้ และลงมือปฏิบัติ จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เกิดความเข้าใจและสามารถนำความรู้ไปบูรณาการใช้ในชีวิตประจำวัน

2.4 ความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จุดหมายปลายทางของแต่ละองค์การก็คือ ความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่วางเอาไว้ ในลักษณะขององค์การจึงต้องคำนึงถึงผลผลิตเป็นสิ่งสำคัญที่สุด หากการดำเนินงานขององค์การสามารถผลิตสิ่งที่ต้องการตามจุดมุ่งหมายออกมาได้แล้ว ก็ถือว่าองค์การนั้นประสบผลสำเร็จตามที่ต้องการ ขณะที่ทุกองค์การย่อมมีจุดประสงค์ในการจัดกิจกรรมที่แตกต่างกันออกไป แต่องค์การย่อมมีเป้าหมายหรือจุดประสงค์ที่คล้าย ๆ กัน คือ ความสำเร็จที่เกิดขึ้นในองค์การ (เจริญผล สุวรรณโชติ. 2540 : 63,146)

การศึกษานับเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า และแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ในสังคม เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองด้านต่าง ๆ ตลอดช่วงชีวิต การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านต่าง ๆ ที่จะดำรงชีพและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงรวมทั้งเป็นพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนได้ เป้าหมายหลักของการจัดการศึกษาก็คือ การสร้างคนให้มี ความคิด รักในการเรียนรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม มีหลักในการตัดสินใจ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทำงานได้และทำงานร่วมกับคนอื่นเป็น รวมทั้งมีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะช่วยให้บุคคลนั้นสามารถแสวงหาความรู้ได้เองโดยไม่สิ้นสุด (กรมวิชาการ. 2542ก : 13) ผู้เรียนหรือผู้ศึกษาถือเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นที่สุดของการจัดการศึกษา เพราะผู้เรียนคือผู้รับการศึกษา และเป็นเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษา การปรับเปลี่ยนความรู้และพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นดัชนีชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาจึงครอบคลุมขั้นตอนที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน ตั้งแต่การเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ การให้การศึกษาอบรม การประเมิน และการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ต่อเนื่อง มุ่งที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีปรัชญาพื้นฐานสำคัญคือ “ทุกคนต้องเป็นส่วนสำคัญของการจัดการศึกษา และการศึกษาต้องจัดสำหรับทุกคน” (ปรัชญา เวสารัชช. 2545 : 15) ทั้งนี้กลไกของกระบวนการเรียนรู้แนวใหม่ ต้องมุ่งเน้นที่ตัวผู้เรียนเป็นหลัก เพื่อเสริมสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน โดยมุ่งหวังให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542ก : 11 – 12) ได้สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ คือ ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข ตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 โดยมีสาระสำคัญดังนี้ ผู้เรียนเป็นคนดี คือ คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรมจริยธรรม มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ประหยัด มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็น และสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีสันติสุข ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คือ คนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิต โดยมีความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือรอบด้าน หรือมีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง เช่น ทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความสามารถ

ทางด้านคณิตศาสตร์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถทางด้านภาษา ศิลปะ ดนตรี กีฬา มีภาวะผู้นำ รู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้ เป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ ทันโลก ทันเทคโนโลยี ความเป็นไทย สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ และทำประโยชน์ให้เกิดแก่ตน สังคม และประเทศชาติได้ ผู้เรียนเป็นคนมีความสุข คือ คนที่มีสุขภาพดีทั้งทางกายและจิต เป็นคน ร่าเริงแจ่มใส ร่างกายแข็งแรง จิตใจเข้มแข็ง มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรักต่อทุกสรรพสิ่ง มี อิศรภาพ ปลอดภัยจากการตกเป็นทาสของอบายมุข และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียงแก่อัตภาพ

ในขณะที่ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (กรมวิชาการ. 2545 : 7 – 8) ดังต่อไปนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์
 2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
 3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงาน ได้เหมาะสมกับสถานการณ์
 4. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญหา และทักษะในการดำเนินชีวิต
 5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
 6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค
 7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
 8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม
 9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม
- ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เป็นกระบวนการทางปัญญา ที่พัฒนาบุคคลอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสุข บูรณาการเนื้อหาสาระตามความเหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม สาระการเรียนรู้ สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน เน้นกระบวนการคิด และการปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้ตามสภาพจริง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างไกล เป็นกระบวนการที่มีทางเลือก และมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย น่าสนใจ เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีผู้เรียน ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.5 แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ในมาตรา 24 ได้กำหนดให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้ จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้คิดได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

วัฒนาพร ระบับทุกษ์ (2545 : 41 - 196) ได้วิเคราะห์ลักษณะสำคัญของกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และได้กำหนดรูปแบบ วิธีการ และเทคนิคจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องในการพัฒนาความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของผู้เรียน ได้ 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) รูปแบบ วิธีการและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการค้นคว้าแสวงหาความรู้ 2) รูปแบบ วิธีการ และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหาและการจัดการ 3) รูปแบบ วิธีการ และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ ที่มุ่งพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ซึ่งรายละเอียดของ รูปแบบ วิธีการ และเทคนิคแต่ละกลุ่ม โดยสรุปมีดังนี้

1. รูปแบบ วิธีการและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการค้นคว้า แสวงหาความรู้

ทักษะการค้นคว้า การแสวงหาความรู้ เป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญที่จะนำผู้เรียนไปสู่การค้นพบ และสร้างความรู้ด้วยตนเอง เป็นเสมือนกลไกที่จะนำผู้เรียนสู่โลกแห่งการเรียนรู้ ซึ่งมีหลายวิธี อันได้แก่ กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Process) การเรียนแบบค้นพบ (Discovery Learning) กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Process) กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self – directed Learning) การฝึกปฏิบัติการ (Practice)/การทดลอง (Experiment) โครงการงาน (Project Work) ทักษะการวิจัย (Research Skill) การใช้เส้นเล่าเรื่อง (Story Line) และการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 Mat

2. รูปแบบ วิธีการ และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหา และการจัดการ

การคิด การแก้ปัญหา และการจัดการ เป็นทักษะกระบวนการสำคัญที่สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องต้องดำเนินการเพื่อพัฒนาผู้เรียน ซึ่งมีรูปแบบ วิธีการและเทคนิคดังนี้ การตั้งคำถาม (Questioning) การเขียนแผนผังความคิด (Mind Mapping) แผนผังกราฟิก (Graphic Organizers) กระบวนการคิด (Thinking Process) กระบวนการแก้ปัญหา (Problem-solving Process) กระบวนการคิดวิจารณ์ (Critical Thinking) กระบวนการคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) การคิดแบบหมวก 6 ใบ (Six Thinking Hats) และการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

3. รูปแบบ วิธีการ และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมต่าง ๆ ที่พึงประสงค์ของผู้เรียน สามารถสร้างเสริมและพัฒนาได้ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เอื้อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เรียนรู้ คิด วิเคราะห์ และซึมซับสิ่งที่ได้เผชิญ พบเห็น ปฏิสัมพันธ์ เกิดเป็นความรู้สึกนึกคิด เจตคติ แนวคิด แนวปฏิบัติที่มีต่อผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัว ซึ่งมีรูปแบบ วิธีการ และเทคนิค ดังนี้ 1) การเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) เป็นวิธีการส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้รับความรู้จากประสบการณ์และการสะท้อน (reflection) ความคิดเห็นที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ผู้เรียนจะได้ตรวจสอบการเรียนรู้ของตนเองและได้รับประสบการณ์ด้านอารมณ์ความรู้สึกที่จะนำมาปรับความรู้สึก เจตคติ และค่านิยมของตน ซึ่งเทคนิคและวิธีการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย เกม (Game) กรณีศึกษา (Case Study) สถานการณ์จำลอง (Simulation) ละคร (Acting or Dramatization) และบทบาทสมมติ (Role Play) 2) การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นกำลังใจแก่กันและกัน ซึ่งมีเทคนิควิธีการ ดังนี้ ปริศนาความคิด (Jigsaw) กลุ่มร่วมมือแข่งขัน (Team – Games - Tournament) กลุ่มผลสัมฤทธิ์ (Student Teams and Achievement Divisions) กลุ่มร่วมมือช่วยเหลือ (Team Assisted Individualization) กลุ่มสืบค้น (Group Investigation) กลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together) กลุ่มร่วมกันคิด (Numbered Heads Together) และกลุ่มร่วมมือ (Co-op Co- op) 3) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participation Learning) เป็นการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยหลักการเรียนรู้พื้นฐาน 2 อย่าง คือ การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) และกระบวนการกลุ่ม (Group Process)

การจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ให้มีความสามารถทางความคิด การแสวงหา และสร้างความรู้ และมีคุณธรรม จริยธรรม โดยมีจุดเน้นที่สำคัญ คือ การให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง ให้นักเรียนได้คิด ลงมือปฏิบัติและแสวงหาความรู้ นั้น ต้องจัดให้มืองค์ประกอบการเรียนรู้ 3 ส่วน ได้แก่ การรับรู้ การบูรณาการความรู้ และการประยุกต์ใช้ความรู้ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนที่มืองค์ประกอบการเรียนรู้ทั้ง 3 ส่วนนี้ มีหลากหลายวิธี

(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2539 : 13 – 14) เช่น 1) การเรียนการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา 2) การเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการสร้างนิสัย 3) การเรียนการสอนแบบบูรณาการ 4) การเรียนรู้โดยการค้นคว้าด้วยตนเอง 5) การเรียนรู้แบบร่วมมือ 6) การเรียนรู้จากการทำโครงการ 7) การเรียนรู้โดยวิธีกรณีศึกษา 8) การเรียนรู้จากห้องปฏิบัติการทางภาษา 9) การเรียนรู้จากห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ 10) การเรียนรู้จากห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ และ 11) การเรียนรู้จากห้องสมุด

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นสามารถนำรูปแบบ วิธีการ และเทคนิควิธีที่หลากหลายมาใช้ เพื่อมุ่งพัฒนาทักษะ การค้นคว้า แสวงหาความรู้ มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหา และมุ่งพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความแตกต่าง ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน

3. พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.1 พฤติกรรมการสอน

ความหมายคำว่า “พฤติกรรม” (Behavior) หมายถึง กิริยาอาการที่แสดงออก หรือ การเกิดปฏิกิริยาเมื่อเผชิญกับสิ่งภายนอก ซึ่งการแสดงออกนั้น เกิดจากอุปนิสัยที่ได้สะสมมา เกิดจากความเคยชินที่ได้รับจากประสบการณ์ และการศึกษาอบรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นการแสดงออก เป็นไปได้ทั้งคล้อยตามหรือต่อต้าน เป็นคุณหรือเป็นโทษ ซึ่งมีผลต่อตนเองและสิ่งแวดล้อมภายนอก (กิตติมา ปรีดีดิลก. 2529 : 248) หรือ หมายถึง กิริยาอาการที่แสดงออก หรือปฏิบัติโต้ตอบที่เกิดขึ้นเมื่อเผชิญกับสิ่งเร้า ซึ่งจะออกมาจากภายนอก หรือภายในร่างกายทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์กระทำหรือรู้สึก ผู้อื่นจะเห็นหรือไม่ก็ตาม ถือได้ว่าเป็นพฤติกรรม (อุทัย หิรัญโต. 2531 : 271)

การสอนเป็นหน้าที่หลักของครู ไม่ว่าจะเป็นครูสอนระดับใด หรือประเภทวิชาใด แม้ว่าสังคมจะเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากมีเครื่องมือ ข่าวสารข้อมูล หรือสิ่งอำนวยความสะดวก และสื่อการเรียนการสอน เข้ามามีบทบาทเพื่อช่วยการสอนของครู แต่ความสำคัญ และความจำเป็นของครูก็ยังมิอยู่ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2535 : 68) สำหรับคำว่า “การสอน” นั้น บุญชม ศรีสะอาด (2537 : 2) กล่าวว่า การสอนเป็นการจัดดำเนินการของผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยผู้เรียนจะทำกิจกรรมที่อาศัยกระบวนการทางสมอง เช่น ฟัง อ่าน พุด เขียน โยง ความสัมพันธ์ เปรียบเทียบเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ การดำเนินการของผู้สอนอาจอยู่ในรูปการบรรยาย อธิบาย สาธิต ให้อ่านเนื้อหาสาระ ให้อภิปราย ให้ทำแบบฝึกหัด ให้ศึกษาจากสื่อ ส่วนจำเนียร ศิลปวานิช (2538 : 121) กล่าวว่า การสอน คือ กระบวนการต่าง ๆ ที่กระทำ หรือ ส่งเสริม หรืออำนวยความสะดวกให้บุคคลเจริญงอกงามทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งสามารถปรับตัวเองให้ชีวิตมีความสุข ขณะที่ ยุทธพงษ์ ไกยวรรณ (2541 : 61) กล่าวว่า

การสอน หมายถึง กระบวนการจัดสิ่งเร้าและสิ่งแวดล้อม ให้สอดคล้องกับ กิจกรรมหรือ ประสบการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากกิจกรรม และประสบการณ์ที่จัดผ่านประสาทสัมผัสของผู้เรียนเอง จนทำให้ผู้เรียนบรรลุผลสำเร็จตามจุดประสงค์ที่คาดหวัง

สำหรับคำว่า พฤติกรรมการสอนนั้น สมจิต สวชนไพบูลย์ (2529 : 1) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมการสอน หมายถึง การกระทำที่ผู้สอนกำหนดให้มีขึ้นภายใต้สถานการณ์การเรียนการสอน ซึ่งมีทั้งการกระทำและการแสดงออกของครูและนักเรียน ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันในห้องเรียน มีทั้งพฤติกรรมทางวาจาและไม่ใช้พฤติกรรมทางวาจา ขณะที่ สุนน อมรวิวัฒน์ และ สมพงษ์ จิตระดับ (2530 : 60) กล่าวว่า พฤติกรรมการสอนของครูที่หลักสูตรต้องการ มีดังนี้ 1) ศึกษาหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตรให้เข้าใจถ่องแท้ 2) เตรียมการสอนอย่างดีที่สุดทุกครั้งก่อนทำการสอน 3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ 4) ใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมและประเมินผลการสอนทุกขั้นตอน 5) ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์ในการจัดกิจกรรมโดยตลอด 6) ครูจัดสถานการณ์การเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของหลักสูตรและนำไปใช้ได้จริง

สำหรับบทบาทของครู ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2543 : 14 - 15) ได้เสนอแนะไว้ดังนี้ 1) บทบาทด้านการเตรียมการ ซึ่งประกอบด้วย การเตรียมตนเอง การเตรียมแหล่งข้อมูล การเตรียมกิจกรรมการสอน การเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ การเตรียมการวัดและประเมินผล 2). บทบาทด้านการดำเนินการ เป็นบทบาทขณะผู้เรียนดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย การเป็นผู้ช่วยเหลือให้คำแนะนำปรึกษา การเป็นผู้สนับสนุนและเสริมแรง การเป็นผู้ร่วมทำกิจกรรม การเป็นผู้ติดตามตรวจสอบ การเป็นผู้สร้างเสริมบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นมิตร 3). บทบาทด้านการประเมินผล เป็นบทบาทที่ครูผู้สอนต้องดำเนินการเพื่อตรวจสอบว่า สามารถจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ ขณะที่ ชนาธิป พรกุล (2544 : 6) กล่าวถึงบทบาทของครูในการรับผิดชอบการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนี้ 1) ก่อนสอน ทำการวางแผน เตรียมการ เลือกกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ขณะสอน ทำหน้าที่ผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) จัดการ แนะนำ สังเกต ช่วยเหลือ เสริมแรง และให้ข้อมูลย้อนกลับ และ 3) หลังสอน ทำหน้าที่ประเมินผล การเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อใช้ในการวางแผนการสอนต่อไป หรือตัดสินคุณภาพของผู้เรียน

สรุปได้ว่า พฤติกรรมการสอน เป็นการกระทำหรือการจัดดำเนินการของครู ในการจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความเจริญงอกงาม ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา สอดคล้องตามจุดประสงค์ของหลักสูตร

3.2 ตัวบ่งชี้พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 10 – 11) ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาจะประสบความสำเร็จ ถ้าครูมีพฤติกรรม เป็นผู้ส่งเสริม ผู้สนับสนุน ผู้กระตุ้น ผู้มีส่วนร่วม และช่วยเหลือให้นักเรียนสามารถแสวงหา

ข้อมูล สร้างความรู้ สรุปความรู้ และเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยพฤติกรรมที่สำคัญของครู มีดังนี้ 1) เป็นผู้ตั้งคำถามที่ท้าทายนักเรียนให้คิด ทำ แล้วฟังคำตอบและความคิดเห็นของนักเรียนอย่างพินิจพิเคราะห์ ไม่ใช่ถามคำถามปลายปิดและไม่ท้าทายความคิด 2) ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดงานที่จะทำ หรือให้เลือกทำงานตามความสมัครใจ เพื่อนักเรียนจะได้ทำงานตามความสนใจ ใฝ่รู้ ช่วยให้นักเรียนมีความตั้งใจ พอใจ และมีความสุขที่จะทำงานนั้น ๆ และเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงในที่สุด 3) ให้นักเรียนได้พบหรือสร้างข้อสรุปความรู้เอง จากการค้นคว้า ทดลองและปฏิบัติ 4) กระตุ้นนักเรียนให้ดูแลกับการทำงานของตนเองและเพื่อน ในรูปแบบการทำงานกลุ่มทั้งในและนอกเวลาเรียน ให้นักเรียนเกิดความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง และครูกระตุ้นให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนเพื่อการเรียนรู้ 5) ช่วยนักเรียนบูรณาการความคิดรวบยอด หรือบูรณาการการเรียนรู้ที่เกิดจากการคิดและการลงมือทำ ให้เชื่อมโยงเข้ากับความรู้ ประสบการณ์เดิมได้อย่างดี เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และความรู้ที่กว้างและลึกซึ้งมากขึ้น 6) ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินความรู้ความเข้าใจ ความสามารถของนักเรียน จากการทำงานด้วยวิธีที่เหมาะสม เช่น สังเกตตนเอง ประเมินความก้าวหน้า สะสมผลงาน ตรวจผลงาน ฯลฯ

ส่วน กรมวิชาการ (2543ก : 11 – 15) ได้กำหนดเกณฑ์คุณลักษณะของครูแกนนำ เพื่อพัฒนาเป็นครูต้นแบบใน 3 องค์ประกอบ รายละเอียดดังนี้ 1) ด้านคุณสมบัติส่วนบุคคล 2) ด้านศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ และ 3) ด้านการพัฒนาเพื่อนครู ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นสอดคล้องกับเกณฑ์ในข้อ 2 ด้านศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ อันประกอบด้วย 1) มีความรู้ ความเข้าใจหลักสูตรทั้งเนื้อหาสาระ ธรรมชาติของวิชา และธรรมชาติของผู้เรียน 2) มีความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดผลถาวรแก่ศิษย์ 3) พัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด 4) มีความรู้ความสามารถในการเสริมสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 5) มีความสามารถในการวัดและประเมินผล ผู้เรียนตามสภาพจริง 6) มีความสามารถในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

หรือที่ ชนาธิป พรกุล (2544 : 7) กล่าวว่า ครูสามารถตรวจสอบด้วยตนเองได้ว่า จัดการเรียนการสอนถูกต้อง ตามหลักการจัดการเรียนการสอนแบบศูนย์กลางหรือไม่ โดยมีตัวบ่งชี้ดังต่อไปนี้ 1) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน 2) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนฝึกค้นคว้า สังเกต รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ คิดอย่างหลากหลาย สร้างสรรค์ และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง 3) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ และแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง 4) มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสม มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน 5) มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึก และส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน 6) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียน ได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้งด้านดนตรี ศิลปะ และพลศึกษา 7) ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในการทำงาน

ร่วมกับผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อกลุ่ม 8) มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียน ด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง 9) ผู้เรียนรักโรงเรียนของตนและมีความกระตือรือร้นในการไปโรงเรียน

ขณะที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545ก : 5) ได้มีการพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนการสอนที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด เพื่อให้การดำเนินงานได้บรรลุถึงตัวผู้เรียนอย่างแท้จริง โดยวิเคราะห์และบูรณาการตัวบ่งชี้จากทฤษฎีการเรียนรู้ 5 ทฤษฎี อันได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุข ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัย ด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา และทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย ด้านการฝึกฝนกาย วาจา ใจ และได้้นำตัวบ่งชี้ที่ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอน บริหารสถานศึกษา ศิษยานุเทศ์ นักวิชาการศึกษา และครูผู้ปฏิบัติงานสอนให้ค่าน้ำหนัก จากนั้นได้นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และจัดกลุ่มให้ชัดเจนขึ้น สำหรับผู้ปฏิบัติได้ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียน และสอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษา ในหมวด 4 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ซึ่งตัวบ่งชี้กระบวนการสอนของครูมีดังนี้

- 1) ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหา และวิธีการที่ผสมผสานภูมิปัญญาไทย และความรู้สากล
- 2) ครูจัดสิ่งแวดล้อม และบรรยากาศที่ปลุกเร้า จูงใจ และเสริมแรงให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ
- 3) ครูเข้าใจและเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล และแสดงความเมตตาต่อนักเรียนอย่างทั่วถึง
- 4) ครูจัดกิจกรรม และสถานการณ์ให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์
- 5) ครูส่งเสริมให้นักเรียนฝึกคิด ฝึกทำ และฝึกปรับปรุงตนเอง
- 6) ครูส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดี และปรับปรุงส่วนด้อยของนักเรียน
- 7) ครูใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกการคิด การแก้ปัญหา และค้นพบความรู้
- 8) ครูใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตโดยรวมมือกับชุมชน
- 9) ครูปลูกฝังระเบียบวินัย ค่านิยม และคุณธรรมตามวิถีวัฒนธรรมไทย
- 10) ครูประเมินตนเองอยู่เสมอ ตลอดจนสังเกตและประเมินพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

สำหรับการศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดจากหน่วยงานทางการศึกษาและนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

3.2.1 การเตรียมการสอน

การสอนจะประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ จำต้องอาศัยการวางแผนและการเตรียมการสอนที่ดี การวางแผนและการเตรียมการสอน จึงเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง ถ้าขาดการวางแผนและการเตรียมการสอนแล้ว อาจทำให้การสอนล้มเหลว หรือบรรลุผลน้อยมาก ผู้สอนจะพบปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ การดำเนินการสอนหลักไม่ราบรื่น (บุญชม ศรีสะอาด. 2541 : 43) การจัดทำแผนการสอนจึงเป็นรูปธรรมในการเตรียมการก่อนที่จะจัด

การเรียนการสอน เป็นหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงของครูผู้สอนที่จะต้องให้ความสำคัญ ต้องมีความรู้ความเข้าใจ เห็นภาพรวม และขั้นตอนของการดำเนินการ ดังนั้นแผนการสอนจึงมีความสำคัญที่อันจะแสดงถึง การเตรียมการล่วงหน้าของครู และการวางแผนการสอนในองค์ประกอบต่าง ๆ ที่สอดคล้อง สัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ

การวางแผนและการเตรียมการสอน เป็นการกำหนดไว้ล่วงหน้าว่าจะสอนใคร เนื้อหาใด สอนเมื่อใด สอนอย่างไรและเพื่อให้เกิดอะไร ซึ่งเมื่อถึงเวลาดังกล่าวจะดำเนินการสอนตามที่วางแผนไว้ ผู้สอนจึงต้องคิดวางแผนและเตรียมการสอนล่วงหน้าอย่างละเอียด รอบคอบเหมาะสมเพื่อให้สามารถดำเนินการสอน ตามที่ได้กำหนดไว้อย่างได้ผลดี (บุญชม ศรีสะอาด. 2541 : 43) มีการเชื่อมโยงระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการเรียนการสอน เลือกสรรภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญ มากำหนดเนื้อหา กำหนดรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอน (วิชา ทรวงแสง. 2543 : 76 – 77) หรือนำสิ่งที่เป็้องค์ความรู้ในท้องถิ่นมาสอดแทรกในเนื้อหาวิชาที่สอน เชิญผู้รู้ในท้องถิ่นมาร่วมพัฒนาหลักสูตร หรือมาร่วมสอน (กรมวิชาการ. 2542ข : 23) ซึ่งการจัดทำแผนการสอนจะก่อให้เกิดประโยชน์ดังนี้ (วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2543 : 2)

1. ก่อให้เกิดการวางแผนและการเตรียมการล่วงหน้า เป็นการนำเทคนิควิธีการสอนการเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยี และจิตวิทยาการเรียนการสอน มาผสมผสานประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมด้านต่าง ๆ
2. ส่งเสริมให้ครูผู้สอนค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร เทคนิคการเรียนการสอน การเลือกใช้สื่อ การวัดและประเมินผล ตลอดจนประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจำเป็น
3. เป็นคู่มือการสอนสำหรับครูผู้สอนและครูที่สอนแทน นำไปใช้ปฏิบัติการสอนอย่างมั่นใจ
4. เป็นหลักฐานแสดงข้อมูลด้านการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนต่อไป
5. เป็นหลักฐานแสดงความเชี่ยวชาญของครูผู้สอน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543ก : 42) กล่าวถึงการเตรียมการในการจัดกระบวนการเรียนรู้ไว้ดังนี้ ครูต้องเตรียมศึกษาสาระเนื้อหาวิชาในหลักสูตร และจุดประสงค์ของการเรียนรู้ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ว่า หลักสูตรต้องการอะไร แค่นั้น มีจุดประสงค์ของการเรียนรู้หรือไม่ถึงต้องการอย่างนั้น เพื่อการวางแผนจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีความต่อเนื่อง เชื่อมโยงกัน และหากเป็นไปได้ควรเชื่อมโยงและบูรณาการสาระการเรียนรู้แต่ละวิชาที่สัมพันธ์กันเข้าด้วยกัน เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับวิถีชีวิตจริง และให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงให้มากที่สุด ทั้งนี้ ครูต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ตามความสนใจและความถนัดอย่างเหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจรายบุคคล เนื่องจากครูไม่ใช่ผู้บอกผู้สอนอย่างเดียว ครูจึงต้องเตรียมแหล่งข้อมูลทั้งที่เป็น สื่อการเรียน ใบความรู้ ใบงาน และวัสดุ

อุปกรณ์ต่าง ๆ หรือศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง ที่มีข้อมูลความรู้ที่ผู้เรียนสามารถเลือกศึกษาค้นคว้าตามความต้องการ การสำรวจแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์กีฬาและนันทนาการ เป็นต้น ขณะที่ ชนาธิป พรกุล (2543 : 14) กล่าวว่า การเตรียมการสอนหรือการวางแผนการสอน ผู้สอนควรมองให้เห็นภาพรวมตลอดจนกระบวนการเรียนการสอนทั้งรายวิชา โดยคำนึงถึงสิ่งที่ต้องการพัฒนาผู้เรียน และเจตคติ ค่านิยม คุณธรรม ที่ต้องการปลูกฝังในตัวผู้เรียน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 73 – 74) กล่าวถึงขั้นตอนการเตรียมการสอนว่าเป็นการวางแผนการสอนก่อนการเข้าสอน ซึ่งสิ่งที่ครูผู้สอนควรพิจารณา มีดังนี้

1. การเตรียมการสอน ต้องเข้าใจจุดมุ่งหมายของรายวิชา เพื่อครูผู้สอนจะได้ทราบว่าจะสอนอะไร รวมทั้งเป็นแนวทางในการเลือกและกำหนดเนื้อหาวิชา และการจัดกิจกรรมเนื้อหาให้ต่อเนื่องกัน
2. ควรพิจารณาพื้นฐานของผู้เรียน ว่ามีพื้นฐานความรู้เดิมเป็นอย่างไร อาจใช้วิธีสอบถามเพื่อจะได้เตรียมเนื้อหาให้เหมาะสมกับผู้เรียน
3. กำหนดเนื้อหา เป็นการเตรียมเนื้อหาให้ตรงกับจุดมุ่งหมาย มีความกว้างขวางสมบูรณ์ ถูกต้องกับลักษณะงาน
4. กำหนดเวลาให้เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการสอน ซึ่งการปฏิบัติจะใช้เวลาในการฝึกอย่างไร ใช้ระยะเวลาสั้นหรือยาวจะต่อเนื่องกันอย่างไร
5. กำหนดวัสดุฝึกและอุปกรณ์การสอน โดยการเลือกให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา และการฝึกในวิชานั้น

ส่วน บุญชม ศรีสะอาด (2541 : 45 - 46) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการวางแผน และเตรียมการสอนว่า มีดังนี้ 1) กำหนดปริมาณเวลาที่ใช้ในการสอนแต่ละเรื่อง 2) กำหนดปฏิทินการสอน ทำการกำหนดว่าเรื่องใด บทใด จะสอนคาบใด วันใด 3) วางแผนและเตรียมการสอนแต่ละครั้งหรือแต่ละคาบ และสิ่งที่ต้องกำหนด คือ จุดประสงค์ของการเรียนการสอน เนื้อหาสาระ วิธีสอน กิจกรรมต่าง ๆ สื่อการสอน วิธีการประเมินผล

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า การเตรียมการสอน หมายถึง การเตรียมตนเองล่วงหน้าของครูผู้สอนให้พร้อมที่จะทำการสอน โดยการศึกษาเนื้อหาวิชาในหลักสูตร จุดประสงค์ของการเรียนรู้ มีการจัดทำแผนการสอน มีการเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอน ที่มีการเชื่อมโยงระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่น และองค์ความรู้ในท้องถิ่น แหล่งข้อมูลทั้งที่เป็นสื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับเนื้อหา เวลา กิจกรรม วิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับผู้เรียน มีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ตามความสนใจ และความถนัดของตนเอง

3.2.2 การส่งเสริมความคิด

ธรรมชาติของการคิด เป็นกระบวนการทำงานของสมอง เป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ แต่แสดงให้เห็นรับรู้ได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เป็นกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาสมอง เป็นปฏิกริยาภายในสมองที่โต้ตอบต่อสิ่งเร้า มีความหลากหลายทั้งวิธีการและเป้าหมาย และเป็นทักษะที่พัฒนาได้ (อรพรรณ พรสีมา. 2543 : 3 – 4) การเปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลองในสิ่งที่เขาคิดและจินตนาการ ก็จะช่วยทำให้เขาเพิ่มประสบการณ์มากขึ้น ยิ่งถ้าพ่อแม่หรือครูช่วยให้เขารู้จักการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ จากการสังเกตหรือการสัมผัสของจริง ก็ยิ่งจะช่วยให้เด็กมีวิธีคิดอย่างเป็นระบบมากขึ้น (อุทัย ดุลยเกษม. 2544 : 90)

สำหรับผู้ที่เป็นครู ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทดลองใช้วิธีการของนักเรียนเอง อย่างบังคับให้นักเรียนทุกคนใช้วิธีการเดียวกัน ผู้เรียนแต่ละคนต่างมีวิธีการคิดของตนเอง สิ่งสำคัญคือ การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดความมั่นใจ กล้าแสดงความคิดเห็นและพร้อมที่จะพัฒนาทักษะการคิด (อรพรรณ พรสีมา. 2543 : 14) การสอนให้เด็กคิดเป็น เป็นสิ่งที่ครูผู้สอนสามารถปฏิบัติได้ตลอดเวลา โดยไม่จำเป็นต้องสอนในห้องเรียนเท่านั้น เพราะครูอาจทำได้แม้ในเวลาที่คุณคุยกับเด็ก ใช้คำถามในการถามให้เด็กคิด หรือให้เด็กคิดโดยสร้างภาพหรือผังมโนภาพในความคิด แล้วเขียนออกมา หรืออาจจะคิดจากการสังเกตสิ่งแวดล้อมรอบตัว ชุมชน หรือแหล่งการเรียนรู้ ทั้งในโรงเรียนและชุมชนก็ได้ (ศิริกาญจน์ โกสมุทร ; และดารณี คำวังนัง. 2544 : 29)

อรพรรณ พรสีมา (2543 : 25) ได้กำหนดวิธีสอนคิดออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ ดังนี้

1. การสอนให้คิดเป็น โดยแทรกวิธีการคิดอยู่ในการสอนวิชาต่าง ๆ ผู้สอนจะต้องจัดสภาพแวดล้อม ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนใช้จินตนาการ ได้คิด ได้ทดลอง ปฏิบัติ รวมทั้งศึกษาค้นคว้าจากตำรา

2. การสอนวิชาการคิด มีเป้าหมายเพื่อพัฒนานักเรียนให้เข้าใจหลักการกระบวนการคิด และฝึกฝนทักษะที่จำเป็นสำหรับการคิดลักษณะต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาและชีวิตประจำวัน

เทคนิคการสอนให้เด็กคิดเป็น ที่ครูสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการสอนให้เด็กคิดแบบต่าง ๆ ได้ เช่น (ศิริกาญจน์ โกสมุทร ; และดารณี คำวังนัง. 2544 : 29 – 47)

1. การใช้ผังมโนภาพ เป็นการนำหลักการทำงานของสมองมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ซึ่งสามารถทำได้หลายลักษณะ เช่น 1) แบบผังความคิด (mind map) 2) แบบใยแมงมุม (web) 3) แบบ T – Chart 4) แบบแยกส่วนส่วนย่อยส่วนใหญ่ (the pie chart) 5) แบบเปรียบเทียบเรียงลำดับ (the ranking ladder) 6) แบบลูกโซ่เหตุการณ์

2. การเรียนรู้จากชุมชนและสิ่งแวดล้อม จัดเป็นแหล่งการเรียนรู้วิธีคิดที่สำคัญของผู้เรียน เพราะผู้เรียนจะได้เรียนรู้การคิดจากชุมชนอย่างหลากหลาย นอกจากนี้ในชุมชนยัง

มีผู้รู้และนักคิดเป็นจำนวนมากที่สอนเรื่องการคิดให้เด็กได้ เช่น ผู้รู้ทางเกษตรกรรม ทางช่าง ศิลปิน หมอพื้นบ้าน ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน การเรียนรู้การคิดจากชุมชนจะเกิดขึ้นได้เมื่อ ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับนักคิดที่หลากหลายในชุมชน แล้วจัดกิจกรรมให้ผู้เรียน และ นักคิดในชุมชนได้พบปะสนทนาหรืออภิปรายถาม - ตอบ ซึ่งกิจกรรมในการฝึกปฏิบัติมีลักษณะ ดังนี้ 1) เขียนถึงสิ่งต่าง ๆ ในชุมชนแล้วเลือกนำเสนอด้วยรูปแบบที่แตกต่างกัน 2) ฝึกการ สังเกตสภาพแวดล้อมในชุมชน และพิจารณาว่ามีสิ่งใดบ้างที่มีปัญหาควรปรับปรุงแก้ไข แล้ว ดำเนินแก้ปัญหาโดยจัดทำเป็นโครงการ 3) ฝึกการสัมภาษณ์ผู้อาวุโสในชุมชน

3. การใช้คำถาม จัดเป็นสิ่งที่เรารู้ดีที่สุดในการที่จะฝึกให้เด็กคิด เพราะเป็นการ นำนักเรียนให้เกิดการคิดไตร่ตรอง (reflective thinking) ทบทวนความเข้าใจของตนเอง และ พยายามคิดเพื่อที่จะหาคำตอบมาตอบคำถามของครูให้ได้ ซึ่งประเภทของคำถามขึ้นอยู่กับ เป้าหมายในการใช้คำถามดังนี้ 3.1 แบ่งตามลักษณะของคำถาม ได้แก่ 1) คำถามปลายปิด หรือคำถามแคบหรือคำถามที่มีคำตอบเดียว 2) คำถามปลายเปิดหรือคำถามกว้างหรือคำถามที่ มีหลายคำตอบ 3.2 แบ่งตามพฤติกรรมด้านความรู้ความคิด เช่น 1) ความรู้ความจำ 2) ถาม ความเข้าใจ 3) ถามการนำไปใช้ 4) ถามการวิเคราะห์ 5) ถามการสังเคราะห์ 6) ถามการ ประเมินค่า 3.3 แบ่งตามวัตถุประสงค์ คือ 1) คำถามเจาะจง 2) คำถามแนะให้คิด 3) คำถาม กระตุ้นให้คิดต่อ

โกวิท ประวาลพุกษ์ (2544 : 19 - 24) ได้กล่าวถึงการสร้างกระบวนการคิด ให้กับเด็กในรูปแบบต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่เรียน ดังนี้ 1) การคิดแบบขั้นบันได (The Ranking Ladder) 2) การคิดแบบ ห.ร.ม. (The Venn Diagram) 3) การคิดแบบสายรุ้ง (The Spectrum) 4) การคิดแบบใยแมงมุม (Web) 5) การคิดแบบ Mind Map 6) การคิดแบบ Pie Chart 7) การคิดแบบหักมุม (The Right Angle) 8) การคิดแบบ Target 9) การคิดแบบ ก้างปลา (The Fish Bone) 10) การคิดแบบจำแนกรายละเอียด (The Grid) 11) การคิดแบบ คำนิยม (Agree/Disagree Chart) 12) การคิดแบบเหตุและผล (The Sequence Chart)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การส่งเสริมความคิด หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียน การสอนที่ฝึกการคิดของครู โดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทดลองใช้วิธีการคิดเพื่อหาคำตอบของ ตนเอง และกล้าแสดงความคิดเห็น มีการส่งเสริมกระบวนการคิดโดยใช้คำถาม ฝังมโนภาพ วิธีการสอน และเทคนิคในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีคิดโดยการพบปะ สนทนา หรือ อภิปราย ถาม - ตอบ จากผู้รู้ในชุมชน

3.2.3 การเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล

การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น มีลักษณะสำคัญประการหนึ่ง คือ ครูต้องให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยจัดการเรียนรู้ให้สนองต่อความแตกต่างของ ผู้เรียน แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวนี้ ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า แม้ ผู้เรียนจะมีอายุเท่ากัน แต่มีความพร้อม ความสามารถ ความถนัดในการเรียนรู้ และพื้นฐาน

ประสบการณ์ที่แตกต่างกัน จึงมีความสำคัญมากที่ครูถ่ายทอดเนื้อหาและทักษะให้สอดคล้องกับ ความพร้อม ความสามารถ ตลอดจนความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน และผู้เรียนจะเกิดการ เรียนรู้ได้ดีที่สุด หากพวกเขามีโอกาสพัฒนาความรู้ และทักษะอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามระดับ ความพร้อมการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นสิ่งที่ครูจำเป็นต้องคำนึงถึงให้มาก มิฉะนั้นเด็ก และความสามารถของเขาเอง (ไผท สิทธิสุนทร. 2543 : 24)

หรือผู้เรียนจะไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างเสมอภาคกัน (อุทัย จุลยเกษม. 2544 : 124) การที่ครูจะสร้างความสัมพันธ์สร้างสรรค์กับนักเรียน การที่ครูจะเห็นอกเห็นใจนักเรียน และยอมรับความรู้ความสามารถของนักเรียนได้นั้น ครูจะต้องรู้จักนักเรียนของตนอย่างถ่องแท้ จึงจะสามารถตอบสนอง และส่งเสริมนักเรียนของตนให้เป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ได้ การรู้จัก นักเรียนที่สอน การสามารถสร้างความสัมพันธ์กับเด็กได้นั้น ไม่เพียงแต่จะทำให้การเรียนการสอนสนุกสนาน และดำเนินไปด้วยดีทั้งผู้เรียนและผู้สอนเท่านั้น แต่ยังสามารถสร้างและพัฒนา ความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน และผู้สอนได้อีกด้วย (อารี พันธุ์มณี. 2540 : 41 - 42)

ขณะที่ บุญชม ศรีสะอาด (2541 : 43) กล่าวว่า การที่จะสอนสิ่งใดให้กับผู้เรียน จะต้องคำนึงถึงว่าสิ่งนั้นผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ ผู้สอนจึงจำเป็นต้องปรับเนื้อหาให้เข้ากับ ความสามารถของผู้เรียน กล่าวคือ ต้องจัดเนื้อหาในรูปแบบที่เหมาะสมกับผู้เรียนซึ่งมีความ แตกต่างกัน และยังต้องทำให้สิ่งที่เรียนเชื่อมโยงกับสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนไปแล้ว ซึ่งแต่ละคนจะ มีความแตกต่างกัน จึงจำเป็นต้องใช้หลายวิธีที่ทำให้เนื้อหาน้อยอยู่ในรูปที่ผู้เรียนจะเรียนได้สำเร็จ

สรุปได้ว่า การเอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคลนั้น หมายถึง ครูผู้สอนแสดง ความเห็นอกเห็นใจ ให้ความสนใจ และรู้จักระดับความพร้อม ความรู้ ความสามารถของผู้เรียน แต่ละคน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ถ่ายทอดเนื้อหา ทักษะ ที่เหมาะสมกับระดับ ความพร้อม ความสามารถ ความสนใจ และความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน

3.2.4 การเรียนรู้จากกลุ่ม

การทำกิจกรรมกลุ่ม (Cooperative Group) เป็นรูปแบบการเรียนที่เน้นความ ร่วมมือร่วมแรงกันระหว่างสมาชิกกลุ่มทุกคน ความสำเร็จของกลุ่มขึ้นตรงต่อความร่วมมือ และ ความสามารถของสมาชิกทุกคน สมาชิกแต่ละคนมีหน้าที่ และความรับผิดชอบที่จะเรียนรู้ กระบวนการแก้ปัญหาและเนื้อหาที่ร่วมกันทำ ซึ่งนักเรียนจะรู้สึกว่าการทำงานนั้นง่ายขึ้น และใช้ เวลาน้อยกว่า โอกาสประสบความสำเร็จมีสูงขึ้น เนื่องจากช่วยกันคิดช่วยกันทำ และยังทำให้สัม พันธ์ภาพระหว่างนักเรียนแน่นแฟ้นขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ แสดงออกทางความคิดได้อย่างเต็มที่ (กรมวิชาการ. 2539 : 17)

การจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นวิธีการที่สามารถ พัฒนาศักยภาพในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี โดยผู้เรียนจะให้ความสนใจ และไม่ เบื่อหน่ายการเรียน (ทศพร มณีศรีขำ. 2539 : 114) นักเรียนจะเรียนรู้อะไรต่าง ๆ ได้จากกัน และกันมาก การเรียนรู้จากกันและกันของนักเรียน จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ดีกว่าการเรียนรู้

จากครูเสียอีก เพราะภาษาที่นักเรียนใช้พูดจาสื่อสารกันนั้นสื่อความเข้าใจได้ดี และเหมาะสมกว่าครู (วิลโลว์ พิตแมนมิ่งคลพร. 2535 : 31 ; อ้างอิงจาก Young. 1972)

การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เป็นปัจจัยสำคัญในการจัดชั้นเรียนที่มุ่งสนองความแตกต่างของผู้เรียน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนจะเกิดขึ้นได้โดยการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนทำงานกลุ่ม รูปแบบการทำกิจกรรมกลุ่มที่มักเห็นบ่อย ๆ คือ ครูให้มีการอภิปรายกลุ่มใหญ่ทั้งชั้นเรียน เพื่อปูพื้นฐานความรู้ หรือทำความเข้าใจกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ก่อนที่ครูจะให้เด็กแบ่งกลุ่มย่อย หรือจับคู่ทำกิจกรรม โดยครูจะคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้เรียนตลอดเวลาการทำงานกลุ่ม และมักจบลงด้วยการให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานกลุ่มหน้าชั้นเรียน และรับฟังการวิจารณ์จากครูและเพื่อนร่วมชั้น ในการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม นอกจากผู้เรียนมีโอกาสร่วมช่วยเหลือ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในกลุ่มเล็ก ๆ แล้ว ยังเปิดโอกาสให้มีการแบ่งหน้าที่ตามความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน (ไพฑูริย์ สิริสุนทร. 2543 : 25)

สรุปได้ว่า การเรียนรู้จากกลุ่มนั้น หมายถึง การจัดกิจกรรมของครูผู้สอน โดยการจัดให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม ตามความถนัดและความสนใจ มีการช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากกันและกัน ให้ผู้เรียนได้นำเสนอผลงานของกลุ่ม ทั้งนี้ครูจะเป็นผู้ที่คอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือในขณะที่ ผู้เรียนทำงานร่วมกัน

3.2.5 การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม

การจัดบรรยากาศในการเรียนการสอน เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การเรียนการสอนมีความหมายมากขึ้น บรรยากาศที่ดีจะช่วยส่งเสริมความสนใจและตั้งใจเรียน เกิดการร่วมแรงร่วมใจในการทำกิจกรรมให้สำเร็จด้วยดี ในการจัดการเรียนการสอนครูต้องคำนึงถึงธรรมชาติของการเรียนรู้ คือ ความต้องการของผู้เรียน สิ่งเร้าที่ทำให้เกิดความสนใจ การตอบสนอง และการได้รับรางวัล นั่นคือ ต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นหลัก ให้นักเรียนเป็นตัวเอกในการเรียนรู้ มีครูเป็นผู้ช่วยสร้างบรรยากาศในขณะที่เรียนให้สนุก เด็กรู้สึกว่าการเรียนเป็นเรื่องง่าย ทำให้มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน (กรมวิชาการ. 2539 : 16) ซึ่ง วินิจ วงศ์รัตน (2542 : 153) ได้กล่าวถึงการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนว่า หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนได้สอดคล้องกับการเรียนการสอน เพื่อช่วยเสริมให้บรรยากาศการเรียนเป็นที่น่าสนใจ และสนใจ ให้นักเรียนไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน นอกจากนั้นยังช่วยแก้ปัญหาในการปกครองชั้น และแก้ปัญหาเรื่องวินัยได้อีกด้วย

ในสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครู ในด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนการสอนนั้น พบว่า ครูยังมีบทบาทสำคัญแต่ผู้เดียว ผู้ปกครอง และชุมชน ยังไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการ ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ยังมีการเน้นเนื้อหาสาระของความรู้มากกว่ากระบวนการในการศึกษาค้นคว้า แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอนมักจะเกิดขึ้นภายในห้องเรียน

เท่านั้น ยังไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้จากหลาย ๆ แหล่ง หลาย ๆ สถานที่ เช่น ชุมชน สังคมรอบตัว และธรรมชาติสิ่งแวดล้อม การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้แก่ นักเรียนมักไม่สัมพันธ์ และสอดคล้องกับกรอบและเจตนารมณ์ของหลักสูตร (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2539 : 3 – 4)

ครูจึงนับว่าเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการปลูกฝังเจตคติ ค่านิยม และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน ความกระตือรือร้นของครู ความสนใจ ความเอาใจใส่ในการสอน การแสวงหาความรู้เป็นนิจ การมีจิตใจดีงาม ความสุภาพอ่อนโยน ทั้งเสียงและบุคลิกดี จะช่วยโน้มน้าวจิตใจของนักเรียนให้เอาแบบอย่างครู และจะกระตุ้นให้นักเรียนเกิด ความสนใจใฝ่รู้ใฝ่เรียนด้วยความกระตือรือร้นมีชีวิตชีวาตามไปด้วย (กรมวิชาการ. 2539ก : 2) ลักษณะของครู ควรเป็นดังนี้ 1) ครูที่ยิ้มแย้มแจ่มใส จะทำให้บรรยากาศในชั้นเรียนร่าเริงแจ่มใส นักเรียนเรียนด้วยความสบายใจ 2) ครูที่มีท่าทางกระตือรือร้น กระฉับกระเฉงจะทำให้นักเรียน รู้สึกกระปรี้กระเปร่า 3) ครูที่มีน้ำเสียงนุ่มนวล อ่อนหวาน แสดงความเป็นมิตร นักเรียนจะสนใจฟังมากกว่า 4) การควบคุมอารมณ์และการมีอารมณ์ขันของครู จะช่วยให้บรรยากาศของ ชั้นเรียนไม่ตึงเครียด 5) ครูที่มีลักษณะเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย จะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ แสดงความคิดเห็น กล้าซักถามสิ่งที่ยังไม่เข้าใจ มีส่วนร่วมในกิจกรรมเรียนรู้มากขึ้น เกิด ความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญ 6) ครูที่มีเจตคติที่ดีต่อการสอน จะมองการสอนเป็นเรื่องสนุก มีการเตรียมการสอนอย่างดี มีเทคนิควิธีการสอนเหมาะสมกับนักเรียน ไม่แสดงอาการเบื่อหน่าย เมื่อนักเรียนซักถาม จะให้ความรักและความสำคัญแก่นักเรียนเท่าเทียมกัน (กรมวิชาการ. 2539ก : 13 - 14)

กรมวิชาการ (2539ก : 16) ได้กล่าวถึงแนวการจัดสิ่งแวดล้อม และบรรยากาศ ในการเรียนการสอน มีดังนี้

1. ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนเกิดขึ้นได้ทั้งระหว่างครูกับนักเรียนและระหว่างนักเรียนด้วยกัน ในการเรียนการสอนครูควรเปิดโอกาส ให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น อภิปราย ซักถาม ร่วมกิจกรรม แสดงความสามารถ และครูควรมีบทบาทสำคัญที่เป็นตัวเชื่อมให้ นักเรียนเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันด้วย

2. ใช้วิธีการสอนที่หลากหลายและเน้นกิจกรรมกลุ่ม การเรียนรู้ของเด็กแตกต่างกัน ดังนั้นครูจึงควรใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย วิธีสอนเหล่านี้จะช่วยให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ได้อย่างดี วิธีการสอนต่าง ๆ ที่นำมาใช้ควรเน้นให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและกระตุ้น ให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้และสร้างความรู้ได้เอง จนตกผลึกเป็นความรู้และลักษณะนิสัยของ ผู้เรียน และเป็นแนวปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อม ให้เกิดการเรียนรู้ได้ นั้น ครูผู้สอนทำการจัดสภาพในชั้นเรียนที่เหมาะสมกับการเรียนการสอน โดยเปิดโอกาสให้ นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น แสดงความสามารถ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ครูสร้าง

ปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน โดยการแสดงความเป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใส และมีความกระตือรือร้น ตลอดจนใช้เทคนิควิธีการสอนที่เหมาะสม รู้จักใช้วิธีการจูงใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

3.2.6 การใช้สื่อการสอน

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2543 : 120) ให้ความหมายของสื่อการเรียนการสอนไว้ว่า หมายถึง สิ่งที่เป็นพาหนะหรือสื่อที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์การเรียนการสอน และตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้ดียิ่งขึ้นหรือเร็วยิ่งขึ้น ขณะที่ ดนัย ไชโยธา (2534 : 8) ให้ความหมายว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่เป็นตัวกลางที่ใช้ในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อทำให้ผู้สอน และผู้เรียนเข้าใจในสิ่งที่ถ่ายทอดซึ่งกันและกันได้ผลดี และทำให้การเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามจุดประสงค์ที่ได้วางไว้

การเลือกใช้สื่อประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน นอกจากพิจารณาความเหมาะสมสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนความสนใจ และวิธีเรียนของผู้เรียนแล้ว สิ่งสำคัญที่ควรคำนึงในการเลือกสื่อ คือ ประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (วัฒนาพร ระวังทุกข์. 2543 : 120) การเลือกสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม จะเป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น การเลือกสื่อสำหรับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ควรคำนึงถึงคุณลักษณะต่อไปนี้ (ไสว พักขาว. 2542 : 247)

1. ผู้เรียนได้เรียนจากสื่อที่มีลักษณะใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด
2. ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมกับกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้สื่อนั้น
3. ผู้เรียนได้ลงมือกระทำในกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้สื่อนั้น
4. สื่อต้องเร้าความสนใจ และช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ดี
5. ผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสในการเรียนรู้หลายทาง (Multimedia)

ขณะที่ ศิริกาญจน์ โกสุม และดารณี คำวังนัง (2545 : 8) ได้แบ่งประเภทของสื่อการเรียนการสอนโดยจำแนกตามลักษณะที่นำไปใช้ได้ 5 ประเภท คือ

1. สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นสื่อที่ใช้ระบบการพิมพ์ เช่น หนังสือเรียน คู่มือ หนังสือเสริมประสบการณ์ ฯลฯ
2. สื่อวัสดุอุปกรณ์ เป็นสื่อสิ่งของต่าง ๆ เช่น ของจริง หุ่นจำลอง แผนภูมิ แผนที่ตั้งตาราง ฯลฯ
3. สื่อโสตทัศนอุปกรณ์ เป็นสื่อที่นำเสนอด้วยเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น ภาพเคลื่อนไหว แถบเสียง แถบบันทึกภาพ คอมพิวเตอร์ ฯลฯ
4. สื่อกิจกรรม เป็นสื่อประเภทวิธีการที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติ ฝึกทักษะ ซึ่งต้องใช้กระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์ เช่น เพลง เกม บทบาทสมมุติ แบบทดสอบ ฯลฯ
5. สื่อบริบท เป็นสื่อที่ส่งเสริมการเรียนการสอน ได้แก่ สภาพแวดล้อม และสถานการณ์ต่าง ๆ แหล่งวิทยบริการ หรือแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ฯลฯ

ในการเรียนการสอน ผู้เรียนจะได้รับข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ ได้หลายช่องทาง เช่น การอ่านการเห็นจากสายตา การฟังจากหู การได้กลิ่นจากจมูก การชิมลิ้มรสจากลิ้น หรือการสัมผัสจับต้องด้วยมือ ดังนั้นเพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนจึงต้องศึกษาถึงสื่อที่จะใช้ในการเรียนการสอน และพิจารณาด้วยว่าควรจะใช้ช่องทางใด หรือหลายช่องทางร่วมกัน สื่อที่ดีนั้นควรเป็นสื่อที่เข้ากันได้กับเนื้อหาที่จัดไว้ สามารถชี้จุดสำคัญของเนื้อหาได้ชัดเจน ให้ข้อมูลที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์ ทั้งยังต้องอยู่ในระดับเดียวกับเนื้อหา คือ ไม่ยาก หรือง่ายจนเกินไปต่อการทำความเข้าใจของผู้เรียน ในการเลือกสื่อมาใช้อาจมีความแตกต่างกันในชนิดของสื่อบ้าง แต่ไม่ควรต่างไปจากที่นักเรียนต้องการมากจนเกินไปนัก พิจารณาความต้องการและความเหมาะสมกับผู้เรียน มิใช่พิจารณาตามความคิดเห็นของครู (วินิจ วงศ์รัตน์. 2542 : 182 – 183)

สรุปได้ว่า การใช้สื่อการสอน หมายถึง การเลือกใช้สื่อที่สอดคล้องกับเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอน มาเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้น ซึ่งสื่อที่ใช้จะมีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริง เหมาะสมกับความสนใจของผู้เรียน และผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อการเรียนสอนนั้น ๆ

3.2.7 การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม

ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้ผู้เรียนเติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพคือ การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน นอกจากต้องเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาสติปัญญา จำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนต้องปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ผู้เรียนเติบโตขึ้นเป็นคนดี รู้จักแยกแยะสิ่งควร ไม่ควร และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (กฤษฎา ด่วงแป้น. 2544 : 31)

คุณธรรม เป็นคุณลักษณะหรือสภาวะภายในจิตใจของมนุษย์ ที่เป็นไปในทางถูกต้อง ดีงาม ซึ่งเป็นภาวะนามธรรมอยู่ในจิตใจ ส่วนค่านิยมนั้นเป็นหลักการ แนวคิด หรือความเชื่อที่บุคคลยึดถือเป็นคุณค่า หรือแนวทางในการตัดสินใจและการดำรงชีวิต (ทศนา แหมมณี. 2546 : 4 - 5)

ในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมนั้น ต้องทำในลักษณะการร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกันทั้งผู้ปกครองและครู การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม มิได้เกิดจากการบอก การสั่งสอน หรือการอบรมเท่านั้น แต่ประการสำคัญ อยู่ที่ว่าเตรียมตัว การวางแผน เวลา และวิธีการ ต้องอาศัยการเตรียมการ มีทิศทางที่แน่นอน ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่ง ทิพย์วรรณ แจ่มไพบูลย์ (2546 : 56 – 61) ได้เสนอวิธีการไว้ ดังนี้ 1) การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี โดยธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กย่อมชอบการเลียนแบบผู้อื่น จึงอาจให้ผู้เรียนศึกษาชีวประวัติบุคคลสำคัญ ที่สมควรนำมาเป็นตัวอย่างได้เป็นอย่างดี 2) จัดกิจกรรมภายในห้องเรียน / ภายนอกห้องเรียน เช่น การใช้นิทาน หรือวรรณคดีประกอบการสอน ใช้สื่อวิดิทัศน์ ภาพยนตร์ ให้ผู้เรียนศึกษาวิเคราะห์ จัดประกวดคนดีศรีห้องเรียน ซึ่งเป็นการยกย่องคนทำความดี เชิญวิทยากร หรือพาผู้เรียนไปศึกษาบุคคลตัวอย่างในท้องถิ่น หรือจัดค่ายพัฒนาจิตพิสัยให้เด็กเกิดความสัมพันธ์

การอยู่ร่วมกัน 3) ใช้หลักขั้นตอนแห่งการศึกษา โดยใช้ความศรัทธาเป็นส่วนนำทาง คือ การรับฟังและจดจำข้อมูลที่ได้จากผู้อื่น การมีปฏิกิริยาต่อข้อมูลนั้น และเกิดเจตคติต่อเรื่องนั้นว่าดีหรือเลว ขณะที่ ทิศนา แวมมณี (2546 : 69 – 75, 92 - 93) กล่าวว่า วิธีสอนแบบต่าง ๆ ที่ครูสามารถนำมาเข้ามาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมได้ เช่น การเล่านิทาน การเล่นเกม การใช้กรณีตัวอย่าง การใช้บทบาทสมมติ การใช้สถานการณ์จำลอง การสอนโดยใช้กระบวนการและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ หรือ การที่จะปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมใด ๆ สามารถทำได้โดย

1. จัดสิ่งเร้าให้บุคคลนั้นได้รับรู้ และเกิดความสนใจในเรื่องที่ต้องการปลูกฝัง
2. จัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่ช่วยให้บุคคลนั้นได้มีการตอบสนองในเรื่องนั้น และเกิดความพึงพอใจ
3. ช่วยให้ผู้บุคคลเห็นคุณค่าของเรื่องนั้น โดยการช่วยให้เขาได้เห็นประโยชน์ที่ได้รับประโยชน์หรือเกิดความพึงพอใจในค่านิยมนั้น
4. ช่วยให้ผู้บุคคล มีโอกาสจัดระเบียบในการนำเรื่องนั้นไปใช้ในระบบชีวิตของตน
5. ช่วยให้ผู้บุคคลนั้นได้ลงมือปฏิบัติตนตามค่านิยมนั้นอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอจนกระทั่งปฏิบัติได้เป็นลักษณะนิสัย

ในขณะที่ โกวิท ประวาลพุกษ์ (2533 : 16) ได้เสนอรูปแบบการสอนค่านิยม และจริยธรรม ซึ่งสรุปขั้นตอนการสอนได้ 8 ขั้นตอน ดังนี้ 1) กำหนดพฤติกรรมทางจริยธรรมที่ปรารถนา 2) เสนอตัวอย่างพฤติกรรมในปัจจุบัน 3) ประเมินปัญหาเชิงจริยธรรม 4) แลกเปลี่ยนผลการประเมิน 5) ฝึกพฤติกรรมโดยมีผลสำเร็จ 6) เพิ่มระดับความขัดแย้ง 7) ให้ผู้เรียนประเมินตนเอง 8) กระตุ้นให้ผู้เรียนยอมรับตัวเอง

หรือการนำวิธีการต่าง ๆ ไปใช้ในการสอนหรือพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม สามารถทำได้อย่างน้อยใน 2 ลักษณะ คือ (ทิศนา แวมมณี. 2546 : 126 - 129)

- 1) การนำไปใช้สอน หรือพัฒนาอย่างจริงจังและมีเป้าหมาย ผู้นำไปใช้มักมีความตั้งใจที่จะนำวิธีการต่าง ๆ ไปใช้เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เพื่อให้ได้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ต้องการ ปัญหาของการแก้ไขปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมไม่ได้อยู่ที่การขาดวิธีการที่จะสั่งสอน อบรม หรือพัฒนา สิ่งที่ขาดก็คือ การร่วมมือกันนำวิธีการต่าง ๆ เหล่านั้นไปปฏิบัติอย่างจริงจัง และต่อเนื่องจนกระทั่งบรรลุเป้าหมาย 2) การนำไปใช้สอนหรือพัฒนาอย่างทันทีตามสถานการณ์ เป็นการใช้ตามโอกาสที่อำนวย เมื่อมีเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาเกิดขึ้น หากบุคคลได้รับการสอนให้เกิดความเข้าใจทันที จะช่วยให้ปัญหานั้นคลี่คลายไม่กลายเป็นปัญหาสะสม หากให้ผู้บุคคลได้เห็นตัวอย่างการนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ในสถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไปได้มากเท่าไร ก็จะยิ่งช่วยให้บุคคลเห็นแนวทางในการนำไปใช้ได้มากขึ้น ในขณะที่ พระมหาบุญเพียร ปุณฺณวิริโย (2544 : 40 - 41) กล่าวว่า การพัฒนาคนให้มีคุณธรรม จริยธรรมได้นั้น กระทำได้โดย การกระทำอย่างต่อเนื่อง กระทำทุกขั้นตอนของ

กระบวนการเรียนการสอน ตั้งแต่การเรียนการสอน การเป็นตัวอย่างของครู การจัดสภาพแวดล้อม การวัดผลและประเมินผล การอาศัยความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียน ครอบครัว สถาบันทางสังคม และการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน และ พิกุล สีหาพงษ์ (2546 : 27) กล่าวว่า ค่านิยมที่ควรปลูกฝังให้แก่ผู้เรียน ได้แก่ ความรับผิดชอบ ตรงเวลา มีระเบียบวินัย แต่งกายสุภาพ ถูกระเบียบ มีคารวะธรรม สุภาพเรียบร้อย มีน้ำใจและเอื้ออาทรต่อกัน เสียสละ ให้อภัย เมตตากรุณา

จากที่กล่าวมา สามารถประมวลได้ว่า ในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ครูผู้สอนสามารถทำได้โดย การจัดกิจกรรมทั้งภายในห้องเรียน ภายนอกห้องเรียน โดยการใช่วิธีการอันหลากหลาย เช่น การเล่านิทาน การใช้กรณีตัวอย่าง การใช้บทบาทสมมุติ สถานการณ์จำลอง การยกย่องผู้ทำความดี การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ หรือการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของครู เพื่อให้ผู้เรียนได้รับรู้ และเกิดความสนใจในกิจกรรม หรือประสบการณ์ ที่จะช่วยให้เห็นคุณค่า รู้จักแยกแยะสิ่งควร ไม่ควร สามารถนำไปใช้ และลงมือปฏิบัติตนในด้านระเบียบวินัย ค่านิยม และคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ จนเป็นลักษณะนิสัย

3.2.8 การประเมินผล

ในการประเมินผลนักเรียนนั้น บุญชม ศรีสะอาด (2541 : 156 – 158) ได้กล่าวถึงโดยมีรายละเอียดดังนี้ การประเมินผลเกี่ยวกับตัวผู้เรียน เป็นการหาข้อสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน เช่น ก่อนเรียนผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานมากน้อยเพียงใด ระดับความสามารถ หรือสติปัญญาสูงหรือต่ำ มีความสนใจ ความถนัดในด้านใด เมื่อนำมาพิจารณาประกอบ จะช่วยชี้ถึงประสิทธิภาพของการสอนได้ชัดเจนขึ้น การที่จะได้ข้อสนเทศในด้านความรู้พื้นฐาน ความสามารถทางสติปัญญา จะต้องใช้แบบทดสอบประเภทต่าง ๆ ส่วนข้อสนเทศอื่น ๆ อาจได้จากกระบวนสะสม การสัมภาษณ์ หรือแบบสอบถาม ในขณะที่ สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2543 : 113) ได้กล่าวว่า ในการประเมิน จะต้องทำใจให้เป็นกลาง ปราศจากอคติทั้งหลายทั้งปวง ประเมินตามสภาพจริง ตามข้อมูลที่ปรากฏทั้งส่วนดี และส่วนที่ควรปรับปรุง

การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้ก้าวหน้าสูงสุด การประเมินจึงต้องดำเนินการให้สอดคล้องเหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน ที่มีความถนัดความสนใจแตกต่างกันไป มีรูปแบบที่เอื้ออำนวยและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกและแสดงความรู้ ความสามารถ ความรู้สึกที่ผู้เรียนมี และพฤติกรรมปฏิบัติได้อย่างแท้จริง และอาศัยข้อมูลหลักฐานเหล่านั้นสะท้อนภาพที่เป็นจริงของผู้เรียน เพื่อเป็นแนวทางปรับปรุงวิธีการของผู้สอน และวิเคราะห์วินิจฉัยผู้เรียนเพื่อปรับปรุงพัฒนาผู้เรียน (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545 : ก)

อุษณีย์ โพธิสุข (2543 : 40 – 41) กล่าวถึง การวัดและประเมินผลในระบบการศึกษาที่ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุดนั้น ต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. การสะท้อนศักยภาพ และตัวตนที่แท้จริงของเด็กทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตลอดจนจุดเด่น จุดด้อยของเด็ก
2. พัฒนาการที่ต่อเนื่องของผู้เรียน
3. การวัดและประเมินผลที่มีขั้นตอนและมีระบบ
4. การมีส่วนร่วมของผู้เรียน
5. กระบวนการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย
6. กระบวนการวัดและประเมินผลที่มีข้อมูลจากผลงาน ผลการเรียนรู้ พัฒนาการทางการเรียนรู้ พฤติกรรมที่แสดงออกของผู้เรียน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องปรับเปลี่ยนไปจากเดิม ดังนั้นการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ก็จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนไปด้วยเช่นกัน โดยเปลี่ยนจากการใช้ข้อทดสอบ สำหรับเป็นเครื่องมือในการวัดประเมินผลเป็นส่วนใหญ่ มาเป็นการวัดและประเมินผล โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจผลงาน การทดสอบ การบันทึกจากผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง และการจัดทำแฟ้มสะสมงาน หรือที่เรียกว่า การประเมินผลตามสภาพจริง (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. 2543 : 20) การประเมินการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วย วิธีการประเมินดังต่อไปนี้ (บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์. 2545 : 1 - 45)

1. วิธีการประเมินจากการสื่อสารส่วนบุคคล เป็นการรวบรวมข้อมูลของผู้เรียน เป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม รวมทั้งสามารถให้การสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความถนัดและความสนใจ ซึ่งแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้ 1) การถามตอบในชั้นเรียน 2) การพบปะพูดคุยกับผู้เรียน 3) การพูดคุยกับผู้อื่น 4) การอภิปรายในชั้นเรียน 5) การสอบปากเปล่า 6) การอ่านบันทึกเหตุการณ์ของผู้เรียน 7) การเขียนความเห็นในการตรวจการบ้าน และแบบฝึกหัด

2. วิธีการประเมินจากการปฏิบัติ เป็นวิธีการประเมินที่ครูมอบหมายงาน กิจกรรมให้ผู้เรียนทำ เพื่อให้ได้ข้อมูลว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด โดยอาศัยดุลยพินิจตัดสินของครูผู้สอน ซึ่งครูสามารถใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการประเมินการปฏิบัติได้แก่ 1) แบบตรวจสอบรายการ 2) แบบประเมินค่าหรือมาตราประเมินค่า 3) การประเมินจากสภาพจริงและการประเมินด้วยพอดโฟลิโอ

3. วิธีการประเมินจากแบบทดสอบ ประกอบด้วยลักษณะดังนี้ 1) ข้อสอบอัตนัย 2) ข้อสอบตอบสั้นและเติมคำ 3) ข้อสอบเลือกตอบหลายตัวเลือก 4) ข้อสอบแบบถูกผิดและจับคู่

การวัดและประเมินผล จึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องทำการวัดและประเมินผล การเรียนของผู้เรียนว่าได้ผลแค่ไหน เพียงไร หรือจะต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไร ซึ่งจะช่วยให้เกิด

ประโยชน์ในการปรับปรุงการสอนของครู ปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียน และปรับปรุงระบบการบริหารในโรงเรียน รวมทั้งเพื่อเป็นข้อมูลทางการศึกษาทั่วไป

จากที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า การประเมินตนเองและนักเรียนอย่างต่อเนื่อง นั้น เป็นการพิจารณาถึง ความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และพัฒนาการทางการเรียนของผู้เรียน โดยใช้เครื่องมือ และกระบวนการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย พร้อมทั้งนำผลการประเมิน มาปรับปรุงการเรียนการสอนของตนเอง

4. ตัวแปรที่พยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เห็นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4.1 ประสบการณ์ในการสอนของครู

ประสบการณ์เป็นสิ่งที่มิอาจหลีกเลี่ยงได้ ต่อการรับรู้ของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพราะประสบการณ์ จะช่วยสร้างความพร้อมให้แก่บุคคล ในการรับรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. 2534 : 54) บุคคลที่อยู่ในอาชีพนานกว่า ย่อมมีความสามารถในการปฏิบัติต่อเรื่องนั้น ๆ มากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่า เพราะประสบการณ์ในอดีตมีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้เรียนรู้และเข้าใจว่าสิ่งใดดี สิ่งใดไม่ดี สิ่งควรเลี่ยงหรือไม่ควรเลี่ยง สามารถพิจารณาและวิเคราะห์แก้ปัญหาที่เผชิญได้ดี (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2539 : 317) ดังนั้นครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมาก ย่อมมองเห็นจุดอ่อนและปัญหา มีโอกาสในการแก้ไขจุดอ่อนและปัญหาต่าง ๆ มีความชำนาญในการสอนมากขึ้น มีความรู้ในวิชาการมากขึ้น มีโอกาสที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนของนักเรียน (บุญชม ศรีสะอาด. 2524 : 65)

ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ในการสอนของครูกับพฤติกรรมการสอนของครูที่เห็นผู้เรียนสำคัญ

จากการศึกษา เกี่ยวกับประสบการณ์ในการสอน ของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543ข : 12 – 13) ที่ประเมินความรู้ความเข้าใจ และพฤติกรรมการสอนของครู ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากครูผู้สอนทั่วประเทศ พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจ และพฤติกรรมการสอน เกี่ยวกับการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญต่างกัน ขณะที่ กอร์เรล และฮวาง (Gorrell ; & Hwang. 1995 : 101 – 105) ได้ศึกษาการรับรู้ความสามารถของกลุ่มครู ก่อนการปฏิบัติงานในประเทศเกาหลี โดยศึกษาถึงความแตกต่างในความสามารถ ในการสอนระหว่างครูสอนนักเรียนปฐมวัย และครูสอนนักเรียนประถมศึกษา ที่เพิ่งเริ่มทำงานกับครูที่ผ่านการอบรมตามโปรแกรมแล้ว ผลการศึกษาพบว่าการรับรู้ความสามารถของครู กับประสบการณ์ในการทำงานมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่ครูที่มีประสบการณ์ในการสอน มีการรับรู้ความสามารถ และมีความสามารถในการสอนมากกว่า ส่วน ปวีณา หมตราดี (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพ ปัญหาและ

แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า สภาพ และปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำแนกตามประสบการณ์การทำงานของครู พบว่า แตกต่างกัน นอกจากนี้มีงานวิจัยที่ศึกษาตัวแปร ด้านประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่งพบว่า ครูสตรีที่มีระยะเวลาที่ทำการสอนมาก มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง สูงกว่าครูกลุ่มอื่น ๆ (พนาลัย อยู่สำราญ. 2535 : บทคัดย่อ) ประสบการณ์ในการทำงานส่งผลทางตรงต่อผลการปฏิบัติงาน (วัลภา สบายยิ่ง. 2542 : บทคัดย่อ) ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์และสามารถพยากรณ์การปฏิบัติงานได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ชัยพร ถาวรรัตน์. 2544 : บทคัดย่อ) ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีปัญหาการจัดการเรียนการสอน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน (ปิยะกุล อรรถวุฒิกุล. 2546 : บทคัดย่อ)

จากเอกสารและงานวิจัยข้างต้นแสดงว่า ตัวแปรด้านประสบการณ์ในการสอนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการสอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า ความสามารถของบุคคลที่เกิดมาจากการประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติงาน และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคคล จากเหตุผลที่กล่าวมาการวิจัยในครั้งนี้ จึงนำประสบการณ์ในการสอนซึ่งเป็นตัวแปร ที่สะท้อนความสามารถของครูผู้สอน มาเป็นตัวแปรสำคัญที่ใช้อธิบาย พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4.2 การได้รับการฝึกอบรมของครู

การปฏิรูปการเรียนรู้ ถือเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา โดยมีครูมีหน้าที่หลักทางด้านการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูในปัจจุบันจึงมีบทบาทสำคัญตามแนวทางการจัดการศึกษาในหมวด 4 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ในเวลาเดียวกันก็ต้องได้รับการพัฒนาตามหมวด 7 มาตรา 52 ที่กำหนดให้มีการพัฒนา บุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การพัฒนาครูเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้จึงเป็นเป้าหมายสำคัญ

การฝึกอบรมถือว่ามีความสำคัญในการพัฒนาบุคคล เนื่องจากการพัฒนาความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน ทำให้บุคคลมีความรู้ความเข้าใจถึงวิธีการปฏิบัติงานที่ถูกต้องทันสมัย (อุทัย หิรัญโต. 2531 : 108) เป็นกระบวนการการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของบุคคล โดยมุ่งเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ เจตคติ อันจะนำไปสู่มาตรฐานการทำงานที่สูงขึ้น ทำให้ผลงานมีประสิทธิภาพ (สมคิด บางโม. 2539 : 14) ทั้งยังเป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาความคิด พฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน มีทัศนคติที่ดีต่องาน (พะยอม วงศ์สารศรี. 2538 : 169) ซึ่งสอดคล้องกับ สุปราณี ศรีจันทร์मुख (2524 : 3 – 9) ที่กล่าวถึงความมุ่งหมายของการฝึกอบรมเพื่อ 1) เพิ่มพูนความรู้ (Cognitive) ซึ่งเป็นพื้นฐานในการนำไปสู่ความเข้าใจ มีความสามารถลงมือปฏิบัติการ 2) เพิ่มพูนความชำนาญหรือทักษะ (Skill) ให้สามารถ

ปฏิบัติการหรือทำได้ด้วยความถูกต้องมีประสิทธิภาพสูง 3) ให้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลง เจตคติ (Attitudes) การเปลี่ยนเจตคติ จะเป็นรากฐานของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล

ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการฝึกอบรมของครูกับพฤติกรรมการสอนของ ครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากการศึกษางานวิจัยของ คาร์ธอร์ พบว่า นักเรียนที่สอนโดยครูที่ได้รับการ ฝึกอบรมมาโดยเฉพาะ มีความพึงพอใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง (ทวิศิลป์ สารแสน. 2543 : 71 ; อ้างอิงจาก Caruther.1967) และ สุวภาคย์ ทศนา (2543 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจของอาจารย์ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ พบว่า การฝึกอบรมของครู มีความสัมพันธ์ทางบวก และสามารถทำนายความรู้ความ เข้าใจของอาจารย์ ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ จากการ จัดทำโครงการวิจัย และพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในปี 2544 – 2546 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2546 : 3) พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมี การเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อการปฏิบัติการเรียนรู้ในทางที่ดีขึ้น มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และส่งผลไปถึงการ พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดีขึ้น

จึงเห็นได้ว่าการได้รับการฝึกอบรมของครู มีความจำเป็นและสำคัญยิ่ง เพราะครูที่ ได้รับฝึกอบรมในเรื่องใดก็จะมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ และมีเจตคติที่ดีต่อการ ปฏิบัติงาน เช่นเดียวกับครูที่เคยได้รับการฝึกอบรมในเรื่องการจัดการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ ย่อมมีความรู้ ความสามารถ มีเจตคติที่ดี เข้าใจถึงวิธีการจัดการเรียนการ สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ผู้วิจัยจึงได้นำปัจจัยด้านการฝึกอบรม ของครู มาเป็นตัวแปรหนึ่งที่จะใช้อธิบาย พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4.3 เจตคติต่อวิชาชีพครู

แม้ว่าสังคมโลกจะมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีเพียงใด แต่ครูก็ยังมี ความสำคัญในฐานะที่เป็นที่พึ่ง ที่ปรึกษาในด้านความรู้ ความคิด การประพฤติปฏิบัติตน และการประกอบอาชีพ งานครูจึงเป็นวิชาชีพที่ต้องใช้สติปัญญาในการประกอบอาชีพ อาศัย ความรู้ความสามารถเฉพาะทาง ต้องมีการเตรียมตัวเข้าสู่วิชาชีพยาวนาน มีการอบรมพัฒนา ระหว่างประจำการอย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ รับผิดชอบสูง ดังนั้น ครูจึงเป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง (อำรุง จันทวานิช. 2544 : 15) เป็นวิชาชีพชั้นสูงที่มีเกียรติอันควรยกย่องนับถือ และมีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคม และ ประเทศชาติ ผู้ที่ประกอบอาชีพครู จะต้องตระหนักในภารกิจที่จะต้องปฏิบัติ และปฏิบัติได้อย่าง ถูกต้องเหมาะสม (พวงทอง พุ่มอยู่. 2540 : 1) จึงอาจกล่าวได้ว่า วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่มี

ความสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคม และการเปลี่ยนแปลงสังคม (ชาลี ดวงแก้ว. 2543 : 4)
 เพราะฉะนั้น บุคคลที่จะประกอบอาชีพครู จึงควรเป็นบุคคลที่มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูเป็น
 คุณลักษณะประการหนึ่งด้วย

ความหมายของเจตคติต่อวิชาชีพครู

ความหมายคำว่า “เจตคติ” นั้น หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ อัน
 เนื่องมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมหรือแนวโน้มที่
 จะตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้น ๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง อาจเป็นไปในทางสนับสนุน หรือ
 คัดค้านก็ได้ (เชิดศักดิ์ โฆวสินธุ์. 2520 : 38) ขณะที่ เซฟเวอร์ (Shaver. 1977 : 168) กล่าว
 ว่า เจตคติ คือ จิตลักษณะประเภทหนึ่ง ที่มีความโน้มเอียง หรือความรู้สึกที่จะตอบสนองไป
 ในทางชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่ง
 ต่าง ๆ โดยมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ รวมทั้งความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมเฉพาะอย่าง หรือ
 หมายถึง ระบบของการจัดรูปประสบการณ์และพฤติกรรมที่ค่อนข้างคงที่ ที่มีต่อบุคคล สิ่งของ
 หรือสถานการณ์หนึ่ง (ปริญา ฦ วันจันทร์. 2536 : 31) ขณะที่เดียวกัน สมบูรณ์ ชิตพงษ์
 (2541 : 93) กล่าวว่า เจตคติเป็นความรู้สึกอย่างมั่นคงของบุคคลที่มีต่อวัตถุ เรื่องราว หรือ
 เหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยความรู้สึกนั้นอาจเป็นไปในทางบวก (Positive) ทางลบ
 (Negative) เป็นกลางหรือเฉย (Indifferentitate) ส่วน สุรางค์ โค้วตระกูล (2545 : 366) กล่าวว่า
 เจตคติ เป็นอักษณาสัย (Disposition) หรือแนวโน้มที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสนองตอบต่อ
 สิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเร้า ซึ่งอาจจะเป็นได้ทั้งคน วัตถุสิ่งของ หรือความคิด เจตคติอาจจะเป็นบวก
 หรือลบ ถ้าบุคคลมีเจตคติบวกต่อสิ่งใด ก็จะมีพฤติกรรมที่จะเผชิญกับสิ่งนั้น ถ้ามีเจตคติลบก็จะ
 หลีกเลี่ยง เจตคติเป็นสิ่งที่เรียนรู้ และเป็นการแสดงออกของค่านิยมและความเชื่อส่วนบุคคล

คำว่า “วิชาชีพ” นั้น ราชบัณฑิตยสถาน (2530 : 754) ให้ความหมายว่า หมายถึง
 อาชีพที่ต้องอาศัยวิชาความรู้ความชำนาญ ขณะที่ อับราฮัม เฟรกเนอร์ (อรพิน แสงสว่าง.
 2536 : 11 ; อ้างอิงจาก Abraham Flexner. 1973) กล่าวว่า วิชาชีพ คือ ลักษณะงาน หรือ
 กิจกรรมที่ต้องอาศัยสติปัญญาเป็นพื้นฐาน และดำเนินการโดยบุคคลผู้ประกอบอาชีพซึ่งมีความ
 รับผิดชอบสูง ผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องมีความรู้พื้นฐาน และปฏิบัติได้จริงมากกว่าจะเป็นเพียง
 ทักษะ นอกจากนั้นวิชาชีพจะต้องมีความมั่นคงในตัวเอง มีหลักการและเป็นการปฏิบัติที่เห็นแก่
 ประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ส่วน ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2538 : 4 – 5) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญ
 ของวิชาชีพว่า วิชาชีพต้องมีภาระหน้าที่ในการให้บริการที่สำคัญแก่บุคคล และสังคม สามารถ
 บ่งบอกภาระหน้าที่เฉพาะได้ มีองค์ความรู้และทักษะเฉพาะในการปฏิบัติงาน มีการตัดสินใจ
 และดำเนินการด้วยข้อมูลที่มีหลักการ และทฤษฎียืนยัน มีวิชาการเป็นพื้นฐาน มีสมาคมวิชาชีพ
 ในการดูแล มีมาตรฐานในการรับเข้าสู่อาชีพ มีการเตรียมเข้าสู่วิชาชีพโดยโปรแกรมที่ต่อเนื่อง
 ได้รับความเชื่อถือและมั่นใจในการปฏิบัติงาน มีความมุ่งหวังสูงในการรับใช้สังคม และมีอิสระใน
 การปฏิบัติงาน

ขณะที่ บุนหา วัณนะ (2533 : 2) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของวิชาชีพครู ซึ่งเป็นวิชาชีพหนึ่งในสังคมเช่นเดียวกับวิชาชีพชั้นสูงอื่น ๆ ไว้ดังนี้ วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่ให้บริการแก่สังคม มีลักษณะเฉพาะเจาะจง มีความจำเป็นต่อสังคมโดยเฉพาะเยาวชน และผู้ที่อยู่ในวัยศึกษา เป็นการใช้วิธีการแห่งปัญญาในการให้บริการ เป็นการสอน การถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ค่านิยมไปสู่เยาวชน ซึ่งต้องอาศัยความรู้ระดับสูงมาก ต้องได้รับการศึกษาอบรมให้มีความรู้ลึกซึ้ง กว้างขวาง เข้าใจทั้งตนเองและสังคม สิ่งแวดล้อม มีกระบวนการเรียนการสอนที่มีหลักสูตรที่เป็นมาตรฐาน มีอิสระเสรีภาพทางวิชาการ มุ่งบริการผู้อื่นมากกว่าหาผลประโยชน์ และมีสถาบันวิชาชีพเป็นแหล่งมาตรฐานกลางคอยควบคุม ส่งเสริมความก้าวหน้า

ส่วนในความหมายของคำว่า “ครู” หมายถึง ผู้สั่งสอนศิษย์ ผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2530 : 171) เป็นผู้ที่เปี่ยมบออย่างที่ดีแก่ศิษย์ มีหน้าที่หล่อหลอมพฤติกรรมของศิษย์ไปในทางที่ถูกที่ควร เพื่อความเจริญก้าวหน้าของศิษย์ เพื่อให้ศิษย์สามารถดำรงชีพอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (พวงทอง พุ่มอยู่. 2540 : 2) นอกจากนั้นครู คือ ผู้ที่ร่ำเรียนมาเพื่อจะให้ความรู้แก่เด็ก ด้วยวิธีการอันชาญฉลาดและน่าสนใจ ให้ความเป็นมิตรและให้หลักในการดูแลตัวเอง ครูจึงต้องมีศาสตร์คือความรู้พื้นฐานในเรื่องต่าง ๆ มากพอที่จะถ่ายทอดให้เด็ก และยังต้องมีศิลป์ คือวิธีการที่จะถ่ายทอดในรูปแบบของกิจกรรมที่หลากหลาย นอกจากนั้นยังต้องมีใจที่รักในความเป็นครู รักในสิ่งที่สอนและรักผู้เรียน มีจิตสำนึกในบทบาทและหน้าที่ของตน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545ข : 50 - 51) ขณะที่ สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2545 : 435) กล่าวว่า ครูมีหน้าที่ส่งเสริมให้เด็กเติบโตขึ้น เจริญขึ้นไปเต็มความสามารถที่เขามี โดยใช้วิธีการสอน ฝึกฝน อบรมปมนิสัย เพื่อให้ศิษย์มีความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดี งานของครูมีพื้นฐานหยังลึกถึงความรัก ความเมตตาและความตั้งใจจริง จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า เจตคติต่อวิชาชีพครู หมายถึง ความคิด ความเชื่อ หรือความรู้สึก ของครูที่มีต่ออาชีพครู และเป็นความโน้มเอียงที่จะแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครู

ลักษณะสำคัญของเจตคติ

ลักษณะสำคัญของเจตคตินั้นมีผู้กล่าวถึงไว้หลายท่าน เช่น ส. วาสนา ประवालพฤษ (2524 : 5) ได้สรุปลักษณะสำคัญของเจตคติไว้ดังนี้ 1) เจตคติเป็นการเตรียมหรือความพร้อมในการตอบสนองต่อสิ่งเร้า ในทางที่ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งนั้น ๆ 2) สภาวะความพร้อมที่จะตอบสนอง เป็นลักษณะที่ซับซ้อนของบุคคลที่จะยอมรับหรือไม่ยอมรับ ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งนั้น ๆ 3) เจตคติไม่ใช่พฤติกรรม แต่เป็นสภาวะของจิตใจที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิด และเป็นตัวกำหนดแนวทางในการแสดงออกทางพฤติกรรม 4) เจตคติไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่สามารถสร้างเครื่องมือเพื่อวัดพฤติกรรมที่แสดงออกมา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำนายหรือใช้อธิบายเจตคติได้ 5) เจตคติเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ บุคคลจะมีเจตคติในเรื่องเดียวกันแตกต่างกันออกไปได้ ด้วยสาเหตุหลายประการ 6) เจตคติมีความคงที่และ

แน่นอนพอสมควร แต่อาจเปลี่ยนแปลงได้ ขณะที่ กมลรัตน์ หล้าสูงรัง (2528 : 231) กล่าวว่า เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ หรือการได้รับประสบการณ์ เป็นดัชนีที่จะชี้แจงแนวทางในการแสดงพฤติกรรม สามารถถ่ายทอดจากบุคคลหนึ่งไปสู่บุคคลหนึ่งได้ และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ภิญญา ศักดิ์ศรี (2530 : 185 – 188) ที่กล่าวว่า เจตคติเกิดจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ เป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทั้งภายในและภายนอก เป็นสิ่งที่ซับซ้อน เกิดจากการเลียนแบบ ปริมาณความเข้มข้นจะมีตั้งแต่พอใจอย่างยิ่ง ปานกลาง จนถึงไม่พอใจอย่างยิ่ง อาจเกิดจากความมีจิตสำนึกหรือจิตใต้สำนึกก็ได้ และบางอย่างอยู่ในสภาพไม่มั่นคง พร้อมทั้งจะเปลี่ยนแปลงได้ ส่วนที่มั่นคงถาวรเปลี่ยนแปลงได้ยากและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม

ขณะที่ สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2545 : 367) ได้กล่าวถึงลักษณะของเจตคติ ไว้ดังนี้ 1) เจตคติเป็นสิ่งที่เรียนรู้ 2) เจตคติเป็นแรงจูงใจที่จะทำให้บุคคล กล้าเผชิญกับสิ่งเร้าหรือหลีกเลี่ยง ดังนั้น เจตคติจึงมีทั้งบวกและลบ 3) เจตคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 อย่างคือ องค์ประกอบเชิงความรู้สึก อารมณ์ (Affective Component) องค์ประกอบเชิงปัญญา หรือการรู้คิด (Cognitive Component) และองค์ประกอบเชิงพฤติกรรม (Behavior Component) 4) เจตคติเปลี่ยนแปลงได้ง่าย อาจจะเปลี่ยนแปลงจากบวกเป็นลบ หรือจากลบเป็นบวก 5) เจตคติเปลี่ยนแปลงตามชุมชน หรือสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิก 6) สังคมประกิต (Intensity) มีความสำคัญต่อพัฒนาการเจตคติของเด็ก โดยเฉพาะเจตคติต่อความคิดและหลักการที่เป็นนามธรรม

จากที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า ลักษณะของเจตคติ เป็นสภาวะของจิตใจที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึก อันเกิดมาจากการเรียนรู้ หรือประสบการณ์ พร้อมทั้งจะตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทางชอบหรือไม่ชอบ ยอมรับหรือไม่ยอมรับ และเป็นตัวกำหนดแนวทางในการแสดงออกทางพฤติกรรม

องค์ประกอบของเจตคติ

การจัดแบ่งองค์ประกอบของเจตคตินั้น เซฟเวอร์ (Shaver. 1977 : 168 – 170) ได้กล่าวว่า เจตคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้านคือ 1) องค์ประกอบทางด้านความรู้ (Cognitive Component) ซึ่งหมายถึง การรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับวัตถุหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งเหล่านั้น 2) องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective Component) เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าที่เขารับรู้ อาจจะเป็นไปในทางดีหรือไม่ดี ถ้าบุคคลมีความรู้สึกไม่ดีต่อสิ่งใด ก็จะไม่ชอบในสิ่งนั้น ถ้ามีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งใด ก็จะเกิดความชอบในสิ่งนั้น 3) องค์ประกอบทางด้านแนวโน้มที่จะกระทำ (Behavior Component) ซึ่งหมายถึง ความโน้มเอียงของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรม ให้สอดคล้องกับความรู้สึกของตน คือ การยอมรับหรือไม่ยอมรับ ปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ ส่วน เซดส์คัตต์ โฆวาสินธุ์ (2520 : 40) กล่าวถึงองค์ประกอบของเจตคติไว้ 3 ประการ คือ 1) Cognitive Component เป็น

องค์ประกอบทางด้านความคิด หรือความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้านั้น ๆ เพื่อเป็นเหตุผลในการสรุปรวมเป็นความเชื่อ หรือช่วยในการประเมินผลสิ่งเร้านั้น ๆ 2) Feeling Component เป็นองค์ประกอบทางด้านความรู้สึก หรืออารมณ์ของบุคคล ที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเร้าว่าพอใจหรือไม่พอใจ ต้องการ หรือไม่ต้องการ 3) Action Component เป็นองค์ประกอบทางด้านความพร้อมหรือความโน้มเอียงที่บุคคลจะประพฤติปฏิบัติ หรือตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทิศทางที่จะสนับสนุน หรือคัดค้าน นอกจากนี้ ตามแนวคิดของเพลโต (Plato) โดยถ่ายทอดไว้ในรูปของความคิด ความเชื่อ (idea, belief) ความรู้สึก หรืออารมณ์ (affection) และ พฤติกรรมพร้อมที่จะปฏิบัติ (intention) (ปริญาญา ณ วันจันทร์. 2536 : 30)

ขณะที่ อรรถวรรณ ปิลันธน์โอวาท (2537 : 23) กล่าวถึงเจตคติด้านต่าง ๆ ไว้ดังนี้ 1. ด้านความรู้ (Cognitive Component) เป็นความเข้าใจ ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งที่มีเจตคติ ว่าดี มีประโยชน์ หรือเลว มีโทษ และเป็นองค์ประกอบแรกของการมีเจตคติต่อสิ่งต่าง ๆ ถ้าไม่มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ เลย จะมีเจตคติต่อสิ่งนั้นไม่ได้ ความรู้หรือความเชื่อถือนี้ เป็นสิ่งที่บุคคลได้รับจากประสบการณ์ที่ผ่านมาแล้ว จึงมีอิทธิพลต่อการตีความสิ่งต่าง ๆ ของบุคคล ความรู้ หรือความเชื่อนี้อาจถูกหรือผิดก็ได้ หากมีความรู้หรือคิดว่าสิ่งใดดี ก็จะมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้น แต่หากมีความรู้มาก่อนว่าสิ่งใดไม่ดี ก็จะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น 2. ด้านความรู้สึก (Affective Component) เป็นการแสดงความรู้สึกหรืออารมณ์ต่อสิ่งเร้าที่มีเจตคติ เป็นความรู้สึกชอบ ไม่ชอบ ดี ไม่ดี ที่บุคคลมีต่อเป้าหมายของเจตคติ โดยสิ่งที่จะเป็นเครื่องชี้ขาดว่าบุคคลจะมีความรู้สึก หรืออารมณ์อย่างไรต่อสิ่งที่มีเจตคติ คือ ความเชื่อ ประสบการณ์ หรืออารมณ์อื่น ๆ ที่มาผลักดันโดยบุคคลรู้ตัว หากบุคคลมีความรู้สึกด้านบวกต่อสิ่งใด ย่อมแสดงถึงความชอบสิ่งนั้น หรือหากบุคคลมีความรู้สึกด้านลบสิ่งใด แสดงว่าไม่ชอบสิ่งนั้น 3. ด้านพฤติกรรม (Behavior Component) เป็นองค์ประกอบสุดท้ายของเจตคติ เป็นความพร้อมที่จะแสดงออกต่อสิ่งที่มีเจตคติ เป็นการแสดงออกทั้งวาจาและกริยาต่อสิ่งเร้าที่กำหนดให้ เป็นการแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งที่มีเจตคติ โดยได้รับอิทธิพลจากความเชื่อและความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งนั้น

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของเจตคตินั้น ประกอบด้วย ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกหรืออารมณ์ และแนวโน้มที่จะกระทำของบุคคล ที่จะแสดงพฤติกรรม ยอมรับ หรือไม่ยอมรับ ปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ ให้สอดคล้องกับตนเอง

ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู กับพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

วิชาชีพครูนับว่ามีความสำคัญยิ่ง มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพคน ให้บริการสังคมด้านการพัฒนาความรู้ สติปัญญา เจตคติ ค่านิยม และคุณธรรมให้กับเด็กนักเรียน ดังนั้น ผู้ที่จะเป็นครูจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณภาพ มีความตั้งใจมุ่งมั่นในวิชาชีพ มีความรู้ และทักษะในการสอน และจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ทำให้ครูต้องดิ้นรน เพื่อ

ฐานะทางเศรษฐกิจของตน จึงทำให้คุณภาพการสอน และความเอาใจใส่ในการสอนหย่อนยาน อุดมการณ์ในวิชาชีพลดลง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาครู ให้มีความสามารถสูง ทำหน้าที่ครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีเกียรติและศักดิ์ศรี ทดเทียม หรือสูงกว่าอาชีพอื่น ๆ

การดำเนินงานตามภาระใหม่จะไม่ประสบผลสำเร็จ หากครูยังสอนแบบเก่า ๆ ด้วย เจตคติ ความคิด ความเข้าใจ และพฤติกรรมแบบที่แล้ว ๆ มาในอดีต (ชานาญ อริยะกุล. 2540 : 26) ดังนั้น จิตวิญญาณของความเป็นครู น่าจะมีความสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด เพราะจะเป็นตัว กำหนดให้คนรู้จักหน้าที่ ความรับผิดชอบ ทุ่เม่เสียสละ เพื่อคุณภาพการศึกษาของศิษย์ คนที่มี จิตวิญญาณความเป็นครู ต้องรู้จักพัฒนาตนเอง แสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อว่าตนจะได้ถ่ายทอด ความรู้ ความคิด และมีเทคนิคในการส่งเสริมสนับสนุน ให้ศิษย์ได้เรียนรู้อย่างกว้างขวาง และ หลากหลาย (กรมวิชาการ. 2543ข : 10) โดยพัฒนาครูให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน วิชาชีพของตน มีจิตสำนึก ความรับผิดชอบ และมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติตน ปฏิบัติงานใน หน้าที่ครู มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรู้ลุ่มลึกในวิชาที่สอน สามารถจัดกระบวนการเรียนการ สอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (ถาวร จันทศิริ. 2541 : 20) ทั้งนี้ นอกจากครูจะต้องมีคุณสมบัติ ส่วนบุคคล มีคุณธรรม ประพฤติและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี รักและเมตตาศิษย์ รักและ ศรัทธาในวิชาชีพครู มีบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถดำรงชีวิตและทำงานร่วมกับ ผู้อื่นได้อย่างมีความสุข อบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะ ค่านิยม และนิสัยที่ ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์ มีความคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณและคิดอย่างสร้างสรรค์ มีความสามารถในการ ให้คำปรึกษาในด้านการเรียนและชีวิต และศึกษา ค้นคว้า แสวงหาข้อมูลข่าวสารเพื่อใช้ในการ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และทันเหตุการณ์แล้ว ครูยังต้องมีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ ด้วย โดยมีความรู้ ความเข้าใจหลักสูตรทั้งเนื้อหาสาระ ธรรมชาติของวิชา และธรรมชาติของ ผู้เรียน มีความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ พัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความสามารถในการเสริมสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การวัดและ ประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง และการศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อีก (กรมวิชาการ. 2543ก : 15)

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (2542 : 4) ได้พัฒนาระดับคุณภาพครูขึ้น เพื่อ เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา และส่งเสริมความก้าวหน้าของครู ส่งผลให้เกิดการสร้าง และพัฒนา วิชาชีพอย่างถาวร มีเกียรติภูมิ เป็นตัวอย่างได้ทั้งด้านวิชาชีพ และชีวิตส่วนบุคคล ส่วน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2546 : 37) ได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือก ครูผู้นำ การปฏิรูปการเรียนรู้ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดในการครองตน ของครู โดยการเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านส่วนตัว และครอบครัว มีคุณธรรม จริยธรรม มีมนุษย - สัมพันธ์ที่ดี จรรโลงจารีตประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ มีจรรยาบรรณในวิชาชีพครู มี จิตวิญญาณของความเป็นครู เป็นที่ยอมรับของผู้เรียนและชุมชน

ผู้ที่ประกอบอาชีพครู ต้องเป็นผู้ที่ผ่านการศึกษามาเป็นการเฉพาะทางด้านการจัดการเรียนการสอน เช่น การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดผล และประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย การวิจัยในชั้นเรียน การจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน การผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ ได้อย่างเป็นสัดส่วนสมดุลกัน ดังนั้น ผู้ประกอบวิชาชีพครู จึงมีลักษณะเป็นการประกอบอาชีพที่ใช้วิชาชีพชั้นสูง (ประยูร ศรีประสาธน์ ; และคณะ. 2546 : 88 - 89) การที่ครูมีความรู้ มีความเข้าใจ และเชื่อว่างานที่ทำ เป็นสิ่งที่ดี มีความสำคัญต่อสังคม เป็นงานที่มีเกียรติ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นนี้ ก็จะส่งผลให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน (ปริญญา ณ วันจันทร์. 2539 : 77) ในขณะเดียวกันเพื่อรักษาครูดีให้เป็นครูได้นาน ๆ ไม่ต้องคิดเปลี่ยนอาชีพ หรือเพิ่มอาชีพเพื่อเสริมรายได้ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2544 : 65)

ครูมืออาชีพต้องเข้าใจหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา คือ การปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อสร้างให้เยาวชนไทยเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง และสุดท้ายครูมืออาชีพควรฝึกฝนตนเอง ให้มีทักษะการวิเคราะห์ด้านการสังเกต พิจารณามองอะไรหลายมุม มีความคิดสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาอาชีพของตนเอง และได้ชื่อว่าเป็นผู้มีวิญญูณแห่งความเป็นครูมืออาชีพอย่างแท้จริง (ประพันธ์ จุ่มคำมูล. 2543 : 15) มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับเจตคติต่อวิชาชีพครู ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงาน หรือการสอน อาทิเช่น เปล่งศรี อิงคนันท์ (2526 : 96) ได้ศึกษาลักษณะทางจิตที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการทำงาน พบว่า เจตคติต่อวิชาชีพครู มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน ศักดิ์ชัย นิรัฐทวี (2532 : 159) ได้ศึกษาพฤติกรรมด้านการสอน และพฤติกรรมการอบรมจริยธรรมของนักเรียน พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ขณะที่ พนาลัย อยู่สำราญ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาตัวแปรทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับนวัตกรรมการสอน พบว่า ตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมทางการสอน สามารถทำนายความตั้งใจที่จะทำการสอนด้วยวิธีเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนได้ และ ปริญญา ณ วันจันทร์ (2539 : 77) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการทำงานของครูประถมศึกษาในจังหวัดเชียงราย พบว่า เจตคติต่อวิชาชีพครู มีความสัมพันธ์ทางบวก และสามารถทำนายประสิทธิภาพในการทำงานของครูได้

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวกับเจตคติต่อวิชาชีพครู สามารถกล่าวได้ว่า เจตคติต่อวิชาชีพครูเป็นตัวแปรสำคัญตัวแปรหนึ่ง ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมการสอน ทั้งนี้สอดคล้องกับข้อค้นพบที่ว่า คนที่อยู่ในอาชีพที่ตรงกับ ความสนใจของตน จะมีเจตคติที่ดีสูงกว่าผู้ที่ทำงานไม่ตรงกับ ความสนใจของตน ซึ่งในกรณีการทำงานของครู ความสนใจในวิชาชีพ ได้รับการกลั่นกรองหรือเลือกแล้วโดยตัวครู ตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนในสถาบันฝึกหัดครู การเข้าสู่อาชีพครู จึงเป็นการตัดสินใจเลือกด้วยความสนใจของตัว

ครูเอง หรืออย่างน้อยย่อมต้องเห็นว่า การรับราชการในหน้าที่ครู ก็เป็นงานที่น่าสิ่งทีพึงปรารถนามาสู่ตัวเองได้มากกว่างานอาชีพอื่น การวัดเจตคติต่อวิชาชีพครู สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อาศัยเครื่องมือวัดที่พัฒนามาจาก แบบสอบถามเจตคติต่อวิชาชีพครู ของ ศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2532) อุบล ภัศระ (2535) และ ปริญญา ณ วันจันทร์ (2536) ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ จาก “เห็นด้วยมากที่สุด” ถึง “เห็นด้วยน้อยที่สุด”

4.4 การสนับสนุนทางสังคมของครู

การสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยที่สำคัญ มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลของโรงเรียน หากครูได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่เหมาะสม ย่อมทำให้เกิดความพึงพอใจ เกิดขวัญ และกำลังใจในการทำงาน ความตั้งใจดีและความทุ่มเทของครูจะทำให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนมีประสิทธิภาพ (บุญเรือน หมั่นทรัพย์. 2538 : 56 – 57) ดังนั้นการที่ครูผู้สอนจะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข เขาจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลอื่น ๆ ครูผู้สอนจึงจะสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ (บัญชา แสนทวี. 2539 : 54) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า การได้รับการสนับสนุนทางสังคมของครู มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลในด้านความสามารถ ในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ. 2536 : 214) โรงเรียนที่มีประสิทธิผล ครูมักจะได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่ดี (Sweeney. 1986 : 349) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครู ย่อมต้องอาศัยการสนับสนุนจากสังคมโดยรอบ (นิศา ชูโต. 2538 : 9) ทั้งนี้ เนื่องจากงานของครูเป็นงานที่ไม่สามารถทำให้ประสบผลสำเร็จได้คนเดียว แต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากเพื่อนครู ผู้บังคับบัญชา ผู้ปกครองนักเรียน และครอบครัวของตนเอง งานจึงจะสำเร็จได้ด้วยดี (ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. 2532 : 37)

ความหมายของการสนับสนุนทางสังคม

มีผู้ให้ความหมายของการสนับสนุนทางสังคมไว้ดังนี้

แคพแลน (Faber. 1983 : 156 ; Citing Caplan. 1974) ให้ความหมายของ การสนับสนุนทางสังคมไว้ว่า เป็นความยึดเหนี่ยวระหว่างบุคคล ที่สามารถให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งทางอารมณ์และทรัพยากรอื่น ๆ ขณะที่ ลิน และคณะ (House. 1981 : 15 ; citing Lin ; and others. 1979 : 159) กล่าวว่า หมายถึง การที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดได้รับการสนับสนุนโดยผ่านทางความสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่น ซึ่งปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทำให้เกิดการยอมรับ การช่วยเหลือ และความพึงพอใจต่อกัน ส่วน กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ (2536 : 20) กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การสนับสนุน ช่วยเหลือทั้งทางด้านอารมณ์ สังคม วัตถุ สิ่งของ ที่บุคคลได้รับจากครอบครัว เพื่อนฝูง ผู้ร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา นอกจากนี้ ปริญญา ณ วันจันทร์ (2536 : 14) กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การได้รับการตอบสนองความต้องการในการทำงานจากผู้บริหาร เพื่อนร่วมงาน สังคม และการได้รับการตอบสนอง

ความต้องการในการทำงาน จากสภาพการปฏิบัติงาน นโยบาย และระบบองค์กร หรือที่ ขวัญสุภา วงศ์ษา (2544 : 45) ได้สรุปไว้ว่า การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น ๆ ที่มีปฏิสัมพันธ์ด้วยในด้านต่าง ๆ เช่น การยอมรับ และเห็นคุณค่าใน ฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ความช่วยเหลือด้านเงินทอง สิ่งของ แรงงาน รวมถึงการให้ข้อมูล ข่าวสาร นอกจากนี้ ภารดี อนันต์นาวิ (2545 : 18) ได้ให้ความหมายของการสนับสนุนทาง สังคมของครูว่า หมายถึง การที่ครูในโรงเรียนนั้น ๆ ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านอารมณ์ วัตถุ สิ่งของ ข้อมูล ข่าวสาร โดยได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน และ ผู้บังคับบัญชา

จากความหมายที่ได้กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่ครูได้รับการช่วยเหลือ สนับสนุน และตอบสนองความต้องการในการทำงาน ทั้งด้าน อารมณ์ วัตถุ สิ่งของ และข้อมูลข่าวสาร จากผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน

ลักษณะของการสนับสนุนทางสังคม

การสนับสนุนทางสังคมเป็นแนวคิดทางจิตวิทยาสังคม ซึ่งมีลักษณะเป็นกระบวนการ ทางสังคมที่บุคคลในสังคมมีปฏิสัมพันธ์กัน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร วัตถุ สิ่งของและ อื่น ๆ ที่ช่วยส่งเสริมกำลังใจ ช่วยแก้ปัญหาหรือบรรเทาความเดือดร้อน ของบุคคลในเครือข่าย ทางสังคมให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งมีผู้ให้ทัศนะเกี่ยวกับลักษณะของการ สนับสนุนทางสังคมไว้ดังนี้

คอบบ์ (House. 1981 : 16 ; citing Cobb. 1979) อธิบายว่า การสนับสนุนทางสังคม เกิดขึ้นได้ 3 ประการ คือ

1. การให้การสนับสนุนทางอารมณ์ (Emotional Support)
2. การให้ความนับถือ (Esteem Support)
3. การให้ข้อมูลข่าวสาร (Network Support)

เฮาส์ (House. 1981 : 24 – 25) ให้ความเห็นว่า การสนับสนุนทางสังคม เป็น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมดังนี้

1. การมีส่วนร่วมทางอารมณ์ (Emotional) เช่น ความเห็นอกเห็นใจ ความเอาใจใส่ ความไว้วางใจ
2. การช่วยเหลือทางวัตถุและการบริการ (Instrumental Support) เช่น การอำนวยความสะดวก การช่วยเหลือในการทำงาน การให้ผลตอบแทน
3. การให้ข่าวสารข้อมูล (Information) ได้แก่ การให้ข้อมูลในการแก้ปัญหา
4. การให้การประเมินผล (Appraisal) โดยการให้ประเมินตนเอง การชี้แนะ และการให้คำอธิบายชี้แนะหลังจากการประเมิน

เชฟเฟอร์ คอยน์ และลาซารัส (Schaefer, Coyne ; & Lazarus. 1981 : 385 – 386) แบ่งการสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. การสนับสนุนทางอารมณ์ (Emotional Support) ซึ่งรวมถึงความใกล้ชิดและความรักใคร่ ความไว้วางใจ การยอมรับ เอาใจใส่ ซึ่งจะนำไปสู่ความรู้สึกว่าตนเป็นที่รัก และห่วงใยเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

2. การสนับสนุนด้านสิ่งของ (Tangible Support) ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือโดยตรงด้านสิ่งของ เงินทอง เวลา แรงงาน เมื่อบุคคลต้องการ

3. การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร (Informational Support) ได้แก่ การให้ข้อมูลและคำแนะนำที่สามารถช่วยให้บุคคลแก้ปัญหา ให้ข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับสิ่งที่กำลังปฏิบัติอยู่ แฟบเบอร์ (Faber. 1983 : 156 – 157) ได้อธิบายลักษณะการสนับสนุนทางสังคมไว้ดังนี้

1.การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ หมายถึง การได้รับความสนใจ การยอมรับ การให้กำลังใจ

2.การสนับสนุนทางด้านการเงินและวัตถุ หมายถึง การให้ความช่วยเหลือทางการเงิน สิ่งของ

3.การได้รับคำปรึกษา แนะนำ แก้ปัญหา หมายถึง การได้รับคำแนะนำแก้ไขปัญห ทั้งเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว

เพนเดอร์ (Pender. 1996 : 257) ได้แบ่งลักษณะของการสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. การสนับสนุนด้านอารมณ์ (Emotional Support) เป็นการให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน การมีส่วนร่วม

2. การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร (Informational Support) เป็นการช่วยเหลือบุคคลให้เกิดความเข้าใจว่า ควรทำอะไรถึงจะมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์ต่อตนเอง

3. การช่วยเหลือด้านทรัพยากร (Instrumental Support) เป็นการให้ความช่วยเหลือในเรื่องงาน

4. การยอมรับ (Affirmation) การยอมรับช่วยให้บุคคลแต่ละคน เข้าใจภาวะ และศักยภาพที่เป็นจริงของตนเอง

กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ (2536 : 83) ได้ประสานแนวคิดของ เฮาส์ (House.1981) และ แฟบเบอร์ (Faber.1983) และงานวิจัยต่าง ๆ มาศึกษาวิเคราะห์และพิจารณาแบ่งการสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ การสนับสนุนทางอารมณ์ การสนับสนุนด้านวัตถุและบริการ และการสนับสนุนทางด้านข้อมูลข่าวสาร การประเมินผล ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

1. การสนับสนุนทางด้านอารมณ์

การสนับสนุนทางอารมณ์นั้น พิจารณาจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร และครู ตลอดจนการสร้างขวัญ และกำลังใจในการทำงาน การให้มีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็น

การให้ประชาธิปไตยในการทำงาน การให้ความมั่นคงในการทำงาน (กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ. 2536 : 83) ในการทำงานร่วมกันต้องยึดหลักประชาธิปไตย มีการให้เกียรติซึ่งกันและกัน ถ้อยที่ ถ้อยอาศัย (โกวิทย์ วรพิพัฒน์. 2544 : 41) หากผู้บริหารเชื่อว่าผู้อยู่ในบังคับบัญชาเป็นคน ขยัน มีความรับผิดชอบ การกำหนดกฎระเบียบจะมีลักษณะที่ให้การสนับสนุน อำนวยความสะดวก และให้เสรีภาพ มีความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งความสัมพันธ์จะเป็นมิตร มีความเป็น กันเอง มีความร่วมมือกัน พึ่งความคิดเห็นกันและกัน (ทวีศิลป์ สารแสน. 2543 : 25) ดังนั้น การได้รับโอกาสปฏิบัติงานที่มีความสำคัญ หรือท้าทายความสามารถ ได้แสดงความคิดที่มีต่อ การทำงาน วิธีการทำงาน หรือปัญหาต่าง ๆ ในการทำงาน (เอกชัย กี่สุขพันธ์. 2538 : 128 - 129) จะทำให้เกิดขวัญและกำลังใจ และเป็นแรงกระตุ้นให้ตั้งใจปฏิบัติงาน

2. การสนับสนุนด้านวัตถุและบริการ

การสนับสนุนด้านวัตถุและบริการ พิจารณาจากการให้ความช่วยเหลือแก่ครู ในด้าน วัตถุ บริการ การให้ค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเพียงพอ ทั้งค่าตอบแทนที่เป็นเงินและที่ไม่เป็น เงิน เช่น วันหยุด วันลา การจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย และถูกสุขลักษณะ การให้เครื่อง อำนวยความสะดวกในการทำงาน ตลอดจนสวัสดิการต่าง ๆ แก่ครู (กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ. 2536 : 83) การสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ดี ไม่ว่าจะเป็นสภาพที่ทำงาน ความปลอดภัย ในการทำงาน แสง เสียง หรือการได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นเงินเดือน หรือการ เลื่อนตำแหน่ง จะมีส่วนเสริมให้ปฏิบัติงานอย่างมีความสุข จะเป็นการเสริมสร้างเจตคติทางบวก ในการทำงาน (เอกชัย กี่สุขพันธ์. 2538 : 128 - 129) หากเราต้องการบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถสูงเข้ามาสู่อาชีพครู เราจะต้องให้ค่าตอบแทนในระดับสูงกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2543ก : 18)

3. การสนับสนุนทางด้านข้อมูลข่าวสาร และการประเมินผล

การสนับสนุนทางด้านข้อมูลข่าวสาร การประเมินผล สามารถพิจารณาได้จากการ พัฒนาทางด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ การให้คำแนะนำ แนวทางในการทำงาน ติดตาม ประเมินผลการทำงานอย่างต่อเนื่อง ให้ข้อมูลย้อนหลังเพื่อให้ครูสามารถพัฒนาตนเอง ในการทำงานให้ดีขึ้น (กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ. 2536 : 83) ข้อมูลต่าง ๆ ที่ช่วยในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาต้องมีประสิทธิภาพและทันเหตุการณ์ (ขวลี ดวงแก้ว. 2543 : 17) ทุกคนสามารถ ที่จะเข้าถึงข่าวสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร (พจน์ สะเพียรชัย. 2546 : 21)

จากที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า การได้รับการสนับสนุนทางสังคม มีลักษณะที่สำคัญ อยู่ 3 ด้าน คือ การสนับสนุนทางอารมณ์ การสนับสนุนด้านวัตถุและบริการ และการ สนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารและการประเมิน โดยครูมีปฏิสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา และเพื่อน ร่วมงาน มีความเห็นอกเห็นใจกัน ให้เกียรติซึ่งกันและกัน การรับฟังความคิดเห็น การมีส่วนร่วม ในการทำงาน ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานที่ท้าทาย และมีความสำคัญ ได้รับความช่วยเหลือ

ในด้านวัตถุดิบของ และค่าตอบแทนที่เหมาะสม ตลอดจนสวัสดิการต่าง ๆ ได้รับการพัฒนาด้านความรู้ ทักษะ ได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์และทันสมัย

ความสัมพันธ์ของการสนับสนุนทางสังคมของครูกับพฤติกรรมการสอนของครูที่เห็นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การสนับสนุนทางสังคมแม้จะมีความหลากหลาย และมีการแบ่งชนิดการสนับสนุนทางสังคมที่แตกต่างกันออกไป แต่ผลลัพธ์โดยรวมของการสนับสนุนทางสังคม ช่วยให้ผู้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกันและกัน ทำให้บุคคลแสดงออกในด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมในการทำงาน และในทางสังคม เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ หรือเป็นส่วนหนึ่งของงาน ดังนั้น การได้รับการสนับสนุนทางสังคม ย่อมลดสภาพปัญหาในจิตใจลง ส่งผลให้มีพฤติกรรมทำงานที่พึงปรารถนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้มีอาชีพครู ซึ่งเป็นอาชีพที่มีภาวะความกดดันสูง การสนับสนุนจากสังคมย่อมเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

ดังนั้น ถ้าทุกคนได้มีส่วนร่วมสร้างคุณค่าอันสูงส่งร่วมกัน เขาจะรู้สึกสัมพันธ์กับคุณค่าอันสูงส่งนั้น และเกิดพลังสร้างสรรค์ เมื่อคนในองค์กรต่างเห็นคุณค่าซึ่งกันและกัน ความสุขของสมาชิก และความสำเร็จขององค์กรก็บังเกิดขึ้น (ประเวศ วะสี. 2535 : 24 – 25) ขณะที่ ชูเมกเกอร์ และบราวเนล (กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ. 2536 : 81 – 82 ; อ้างอิงจาก Shumaker ; & Brownell. 1984 : 27) ได้สรุปถึงผลที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมว่า การให้ความรู้สึกเอาใจใส่ ความรัก ความห่วงใย ทำให้ผู้ได้รับความรู้สึกมั่นคง ปลอดภัย ตนเองมีคุณค่า การให้เข้าร่วมกลุ่มทำกิจกรรม ทำให้เกิดลักษณะการบูรณาการทางสังคม คือ เกิดความสัมพันธ์กันระหว่างบุคคล เกิดความรู้สึกเป็นมิตร การให้การยอมรับนับถือ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง มีความเชื่อว่าตนเองสามารถทำงานที่ตั้งใจได้สำเร็จ เกิดความนับถือตนเอง การให้ข้อมูลย้อนกลับ ทำให้ลดความคลุมเครือ เกิดความเข้าใจในตนเอง

มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมของครู เช่น รัสเซล และคนอื่น ๆ (Russell ; and others. 1987 : 269) พบว่า การได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร เป็นตัวแปรที่สำคัญส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ให้บรรลุผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ในทำนองเดียวกัน เบอร์ค และ กรีนกลาส (Burke ; & Greenglass. 1989 : 56 – 63) ได้ศึกษาการสนับสนุนทางสังคมกับความท้าทายในการปฏิบัติงานพบว่า หากครูได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูง ย่อมทำให้เกิดความท้าทายน้อยลง ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู และประสิทธิผลของโรงเรียนด้วย ในส่วนของงานวิจัยภายในประเทศ ศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2532 : 154) ได้ศึกษาการสนับสนุนจากสังคมกับพฤติกรรมการสอนของครู พบว่า ครูที่มีความเชื่ออำนาจในตนและการสนับสนุนทางสังคม มีการมุ่งกระทำหน้าที่สูงกว่าครูที่มีลักษณะทางจิตทั้งสองด้านนี้ต่ำ ขณะที่ กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ (2536 : 237) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน พบว่า การได้รับการสนับสนุนทางสังคมของครูเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีตัวหนึ่งในปัจจัยด้านครู ที่มีผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน นอกจากนี้

งานวิจัยของ บัญชา แชนทวี (2539 : 193) ที่ได้ศึกษารูปแบบเชิงเหตุผลของตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของครูผู้สอน ในการจัดประสบการณ์ให้เด็กระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า การได้รับการสนับสนุนทางสังคมของครู ส่งผลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพของครูผู้สอนในการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน และงานวิจัยของ ภารดี อนันต์นาวิ (2545 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า การสนับสนุนทางสังคมของครู ส่งผลทางบวกและทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียน

การสนับสนุนทางสังคมจึงเป็นพฤติกรรมของสังคม ที่แสดงถึงการพึงพาดูแลกันและกันระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับสังคม หรือบุคคลกับชุมชน เพื่อสนองความต้องการทางสังคมของบุคคล ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกันและกัน ทำให้บุคคลแสดงออกในด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมในการทำงานและในทางสังคม เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ หรือเป็นส่วนหนึ่งของงาน ซึ่งบุคคลสามารถรับรู้ได้จากการได้รับการสนับสนุน ช่วยเหลือทางด้านอารมณ์ ข่าวสารข้อมูล วัตถุสิ่งของ ดังนั้นหากครูได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงาน บุคคล กลุ่มบุคคล ย่อมส่งผลต่อการปฏิบัติงานได้สำเร็จตามเป้าหมาย และเกิดประสิทธิผลต่อโรงเรียน และจากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นกล่าวได้ว่า ตัวแปรด้านการได้รับการสนับสนุนทางสังคมของครู มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาการสอน การจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลที่การวิจัยครั้งนี้เลือกตัวแปรด้านการสนับสนุนทางสังคมของครู เป็นตัวแปรที่ใช้อย่างกรณีศึกษาของการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดการได้รับการสนับสนุนทางสังคมของครู ผู้วิจัยได้อาศัยเครื่องมือวัดที่พัฒนามาจากแบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมของ กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ (2536) บุญเรือน หมั่นทรัพย์ (2538) และ ภารดี อนันต์นาวิ (2545) ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จาก “เห็นด้วยมากที่สุด” ถึง “เห็นด้วยน้อยที่สุด”

4.5 ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

งานวิชาการถือว่าเป็นงานที่สำคัญ เนื่องจากเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา โดยเฉพาะเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน (อำภา บุญช่วย. 2537 : 1) ดังนั้นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา นอกจากจะทำหน้าที่ในการบริหารโดยตรงแล้วหน้าที่ที่สำคัญที่สุดที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสนใจมาก คือ การบริหารการเรียนการสอน (กิตติมา ปรีดีดิลก. 2545 : 153) ผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำทางวิชาการ ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริม และสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ธีระ รุญเจริญ. 2545 : 37) และจะต้องระลึกอยู่เสมอว่า จะจัดการกับโรงเรียนและการสอนอย่างไร เพื่อให้ผลที่เกิดขึ้นตามมาก็คือ ความมีประสิทธิภาพของครู การเรียนของนักเรียน (กิตติมา ปรีดีดิลก. 2545 : 167)

ความหมายของผู้บริหารวิชาการ

มีผู้ให้ความหมายของความเป็นผู้นำทางวิชาการไว้หลายท่าน อาทิเช่น ดีเบวอส (DeBevoise. 1984 :14) กล่าวว่า ผู้นำทางวิชาการ คือ การกระทำที่ผู้บริหารแสดงออก หรือ มอบหมายให้ผู้อื่นกระทำ สิ่งที่จะพัฒนาการเรียนรู้นักเรียน ส่วน เดวิส และ โทมัส (Davis and Thomus. 1989 : 21) กล่าวว่า การเป็นผู้นำทางวิชาการเป็นบทบาทสำคัญของผู้บริหารที่จะเน้นกิจกรรมด้านการเรียนการสอน และการปฏิบัติงานในห้องเรียนของครูผู้สอน ขณะที่ กรีนฟิลด์ (Davis ; & Thomas. 1989 : 21 ; citing Greenfield.1987) กล่าวว่า ผู้นำทางวิชาการ เป็นการกระทำอย่างตั้งใจ มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาสภาพการปฏิบัติงาน ให้น่าพอใจ และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่น่าพอใจ และมีประสิทธิภาพต่อนักเรียน ส่วน พิชญาภรณ์ อิงคามระธร (2532 : 21) กล่าวว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการ เป็นความสามารถในการใช้กลยุทธ์ทั้งความเป็นผู้นำ และการบริหารเพื่อให้กลุ่มกระทำกิจกรรมด้านวิชาการ ให้บรรลุเป้าหมายจนเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป หรือที่ จันทราณี สงวนนาม (2533 : 63) กล่าวว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการ หมายถึง การนำความรู้ความสามารถ แนวความคิด เทคนิควิธีที่มีประสิทธิภาพต่อการศึกษา มาใช้ในการบริหารการเรียนการสอน และการพัฒนาวิชาชีพ นอกจากนี้ กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ (2536 : 58) ก็ได้ให้ความหมายของ ผู้นำทางวิชาการไว้ว่า ผู้ที่มีความสามารถในการนำและบริหารคน ให้กระทำกิจกรรมทางด้านวิชาการให้บรรลุผล ซึ่งมีผลต่อการเรียนการสอนสำหรับนักเรียน

ดังนั้นจึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า ผู้นำทางวิชาการ คือ การที่ผู้บริหารสถานศึกษา นำความรู้ แนวความคิด ตลอดจนเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารการเรียนการสอน และพัฒนาการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

ในการบริหารการศึกษา หากผู้บริหารสถานศึกษาทำหน้าที่เพียงบริหารอย่างเดียว สถานศึกษานั้นคงบรรลุวัตถุประสงค์ได้ยาก จำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องแสดงภาวะผู้นำทางวิชาการของตนด้วย ทั้งนี้มีนักวิชาการหลาย ๆ ท่าน ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการ และพฤติกรรมการบริหารงานในด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ไว้ดังนี้

ฮอลลิงเจอร์ และเมอร์ฟี (Hallinger and Murphy. 1985 : 221 – 224) ได้เสนอพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนไว้ 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การกำหนดภารกิจของโรงเรียน เป็นการกำหนดขอบเขตที่รับผิดชอบในส่วนของงานวิชาการ และการสร้างความเข้าใจ ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน และการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน
2. การจัดการด้านการเรียนการสอน เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับ การดูแล ส่งเสริม และสนับสนุนของครู การเรียนของนักเรียน ประกอบด้วย การนิเทศและการประเมินผล การประสานงานการใช้หลักสูตร การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน

3. การเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการ อันประกอบด้วย การควบคุมการใช้เวลาในการสอน การดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียน การจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ การพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ และการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้

เดวิส และโทมัส (Davis ; & Tomas. 1989 : 40) ได้กำหนดภาวะผู้นำทางวิชาการว่าควรมีพฤติกรรม 8 ประการ คือ 1) การยึดหน้าที่ในการปรับปรุงงานวิชาการ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น 2) ความกระตือรือร้นในการใช้กลยุทธ์เพื่อปรับปรุงงานด้านวิชาการ 3) การติดตามแรงจูงใจให้แก่คณะครู และนักเรียนที่ทำงานด้านวิชาการ 4) การติดตามผลความก้าวหน้าด้านวิชาการ 5) การสรรหาทรัพยากรบุคคล และวัสดุที่จำเป็นต่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ 6) การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ให้มีบรรยากาศทางด้านวิชาการ 7) การติดตามการปฏิบัติการสอนของครู และ 8) การสังเกตวิธีการสอนของครู และให้ข้อมูลย้อนกลับ

ขณะที่ ทรัสตี (จันทราณี สงวนนาม. 2533 : 62 – 63 ; อ้างอิงจาก Trusty.1986 : 116 – 117) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นำทางวิชาการไว้ 17 ประการ ดังนี้ 1) ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ทางวิชาการของโรงเรียนได้ 2) ส่งเสริมให้ครูนำเอาเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ทางวิชาการของโรงเรียนไปปฏิบัติ 3) สร้างความเชื่อมั่นว่ากิจกรรมของโรงเรียน และห้องเรียนสอดคล้องกับเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของโรงเรียน 4) สร้างความเชื่อมั่นว่าโครงการทางวิชาการของโรงเรียน เป็นผลมาจากผลการวิจัยและการปฏิบัติทางการศึกษา 5) มีการวางแผนร่วมกับคณะครูเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ ทางวิชาการเพื่อให้บรรลุความต้องการของนักเรียน 6) ส่งเสริมให้ครูได้นำโครงการทางวิชาการไปปฏิบัติ 7) ปฏิบัติงานร่วมกับคณะครู ในการประเมินผลโครงการทางวิชาการของโรงเรียน 8) ติดต่อสื่อสารกับครูและนักเรียน ด้วยความคาดหวังที่สูงในด้านมาตรฐานทางวิชาการ 9) ให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมทางสังคมของนักเรียน 10) ให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างสร้างเซาว์ปัญญาของนักเรียน 11) มีการจัดสรรเวลาเพื่องานวิชาการร่วมกับครูไว้อย่างชัดเจน 12) ให้ความร่วมมือกับนักเรียนในการกำหนดระเบียบ เพื่อแก้ไขปัญหาด้านวินัยของนักเรียน 13) ร่วมมือกับนักเรียนให้มีการนำระเบียบกฎเกณฑ์ที่สร้างขึ้น มาใช้ในการแก้ปัญหาด้านวินัย 14) ร่วมมือกับคณะครูให้มีการนำระเบียบกฎเกณฑ์ที่สร้างขึ้น มาใช้ในการแก้ปัญหาด้านวินัยนักเรียน 15) มีการประชุมพิเศษคณะครูเกี่ยวกับโครงการของโรงเรียน 16) มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูอย่างยุติธรรม และ 17) ช่วยเหลือครูในการพัฒนาระบบงานเพื่อให้มีความก้าวหน้าทางวิชาชีพ

สวีเน (Sweeney. 1986 : 349) ได้สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลของ ผู้บริหารโรงเรียน และพบว่า ครูใหญ่ที่มีประสิทธิผล มีลักษณะการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับด้าน วิชาการ ดังนี้ 1) เน้นความสำเร็จโดยให้ความสำคัญต่อกิจกรรมการสอน และอุปกรณ์ต่าง ๆ

ซึ่งทำให้การศึกษาประสบความสำเร็จ รวมทั้งมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนและในห้องเรียน

2) กำหนดนโยบายการเรียนการสอน และให้ครูอาจารย์มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เกี่ยวกับวิธีการสอน อุปกรณ์ ตลอดจนกระบวนการประเมินผล ครูใหญ่จะคิดแผนงานในการแก้ปัญหาการเรียนรู้นักเรียน 3) สร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้ 4) ประเมินผลความก้าวหน้าของนักเรียนอยู่เสมอ จะมีการติดตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และทราบถึงความสามารถของนักเรียนว่า อยู่ในเกณฑ์ใดเมื่อเทียบกับนักเรียนโรงเรียนอื่น 5) ประสานงานในด้านวิชาการ คือ การจัดการในด้านเนื้อหาวิชา วัสดุอุปกรณ์ การจัดชั้นเรียน สนับสนุนแผนงานโครงการวิชาการต่าง ๆ ในโรงเรียน 6) ให้การสนับสนุนครู โดยจะมีการสื่อสารกับครูเกี่ยวกับเป้าหมาย และวิธีการดำเนินงาน จะช่วยเหลือสนับสนุนครูในด้านต่าง ๆ และส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาทางด้านการเรียนการสอน

มาร์ศรี สุธานี (2540 : 51 – 52) ได้สรุปพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ไว้ดังนี้ 1) กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทางวิชาการของโรงเรียน 2) เน้นความสำคัญของการเรียนการสอน 3) ส่งเสริมให้มีการนิเทศครู เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสอน 4) จัดให้ครูได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ 5) จัดทรัพยากรเพื่อใช้ในการเรียนการสอนอย่างพอเพียง 6) ติดตามความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ 7) ประสานงานกับคณะครูเกี่ยวกับโครงการวิชาการ และ 8) ประเมินผลโครงการทางวิชาการของโรงเรียน

สำหรับ แมคอีเวน (McEwan. 2003 : 133 – 135) ได้กล่าวถึง การเป็นผู้นำทางวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพไว้ 7 ด้าน ดังนี้

1. การจัดทำและการนำมาตราฐานการศึกษาไปใช้

โดยการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดความมั่นใจได้ว่ากิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน สอดประสาน ต่อเนื่องซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ผู้บริหารจะต้องมีความพยายามที่จะเป็นผู้นำในการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับมาตรฐานของสถานศึกษา และมาตรฐานการศึกษาของชาติ ในการจัดทำและนำมาตราฐานการศึกษาไปใช้ เริ่มต้นโดยการกำหนดเป้าหมายที่สำคัญ ว่าอะไรคือสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนที่จบการศึกษา สามารถที่จะได้รู้และได้ทำ มีการใช้แหล่งข้อมูลที่ผสมผสานกันอย่างหลากหลาย ทั้งข้อมูลในเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณ หลังจากนั้น ต้องมีการตรวจสอบ เพื่อแน่ใจว่า ผู้เรียนได้รับความรู้และทักษะเหล่านั้น โดยมีการประเมินความก้าวหน้าและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งผลต่อความสำเร็จของการศึกษาที่มีความหมายและวัดได้ (McEwan. 2003 : 133,141 - 146) ดังนั้น การกำหนดมาตรฐานก็เพื่อกำหนดความคาดหวังให้ชัดเจน สำหรับทั้งครูและพ่อแม่ ผู้ปกครอง ว่าอะไรที่ผู้เรียนควรต้องรู้ และสามารถทำได้ในระดับต่าง ๆ ของการเรียนแต่ละช่วงชั้นปี ทำให้ผู้เรียนมองเห็นเป้าหมายชัดเจนว่าต้องเรียนรู้อะไรให้ได้ เพื่ออะไร ครูมองเห็นโครงร่างของการพัฒนาหลักสูตรและการประเมินผล ที่จะวัดและประเมินผลผู้เรียนได้ถูกต้อง ชัดเจนจริง ๆ พ่อแม่

ผู้ปกครองเข้าใจชัดเจนว่าลูกหลานของตนถูกคาดหวังให้ต้องรู้และทำอะไรได้ ผลในระยะยาวในอนาคต สังคม หน่วยงานที่รับเด็กเข้าทำงาน ก็เข้าใจชัดเจนว่าเด็กแต่ละวัยได้รับการคาดหวังให้รู้อะไรบ้าง และทำอะไรได้

2. การเป็นแหล่งข้อมูลทางการสอนสำหรับเพื่อนร่วมงาน

การเป็นแหล่งข้อมูลการสอนของผู้บริหาร โดยผู้บริหารจะต้องทำงานกับครู รวมทั้งอำนวยความสะดวกในการพัฒนาการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน และมีลักษณะเป็นผู้ให้กำลังใจ ให้แรงบันดาลใจ และให้ผลสะท้อนกลับ ที่ได้จากการสังเกต และงานวิจัยที่น่าเชื่อถือ อันเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการสอนของครู ซึ่งสามารถตรวจสอบโดยใช้กระบวนการประเมิน การเก็บรวบรวมข้อมูลในการประเมินประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน ที่เป็นรูปธรรมอันเหมาะสมในการพัฒนา ปรับปรุงการเรียนการสอน และสิ่งสำคัญ ผู้บริหารต้องแน่ใจว่า เพื่อนร่วมงานรู้ว่า สามารถหาความร่วมมือ ช่วยเหลือ จากผู้บริหารได้เมื่อเขาต้องการ (McEwan. 2003 : 133 – 134, 146 – 149) จากข้อมูลงานวิจัยพบว่า ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพตามมุมมองของครู ควรจะเข้ามาช่วยเหลือในเรื่องการเรียนการสอน เมื่อได้รับการขอร้องจากครู และครูใหญ่ที่มีความเชี่ยวชาญเรื่องหลักสูตรและการเรียนการสอน จะทำให้ครูยอมรับนับถือ (เบลส และ เคอร์บี. 2545 : 88 – 89)

3. การสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ผู้บริหารต้องสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศร่วมกับครู นักเรียน และผู้ปกครอง ในอันที่จะสร้างความคาดหวังสูงในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มีการจัดสรรและควบคุมเวลาที่ใช้ในการเรียนการสอนที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสร้างและส่งเสริมขบวนการ และกฎเกณฑ์ในการสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศ และปรับปัญหาด้านพฤติกรรมไปพร้อมกันกับครูและนักเรียน ตามความเหมาะสม ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นในโรงเรียน มุ่งไปที่เป้าหมายเดียวนั่นคือ การเรียนรู้ เวลาได้ถูกใช้ไปอย่างมีประสิทธิภาพ โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ไม่มีสิ่งใดเป็นอุปสรรคขัดขวางการไปสู่จุดมุ่งหมาย (McEwan. 2003 : 149 – 154) ทั้งนี้ในการสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศในโรงเรียนถือกันว่าเป็นสิ่งที่สำคัญ ผู้นำทางการสอนจะต้องให้ความสนใจให้มาก ให้ความช่วยเหลือครูที่จะช่วยในการเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่จำเป็น การเพิ่มเวลาสำหรับการเรียนเป็นเรื่องสำคัญ และผู้นำทางการสอนอาจหาวิธีการที่จะทำให้เกิดมีขึ้นในโรงเรียนได้ เช่น สร้างห้องเรียนให้เป็นห้องที่สามารถที่จะได้รับข่าวสารเพื่อการเรียนรู้ จัดหาโอกาสการเรียนรู้ที่ขยายขอบข่าย ตามความต้องการของเด็ก สนับสนุนพฤติกรรมของครูในเชิงบวกในห้องเรียน หาวีธีทางต่าง ๆ ที่ทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จ (กิติมา ปรีดีติลล. 2545 : 162 – 163) ผู้บริหารที่มีความรู้ และความเข้าใจวัฒนธรรม จะทำหน้าที่เป็นผู้นำในการเสริมสร้างวัฒนธรรมให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น ช่วยเหลือบุคลากรในโรงเรียนเข้าใจลักษณะการทำงาน และการเลือกแนวทางที่ถูกต้องในการปฏิบัติงานร่วมกัน (ประทีน วิเศษสุวรรณ. 2545 : 36)

4. การประสานวิสัยทัศน์และพันธกิจของโรงเรียน

ในการประสานวิสัยทัศน์และพันธกิจของโรงเรียนนั้น จะต้องมีการสร้าง ส่งเสริม และให้การสนับสนุนกิจกรรมที่มีความหมาย และคุณค่าต่อการเรียนการสอน โดยไม่ลืมจุดมุ่งหมายปลายทาง ทั้งนี้มีการติดต่อสื่อสารและประสานงานร่วมกับครู ผู้ปกครองนักเรียน ในการนำวิสัยทัศน์และพันธกิจของโรงเรียนไปใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และความสำเร็จในการจัดการศึกษา (McEwan. 2003 : 134, 149 – 154) เนื่องจากวิสัยทัศน์ เป็นการมองเห็นภาพของจุดมุ่งหมายในอนาคตร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม การรับรู้เข้าใจถึงทิศทางเดียวกัน และการมีเป้าหมายที่จะไปด้วยกัน ช่วยทำให้ขบวนการเคลื่อนไหวมีพลัง เกิดเอกภาพ และช่วยบรรเทาความขัดแย้ง อันเกิดจากมุมมองความคิดที่แตกต่างลงไปได้ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2543 ก : 18) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะต้องสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ คือ รู้จักสร้างภาพอนาคตที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา และมุ่งมั่นผลักดันทุกวิถีทางที่จะให้ภาพอนาคตตามวิสัยทัศน์นั้นเป็นจริง (วันทนา เมืองจันทร์. 2542 : 9)

5. การตั้งความคาดหวังสูงให้แก่ผู้ได้บังคับบัญชา และตนเอง

คณะครูจำเป็นต้องได้รับการติชมทุกเวลา เนื่องจากผู้บริหารไม่สามารถทำงานแทนครูได้ แต่สามารถช่วยให้ครูปฏิบัติหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุดได้ ด้วยการให้ผลสะท้อนกลับ การจัดวิทยากรมาบรรยาย การฝึกอบรม พุดให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือ ดังนั้น ผู้นำทางวิชาการนั้นควรมีความเข้าใจ และมีความสามารถในการสิ่งต่อไปนี้ สามารถตั้งความคาดหวังที่สูงส่งได้อย่างไร ทั้งในความสามารถที่จะช่วยครูในการตั้งเป้าหมายส่วนบุคคล และเป้าหมายโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการสอน ความสำเร็จของนักเรียน และเป้าหมายนั้นจะต้องสังเกตได้ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยการประเมินที่ละเอียด ลึกซึ้ง มีเทคนิค ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน ในการพิจารณาความคาดหวังทั้งเป้าหมายส่วนตัวและเป้าหมายในการทำงานของแต่ละบุคคล มีผลสะท้อนกลับในความคาดหวังเพื่อนำไปใช้พัฒนาการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เป้าหมายที่คาดหวัง จะต้องมีความสำคัญต่อการเรียนโดยตรง มุ่งที่จะปรับปรุงการเรียนการสอน (McEwan. 2003 : 134, 157 - 164)

6. การพัฒนาความเป็นผู้นำครู

เนื่องด้วยบทบาทของครู ที่จะทำเพื่อบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ของนักเรียน ไม่เพียงมีหน้าที่สอนเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีบทบาททั้งยังเป็นผู้ตัดสิน และเป็นผู้นำ มีความรับผิดชอบ ดังนั้น ผู้นำทางวิชาการ สามารถที่จะพัฒนาความเป็นผู้นำครูได้ โดยเป็นผู้ที่ช่วยเหลือ และชี้แนะครู อำนวยความสะดวก ให้คำปรึกษาหารือ ให้โอกาสในการทำงาน ให้กำลังใจ รวมทั้งทำงานร่วมกันกับครูโดยไม่ถือความสัมพันธ์ส่วนตัว มีการนำแนวคิดใหม่เข้าสู่โรงเรียน และห้องเรียน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นการสอน ร่วมมือกับคณะครูในการวางแผนตัดสินใจในการพัฒนาการเรียนการสอน (McEwan. 2003 : 136, 164 - 168) ในขณะที่ (เบลส และ เคอร์บี. 2545 : 166 – 171) กล่าวถึงสมมุติฐานพื้นฐานเกี่ยวกับผู้นำโรงเรียนในยุคปฏิรูป

การศึกษาว่า อำนาจอย่างเป็นทางการของผู้บริหารจะลดน้อยลง บทบาทของผู้บริหารจะกลายเป็นผู้อำนวยความสะดวกและส่งเสริม การช่วยให้ครูกลายเป็นผู้นำขึ้นมา โดยการให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมอบหมายให้มีการรับผิดชอบ ทั้งนี้เพราะ ภาวะผู้นำของครูจะช่วยให้ครูมีโอกาสนในการพัฒนานักเรียน

7. การสร้างและรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับนักเรียน ผู้ร่วมงาน และผู้ปกครอง

ในขณะที่ผู้นำทางวิชาการได้ทำหน้าที่ต่าง ๆ ที่สำคัญ เช่น วางเป้าหมาย สื่อสารเรื่องภารกิจ ตั้งความคาดหวังให้สูง ตั้งความเป็นผู้นำในตัวทุกคนออกมาแล้ว สิ่งที่สำคัญที่แท้จริง คือ คน ดังนั้น ในขณะที่พยายามไปให้ถึงเป้าหมายนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ผู้ร่วมงาน ผู้ปกครอง จะไม่ถูกมองข้ามไป ผู้นำทางวิชาการจึงควรที่จะรู้วิธีที่จะคงสภาพความสัมพันธ์ที่ดีที่มีต่อครู นักเรียน และผู้ปกครอง ทั้งนี้โดยมีการติดต่อสื่อสาร เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็นของสมาชิก ผู้ร่วมงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้การสนับสนุนโดยคำนึงถึงการเรียน และบริการต่าง ๆ ต่อนักเรียน แสดงความห่วงใยต่อ และสนใจต่อปัญหาของ ครู นักเรียน และผู้ปกครอง พร้อมทั้งตอบสนองต่อปัญหานั้น เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจของครู นักเรียน และผู้ปกครอง และมีความสามารถสร้างทักษะมนุษยสัมพันธ์ที่เหมาะสม ยอมรับในความสามารถ และความสำเร็จของคนอื่นอย่างเหมาะสม (McEwan. 2003 : 136, 168 - 175)

จากที่ได้กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า การเป็นผู้นำทางวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพนั้น หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษา นำความรู้ แนวความคิด ตลอดจนเทคนิคใหม่ ๆ มาพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยการจัดทำและนำมาตรฐานการศึกษาไปใช้เป็นแหล่งข้อมูลทางการสอนสำหรับเพื่อนร่วมงาน สร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การประสานวิสัยทัศน์และพันธกิจของโรงเรียน การตั้งความคาดหวังสูงให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและตนเอง การพัฒนาความเป็นผู้นำครู และการสร้างและรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับนักเรียน ผู้ร่วมงาน และผู้ปกครอง

ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ผู้บริหารโรงเรียน ถือว่าเป็นบุคคลที่สำคัญอย่างยิ่ง ที่จะผลักดันการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไปสู่ความสำเร็จ โดยการพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในกระบวนการเรียนการสอน มีความสนใจใฝ่รู้ในงานวิชาการของโรงเรียน และให้ความสำคัญกับงานวิชาการเป็นงานหลัก ส่วนการบริหารบุคคล งบประมาณ ต้องทำไปเพื่อสนับสนุนงานวิชาการ ซึ่งผู้บริหารยุคใหม่ต้องมีความเป็นผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง เป็นผู้อำนวยความสะดวก และมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล

ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำทางวิชาการ จะต้องมีความเข้าใจในเรื่องการเรียนการสอน หรือการบริหารงานวิชาการ สามารถที่จะให้ข้อเสนอแนะแก่ครู หรือบุคลากรใน

โรงเรียนให้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ (สุชาติพิทย์ รุทธิฤทธิ์. 2546 : 45) ทั้งนี้เพราะ การบริหารงานของผู้บริหาร ย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมการทำงานและประสิทธิภาพการทำงาน ของครูผู้สอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานด้านวิชาการ ผู้บริหารจะต้องมีความเป็นผู้นำทางวิชาการ จึงจะทำให้การปฏิบัติงานของครูผู้สอนประสบผลสำเร็จมากขึ้น (ราชนัย บุญธิมา. 2542 : 82) จึงอาจกล่าวได้ว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์ของครูผู้สอน (บัญชา แสนทวี. 2539 : 34) นอกจากนี้ หวน พินรุพันธ์ (2528 : 47) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนว่า ผู้บริหารจะต้องแสดงบทบาทที่สำคัญใน 2 ประการ คือ ต้องให้ความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มวิชาอย่างเท่าเทียมกัน และต้องกระตุ้นให้ครูผู้สอนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน จากการบอกเล่า บรรยาย มาเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ นอกจากครูผู้สอนจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญแล้ว ผู้บริหารโรงเรียนก็เป็นตัวจักรสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครู ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาท ดังนี้ กำหนดเป้าหมายในการพัฒนางานวิชาการ ให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนของครู และส่งเสริมให้ครูได้ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเต็มเวลา สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ รวมทั้งจัดหาสื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอ ติดตามความก้าวหน้าผลการเรียนของนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2539 : 53)

จากการศึกษางานวิจัย ไม่ปรากฏว่า มีงานวิจัยที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร กับพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยตรง แต่จะกล่าวถึง ประสิทธิภาพการทำงาน ประสิทธิภาพการสอนของครู เป็นส่วนใหญ่ อาทิเช่น งานวิจัยของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2533 : 111) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษา ได้ข้อค้นพบว่า องค์ประกอบด้านการเรียนการสอน และองค์ประกอบด้านการบริหาร และการจัดการของโรงเรียน มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลต่อกัน และทั้งสองปัจจัยนี้ ส่งผลต่อปัจจัยด้านการเรียนการสอน และปัจจัยด้านการเรียนการสอนก็ ส่งผลต่อกระบวนการเรียนการสอน และการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ส่วน จันทรานี สงวนนาม (2533 : 141) ที่ศึกษาคุณลักษณะบางประการของผู้บริหารโรงเรียน บรรยากาศของโรงเรียน และความพึงพอใจในงานที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร เป็นตัวแปรหนึ่งที่สามารถทำนายความสำเร็จของโรงเรียน อันเนื่องมาจากประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนได้อย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่ ปาจารย์ วัชวัลคุ (2537 : 64) ศึกษาอิทธิพลขององค์ประกอบด้านลักษณะของนักเรียน สภาพแวดล้อมทางบ้านและสภาวะแวดล้อมทางโรงเรียน ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์

ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่า ตัวแปรด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการของครูใหญ่ มีอิทธิพลโดยตรงต่อคุณภาพและประสิทธิภาพการสอนของครู นอกจากนี้ จากงานวิจัยของ บัญชา แสงทวี (2539 : 183) ที่ศึกษารูปแบบเชิงเหตุผลของตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของครูผู้สอน ในการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กระดับก่อนประถมศึกษา พบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อประสิทธิภาพของครูผู้สอนในการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน และ ราชันย์ บุญธิมา (2542 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อผลสำเร็จของการนำหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นไปปฏิบัติ พบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม ต่อค่าเฉลี่ยผลสำเร็จของการนำหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นไปปฏิบัติในโรงเรียนมัธยมศึกษา

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นชี้ให้เห็นว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน ผู้วิจัยจึงได้เลือกตัวแปรด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารเป็นตัวแปรสำคัญตัวหนึ่งที่ใช้พยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับการวัดความเป็นผู้นำทางวิชาการในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อาศัยเครื่องมือวัดที่พัฒนามาจาก แบบวัดความเป็นผู้นำทางวิชาการของแมคอีเวน (McEwan, 2003) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จาก “ปฏิบัติมากที่สุด” ถึง “ปฏิบัติน้อยที่สุด”

5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่พยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถสรุปผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

5.2 งานวิจัยในประเทศ

อุบล ภัทระ (2535 : บทคัดย่อ) ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานของครูมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1. ตัวพยากรณ์ที่สำคัญ ในการทำนายพฤติกรรมการทำงานของครูมัธยม ตามคำรายงานของตัวครูเอง คือ ปัจจัยจูงใจ วุฒิการศึกษา และปัจจัยสุขศาสตร์ ส่วนตัวพยากรณ์ที่สำคัญตามคำรายงานของผู้บริหาร คือ ปัจจัยสุขศาสตร์ วุฒิการศึกษา และอายุราชการ
2. เจตคติต่องานมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงาน เมื่อพิจารณาองค์ประกอบย่อยของปัจจัยจูงใจและปัจจัยสุขศาสตร์ พบว่า ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน รายได้ นโยบาย และการบริหาร เป็นตัวทำนายที่ดีของเจตคติต่องาน
3. สภาพแวดล้อมในการทำงาน ความสัมพันธ์กับผู้บริหาร รายได้ การได้รับการยอมรับ เป็นตัวทำนายที่ดีของพฤติกรรมการทำงานของครู

พนาลัย อยู่สำราญ (2535 : บทคัดย่อ) ศึกษาตัวแปรทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับนวัตกรรมทางการสอนแบบเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียน ของครูมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตการศึกษา 1 ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมทางการสอน และการรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่ม สามารถร่วมกันทำนายความตั้งใจที่จะกระทำการสอนด้วยวิธีที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนได้ 22 % และเมื่อใช้ตัวแปรทางจิตลักษณะ คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่ออำนาจภายในตน และการรับรู้การสนับสนุนจากสังคม ร่วมกับตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมทางการสอน และการรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่ม ในการทำนายการยอมรับนวัตกรรมทางการสอน ปรากฏว่า สามารถเพิ่มอำนาจในการทำนายความตั้งใจที่จะกระทำการสอน ด้วยวิธีเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ได้สูงจาก 9 % เป็น 26 % นอกจากนี้ยังพบว่า การรับรู้การสนับสนุนจากสังคม เข้าทำนายพฤติกรรมการสอนแบบเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนได้เป็นอันดับแรก

ปริญญา ณ วันจันทร์ (2536 : 75 - 76) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการทำงานของครูประถมศึกษา พบว่า เจตคติต่อวิชาชีพครู การรับการสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมในการทำงาน และประสิทธิภาพในการทำงานของครู มีความสัมพันธ์กันทางบวก

กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ (2536 : 62) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้บริหาร และครูผู้สอน จากการศึกษาพบว่า ตัวพยากรณ์ที่จะทำให้โรงเรียนมีประสิทธิผลมี 6 ประการ เรียงตามลำดับคือ 1) พฤติกรรมผู้นำทางวิชาการ 2) ขนาดของโรงเรียน 3) ความสามัคคีของครู 4) ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ 5) การได้รับการอบรมทางการบริหาร และ 6) อัตราส่วนระหว่างครูที่มีวุฒิ ปริญญาต่อครูที่มีวุฒิต่ำกว่า

บุญเรือน หมั่นทรัพย์ (2538 : 107 - 108) ศึกษาประสิทธิผลการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนเอกชนคาทอลิก โดยศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการจัดการศึกษา และสามารถทำนายประสิทธิผลการจัดการศึกษาปัจจัยที่ใช้ศึกษาเป็นตัวแปรอิสระได้แก่ ปัจจัยด้านโรงเรียน ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ส่วนตัวแปรตามได้แก่ ประสิทธิผลการจัดการศึกษา ด้านความสามารถในการปรับปรุงการจัดการศึกษาของโรงเรียน และด้านความสามารถในการบูรณาการภายในโรงเรียน ปรากฏผลดังนี้ ประสิทธิผลการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนเอกชนคาทอลิกอยู่ในระดับสูง ปัจจัยด้านผู้บริหารซึ่งได้แก่ พฤติกรรมผู้นำ ด้านกิจสัมพันธ์และมิตรสัมพันธ์ ปัจจัยครูซึ่งได้แก่ การได้รับการสนับสนุนทางสังคม ความสามัคคี ความพึงพอใจ ปัจจัยด้านนักเรียนซึ่งได้แก่ พฤติกรรมด้านการเรียน สังคม และการเรียนพิเศษ เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการจัดการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และปัจจัยด้านผู้บริหารซึ่งได้แก่ พฤติกรรมผู้นำด้านกิจสัมพันธ์ และมิตรสัมพันธ์ ปัจจัยด้านครูซึ่งได้แก่ การได้รับการสนับสนุนทางสังคม ความสามัคคี และปัจจัยด้าน

นักเรียนซึ่งได้แก่ พฤติกรรมด้านสังคมกับกลุ่มเพื่อน เป็นตัวทำนายประสิทธิผลการจัดการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

รุ่งทิพย์ สมานรักษ์ (2539 : 104 -105) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะชีวสังคมและจิตวิทยากับความพึงพอใจในการทำงาน ของครูประถมศึกษาที่สอนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กต่างกันในจังหวัดสุรินทร์ โดยมีครูประถมศึกษาในสายงานการสอนเป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่าครูที่มีอายุมาก และประสบการณ์การทำงานมาก จะมีความพึงพอใจในการทำงานสูงกว่าครูที่มีอายุน้อย และประสบการณ์การทำงานน้อย ครูที่มีประสบการณ์การทำงานมาก หรือมีความเชื่ออำนาจในตนเองสูง จะมีความพึงพอใจในการทำงานสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ทำงานน้อย หรือมีความเชื่ออำนาจในตนเองต่ำ และครูที่มีอายุมากหรือมีการสนับสนุนทางสังคมสูง จะมีความรู้สึกต่องานตามสภาพความเป็นจริง สูงกว่าครูที่มีอายุน้อยหรือมีการสนับสนุนทางสังคมต่ำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543ข : 12 - 13) ประเมินความรู้ความเข้าใจ และพฤติกรรมการสอนของครูที่สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากครูผู้สอนทั่วประเทศ ผลการประเมินพบว่า ครูที่จบการศึกษาระดับต่างกัน และมีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมการสอนของครู เกี่ยวกับการเรียนการสอนที่ยึด ผู้เรียนเป็นสำคัญต่างกัน โดยครูที่จบการศึกษาระดับที่สูงกว่า และมีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า มีความรู้ความเข้าใจ และพฤติกรรมการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มากกว่ากลุ่มครูที่จบการศึกษาในระดับต่ำกว่า หรือมีประสบการณ์ในการสอนน้อยกว่า

กรมวิชาการ (2543ค : 20) ศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้นักเรียนมีคุณลักษณะ ดี เก่ง และมีสุข และได้นำไปทดลองใช้เขียนแผนการจัดกระบวนการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในจังหวัดสุพรรณบุรี ทรายทอง ชุมพร อุดรธานี และอุดรดิตถ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็น สรุปได้ดังนี้ การสอนตามรูปแบบที่ใช้อยู่เดิม ยึดหนังสือเรียนเป็นหลัก ครูเป็นผู้ป้อนข้อมูลใส่สมองให้นักเรียนจำไปทำข้อสอบ นักเรียนไม่มีโอกาสได้สัมผัสกับชีวิตที่เป็นธรรมชาติ และไม่กล้าแสดงออก ส่วนการสอนตามรูปแบบที่กำลังทดลอง นักเรียนมีบทบาท และมีประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูล มีการรวบรวมข้อมูล สังเกต ทดลอง เรียนรู้ด้วยตนเอง และได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง

สุรพงษ์ เศรษฐภูภักดี (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอหนองน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2542 ของครู – อาจารย์ที่ปฏิบัติการสอน ใน 3 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการ ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการประเมินผล ผลการศึกษาพบว่า ครู – อาจารย์ โดยส่วนรวมและจำแนกตามประสบการณ์ในการสอน มีการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยรวม และเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก

ทิพวรรณ คนชื้อ (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีนักเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่าง 50 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 25 คน และกลุ่มควบคุม 25 คน ผลการศึกษาพบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียน มีบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียน ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียน มีบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุวรรณา ปิ่นแก้ว (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาล เขตการศึกษา 5 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ด้านการเตรียมการสอน ครูจัดลำดับก่อนหลังของเนื้อหา และขั้นตอนการสอนได้อย่างเหมาะสม

2. ด้านกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วย การนำเข้าสู่บทเรียน ครูใช้กิจกรรมที่นำเข้าสู่บทเรียนมีความต่อเนื่องกับกิจกรรมในชั้นสอน การดำเนินการสอน ครูมีการจัดลำดับกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหา ผู้เรียนและเวลา การใช้เทคนิควิธีสอน ครูพยายามใช้วิธีสอนที่จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจและหาคำตอบที่ถูกต้องได้ การใช้สื่อการสอน ครูใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับระดับชั้น ความรู้ ประสบการณ์ ผู้เรียน และวัย การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ครูให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันทั้งชั้นตามที่ครูบอก โดยมีครูเป็นผู้นำกิจกรรม การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน ครูให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดตกแต่ง และดูแลรักษาห้องเรียน การสรุปบทเรียน ครูมอบหมายงานหรือให้นักเรียนเตรียมล่วงหน้าสำหรับการเรียนครั้งต่อไป

3. ด้านการวัดและประเมินผล ครูมีการให้ข้อมูลป้อนกลับ หลังการประเมินอย่างเหมาะสม

ชัยพร ถาวรรัตน์ (2544 : 72) ศึกษาศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของข้าราชการ สังกัดสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสิ่งแวดล้อมในการปฏิบัติงานด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงาน มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนปัจจัยด้านส่วนตัว ซึ่งได้แก่ อายุ เงินเดือน ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน แรงจูงใจด้านรายได้และสวัสดิการ ด้านความก้าวหน้า และสิ่งแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ด้านสัมพันธภาพกับผู้บังคับบัญชา มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การปฏิบัติงาน

ของข้าราชการสำนักงานอธิการบดี โดยเรียงลำดับจากตัวพยากรณ์ที่ส่งผลมากที่สุด ไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ สัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงาน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

สุภาภรณ์ ทศนา (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจของอาจารย์ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : ศึกษาเฉพาะกรณีวิทยาลัยการอาชีพ สังกัดกรมอาชีวศึกษาในเขตภาคกลาง โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครู ลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราว ที่ปฏิบัติงานด้านการสอนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ผลการศึกษาพบว่า ครูอาจารย์มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับดีทุกด้าน ปัจจัยส่วนบุคคล คือ การแสวงหาความรู้ด้วยตนเองโดยการอ่าน และปัจจัยด้านองค์การ คือ การฝึกอบรม และการนิเทศ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้ความเข้าใจของอาจารย์ ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยส่วนบุคคล คือ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน การแสวงหาความรู้ด้วยตนเองโดยการฟังและการดู ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจของอาจารย์ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนั้นยังพบว่า มี 2 ตัวแปร คือ การอ่าน และการฝึกอบรม ที่สามารถทำนายความรู้ความเข้าใจของอาจารย์ ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ร้อยละ 8.3

สมาน แก้วคำไสย์ (2545 : 139 – 142) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนต่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการ จำนวน 368 คน ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด มีการปฏิบัติตามบทบาทต่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผน ด้านการพัฒนา และด้านการนิเทศภายใน กำกับ ติดตามผล มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการประชาสัมพันธ์และด้านการประเมินผล มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด มีปัญหาการปฏิบัติตามบทบาทต่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

3. ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการต่อระดับการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน โดยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนรายด้านพบว่า ด้านการวางแผน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านประชาสัมพันธ์และด้านการนิเทศภายใน กำกับ ติดตามผล ผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. การเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตามบทบาท และระดับปัญหาการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนต่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง พบว่า

4.1 ระดับการปฏิบัติตามบทบาท ผู้บริหารโรงเรียนที่มีอายุต่างกัน ประสบการณ์การดำรงตำแหน่งต่างกัน โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน วุฒิการศึกษาต่างกัน และการได้รับการฝึกอบรมแตกต่างกัน มีการปฏิบัติตามบทบาทโดยรวมไม่แตกต่างกัน

4.2 ระดับปัญหาการปฏิบัติตามบทบาท ผู้บริหารโรงเรียนที่มีอายุต่างกัน ประสบการณ์การดำรงตำแหน่งต่างกัน โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน โดยรวมพบว่า ไม่แตกต่างกัน ยกเว้น วุฒิการศึกษาต่างกัน พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการได้รับการฝึกอบรมแตกต่างกัน พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปวีณา หมตราดี (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 12 ผลการศึกษา พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ประสบการณ์การทำงานของครู และเขตที่ตั้ง พบว่า แตกต่างกัน และปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียนไม่แตกต่างกัน ส่วนประสบการณ์ครูและเขตที่ตั้งพบว่า แตกต่างกัน

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความรู้ตามการรับรู้ เจตคติและพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ของครูโรงเรียนสังกัดองค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีความรู้ตามการรับรู้เจตคติ และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และครูที่ได้รับการอบรมตามโครงการบูรณาการจริยธรรมมากกว่า จะมีความรู้ตามการรับรู้เจตคติ และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้มากกว่า

สมณฑา บัวเฮงทรัพย์ (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความพึงพอใจของครูต่อการนิเทศภายในเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โรงเรียนเอกชนคาทอลิกสังฆมณฑลสุราษฎร์ธานี โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นครูในโรงเรียนเอกชนคาทอลิกสังฆมณฑลสุราษฎร์ธานี พบว่า เจตคติของครูต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและบรรยากาศการทำงานอยู่ในระดับดีมาก และมีความสัมพันธ์ทางบวกทั้งโดยรวมและรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อัจฉราพร บุญญพนิช (2547 : 108) ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นครูประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 พบว่า

ครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมสูง เป็นผู้มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมต่ำ

วัลยา นิหมัด (2548 : ง) ศึกษาการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของครูต่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยมีครูโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาเป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า พฤติกรรมการสอนของครูก่อนการใช้วิธีสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง และหลังการใช้วิธีสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับมาก

สมศักดิ์ สิทธิวันชัย (2548 : 90) ศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางนา กรุงเทพมหานคร โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นครูที่สอนในระดับประถมศึกษา พบว่า ครูที่สอนในโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แมคซิลแวน (ราชนย์ บุญธิมา.2542 : 373 ; อ้างอิงจาก Mcilvan : 1969 – A) ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาภายใต้การฝึกอบรมประจำการเพื่อเป็นโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการใช้เครื่องมือของ ฮอลลิงเจอร์ ที่เรียกว่า The Instructional Management Rating Scale Survey วัดความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ทำให้ผู้บริหารสามารถนิเทศงานวิชาการได้ และมีผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนไปในทางที่ดีขึ้น

คี่ใจ (ณัฐชลี เรืองศิริ. 2535 : 44 ; อ้างอิงจาก Kijai. 1987 : 829 – A) ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จจากปัจจัยพื้นฐาน 5 ประการ ได้แก่ บรรยากาศของโรงเรียน ภาพพจน์ของโรงเรียน ความเป็นผู้นำทางวิชาการ ความสามารถในการคิดคำนวณ และความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของโรงเรียนสูงกว่าปัจจัยด้านอื่น ๆ

รีด (Reid. 1989 : 1886 – A) ศึกษาพฤติกรรมของครูใหญ่ในการปรับปรุงแผนการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษาแถบชานเมือง พบว่า ในการปฏิบัติงานของครูใหญ่มีสิ่งที่คล้ายคลึงกัน คือ พฤติกรรมภาวะผู้นำในการเรียนการสอน การจัดหาสื่อการเรียนที่เหมาะสม การให้ครูเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงาน

เบอร์เทลเซน (Bertelsen. 1999 : 2858 – A) ศึกษาเรื่องธรรมชาติการสอนของครูและการเรียนรู้หนังสือของนักเรียนที่ได้รับการศึกษาพิเศษ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า การวางแผนจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับบทบาทของครู จำนวนนักเรียน

และสถานการณ์ในการเรียน จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพตามความสามารถของแต่ละบุคคล

ไรอัน (Ryan. 1999 : 884 – A) ทำการศึกษาเรื่ององค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในสถานอบรมเด็กเล็กของชนกลุ่มน้อยที่ได้รับการศึกษาอยู่ในเมืองของประเทศโคลัมเบีย พบว่า เมื่อเด็ก ๆ ได้มีโอกาสเลือกที่จะเล่นและทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสามารถของตนเองแล้ว เด็กเหล่านั้นจะแสดงออกซึ่งศักยภาพของตนเองอย่างสมบูรณ์มากกว่าการที่ได้รับจากครูเป็นผู้กำหนดให้ ทั้งนี้ครูจะต้องแสดงบทบาทของตนเป็นทั้งผู้อำนวยความสะดวก และผู้กำกับการเรียนรู้ของเด็กในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ กัน

จากการประมวลแนวคิด และทฤษฎี รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ เกี่ยวกับตัวแปรที่พยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขได้นั้น แนวทางสำคัญที่จะนำไปสู่เป้าหมายดังกล่าว คือ การจัดการเรียนรู้ที่ยึดหลักว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะประสบผลสำเร็จ พฤติกรรมการสอนของครูเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง การรู้จักวิธีสอนที่ดี มีพฤติกรรมการสอนที่เหมาะสม ย่อมเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาในทุก ๆ ด้าน

การที่ครูจะมีพฤติกรรมการสอน ซึ่งมุ่งจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสามารถ ความสนใจของผู้เรียน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้นั้น มีตัวแปรต่าง ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง และสนับสนุนพฤติกรรมดังกล่าว จากการศึกษางานวิจัย พบว่า ประสบการณ์ในการสอน มีความสัมพันธ์กับความสามารถของบุคคล ส่งผลต่อพฤติกรรมกาปฏิบัติงาน และประสิทธิภาพการสอนของครู อันจะนำไปสู่มาตรฐานการทำงานที่สูงขึ้น ในส่วนของ การได้รับการฝึกอบรมของครู เป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่มีความสัมพันธ์พฤติกรรมการสอนของครู ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ขณะเดียวกัน ตัวแปรด้านเจตคติต่อวิชาชีพครู ก็มีความสำคัญต่อพฤติกรรมการสอนของครู เนื่องจากพบว่า เจตคติต่อวิชาชีพครู มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงาน มีผลสัมฤทธิ์ในการทำงานสูง นอกจากนี้ การได้รับการสนับสนุนทางสังคมของครู ก็เป็นตัวแปรที่สำคัญ หากครูได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่เหมาะสม ย่อมทำให้เกิดความพึงพอใจ เกิดขวัญ และกำลังใจในการทำงาน และยังพบว่า การสนับสนุนทางสังคม ยังส่งผลต่อพฤติกรรมการสอนของครู ทำให้ครูมีประสิทธิภาพในการสอน ขณะเดียวกัน ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ก็นับว่าเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญ ทั้งนี้เพราะการบริหารงานของผู้บริหารย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมกาปฏิบัติงาน และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูผู้สอน นอกจากนี้ยังพบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของ

ผู้บริหารสถานศึกษา มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพของครูผู้สอน ในการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน และสามารถทำนวยความสำเร็จของโรงเรียนได้อีกด้วย

จากข้อค้นพบที่ได้กล่าวมา อาจกล่าวได้ว่า ตัวแปรประสบการณ์ในการสอน การได้รับการฝึกอบรมของครู เจตคติต่อวิชาชีพครู การสนับสนุนทางสังคมของครู และความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นตัวแปรที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญได้ ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ตัวแปรที่พยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1 และ เขต 2 เพื่อที่จะทราบว่า ครูผู้สอนมีพฤติกรรม การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับใด มีตัวแปรใดบ้างที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการสอน ของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีตัวแปรใดบ้างที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครู ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้าจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะนำไปใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบาย แนวทางในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อ ครูผู้สอน ที่จะทราบถึงแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อนำไป ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของตนเอง ให้มีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ ผู้เรียน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยที่พยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1 และ เขต 2 เกี่ยวกับปัจจัยที่พยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร โดยมีวิธีการดำเนินการดังนี้

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1 และ เขต 2 ปีการศึกษา 2548 จากจำนวน 282 โรงเรียน ประกอบด้วยโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 101 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 114 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 67 โรงเรียน มีครูผู้สอนจำนวนทั้งสิ้น 3,655 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร ปีการศึกษา 2548 จำนวน 352 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) ในการสุ่ม โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (ครูผู้สอน) จากตารางสำเร็จของ เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 608) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 352 คน

2.2 สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม (Unit of Sampling) โดยใช้จำนวนร้อยละ 30 ของโรงเรียนแต่ละขนาด ได้โรงเรียนที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 28 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 34 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 20 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 82 โรงเรียน

2.3 กลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนในแต่ละโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ประกอบด้วยโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนละ 2 คน โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนละ 4 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนละ 8 คน จะได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอน จำนวนทั้งสิ้น 352 คน จากโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 56 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 136 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 160 คน ปรากฏดังตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษาและขนาดโรงเรียน

เขต พื้นที่ การ ศึกษา	อำเภอ	ประชากร						กลุ่มตัวอย่างตัวอย่าง					
		จำนวน ร.ร. เล็ก	จำนวน ครู ครู	จำนวน ร.ร. กลาง	จำนวน ครู ครู	จำนวน ร.ร. ใหญ่	จำนวน ครู ครู	จำนวน ร.ร. เล็ก	จำนวน ครู ครู	จำนวน ร.ร.ก กลาง	จำนวน ครู ครู	จำนวน ร.ร. ใหญ่	จำนวน ครู ครู
1	เมือง	15	94	28	323	18	677	4	8	8	32	6	48
	ท่าแซะ	15	104	19	221	11	263	4	8	6	24	3	24
	ปะทิว	15	79	13	155	8	150	4	8	4	16	2	16
	รวม เขตฯ 1	45	277	60	699	37	1,090	12	24	18	72	11	88
2	หลังสวน	26	154	12	133	7	275	8	16	3	12	2	16
	สวี	15	96	20	173	11	239	4	8	6	24	4	32
	ละแม	8	39	6	82	4	91	2	4	2	8	1	8
	พะโต๊ะ	3	21	7	61	4	58	1	2	2	8	1	8
	ทุ่งตะโก	4	19	9	87	4	61	1	2	3	12	1	8
	รวม เขตฯ 2	56	329	54	536	30	724	16	32	16	64	9	72
รวมทั้งสิ้น		101	606	114	1,235	67	1,814	28	56	34	136	20	160

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มี 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของครูผู้สอน เกี่ยวกับประสบการณ์ในการสอน และการได้รับการฝึกอบรม โดยมีลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเติมข้อความ จำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเจตคติต่อวิชาชีพครู โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ จากมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยมีข้อคำถาม จำนวน 29 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมของครู โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยมีข้อคำถาม จำนวน 28 ข้อ

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยมีข้อคำถาม จำนวน 30 ข้อ

ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในสถานศึกษา จำแนกออกเป็น 8 ด้าน ได้แก่ การเตรียมการสอน การส่งเสริมการคิด การเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล การเรียนรู้จากกลุ่ม การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม การใช้สื่อการสอน การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม และการประเมินผล มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยมีข้อคำถาม จำนวน 32 ข้อ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ในการสอน การได้รับการฝึกอบรม เจตคติต่อวิชาชีพครู การสนับสนุนทางสังคมของครู ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถาม ประสบการณ์ในการสอนของครู การได้รับการฝึกอบรมของครู เจตคติต่อวิชาชีพครู การสนับสนุนทางสังคมของครู ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพในการสอนของครู การได้รับการฝึกอบรมของครู เจตคติต่อวิชาชีพครู การสนับสนุนทางสังคมของครู ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4. ศึกษาและสร้างข้อกระทงสำหรับแบบสอบถาม ประสิทธิภาพในการสอนของครู การได้รับการฝึกอบรมครู เจตคติต่อวิชาชีพครู ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนามาจากแบบสอบถามความวัดเจตคติต่อวิชาชีพครูของ ศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2532) อุบล ภัศระ (2535) และปริญญา ณ วันจันทร์ (2536) การสนับสนุนทางสังคมของครู พัฒนามาจากแบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมของครูของ กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ (2536) บุญเรือน หมั่นทรัพย์ (2538) ภารดี อนันต์นาวิ (2545) ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แปลและเรียบเรียงมาจากแบบวัดความเป็นผู้นำทางวิชาการของ แมคอีเวน (McEwan.2003 : 177 – 180) และพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545 ก : 1 – 12)

5. นำแบบสอบถามเสนอประธานและกรรมการผู้ควบคุมปริญญานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ตามขอบเขตและสาระสำคัญของเนื้อหาให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและนิยามศัพท์

6. นำแบบสอบถามที่สร้างและปรับปรุงขึ้น เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพิณิจ (Face Validity) แล้วนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) คัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ นำเสนอให้คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์พิจารณา ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามการวิจัยครั้งนี้ ปรากฏผลว่า แบบสอบถามเกี่ยวกับเจตคติต่อวิชาชีพครู มีค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.6 ถึง 1.0 แบบสอบถามเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมของครู มีค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.6 ถึง 1.0 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.6 ถึง 1.0 และแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.6 ถึง 1.0

7. นำแบบสอบถามที่คัดเลือกแล้วตามข้อ 6 ไปทดลองใช้ (Try out) กับครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1 และเขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน จากนั้นนำคะแนนมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ในแต่ละฉบับได้ค่าความเชื่อมั่นดังนี้

7.1 แบบสอบถามเจตคติต่อวิชาชีพครู ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89

7.2 แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมของครู ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96

7.3 แบบสอบถามความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96

7.4 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96

8. เสนอแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว ต่อคณะกรรมการควบคุมปริญญาโท พิจารณา แล้วนำไปจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถามทั้ง 5 ตอน ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1 และ เขต 2 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และขอให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1 และเขต 2 ขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อขอให้ครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยนำสำเนาหนังสืออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1 และเขต 2 ยื่นต่อผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา ที่จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้ในการส่งและเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ผู้วิจัยติดต่อด้วยตนเอง
3. ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 338 ฉบับ จากจำนวน 352 ฉบับ เป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ จำนวน 322 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.48

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การจัดกระทำข้อมูล

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการดังนี้

1.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมาตรวจสอบ คัดเลือกไว้เฉพาะฉบับที่สมบูรณ์ เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล

1.2 นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดดังนี้

เห็นด้วย/ปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
เห็นด้วย/ปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก	ให้ 4 คะแนน
เห็นด้วย/ปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
เห็นด้วย/ปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อย	ให้ 2 คะแนน

ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 ประมวลผลข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์หาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายคะแนนของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2538 : 9) ดังนี้

2.1.1 เจตคติต่อวิชาชีพครู

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง	ครูผู้สอนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู อยู่ในระดับ น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง	ครูผู้สอนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู อยู่ในระดับ น้อย
ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง	ครูผู้สอนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู อยู่ในระดับ ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง	ครูผู้สอนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู อยู่ในระดับ มาก
ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง	ครูผู้สอนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู อยู่ในระดับ มากที่สุด

2.1.2 การสนับสนุนทางสังคมของครู

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง	ครูผู้สอนได้รับการสนับสนุนทางสังคม อยู่ในระดับ น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง	ครูผู้สอนได้รับการสนับสนุนทางสังคม อยู่ในระดับ น้อย
ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง	ครูผู้สอนได้รับการสนับสนุนทางสังคม อยู่ในระดับ ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง	ครูผู้สอนได้รับการสนับสนุนทางสังคม อยู่ในระดับ มาก
ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง	ครูผู้สอนได้รับการสนับสนุนทางสังคม อยู่ในระดับ มากที่สุด

2.1.3 ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง	ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็น ผู้นำทางวิชาการ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด
-------------------------------	---

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง	ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นผู้นำทางวิชาการ อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง	ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นผู้นำทางวิชาการ อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง	ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นผู้นำทางวิชาการ อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง	ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นผู้นำทางวิชาการ อยู่ในระดับมากที่สุด
2.1.4 พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง	ครูผู้สอนมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง	ครูผู้สอนมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง	ครูผู้สอนมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง	ครูผู้สอนมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง	ครูผู้สอนมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับมากที่สุด

2.2 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ กับพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการหาค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product – moment correlation coefficient) โดยมีเกณฑ์การแปลผลดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2536 : 153)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่า .80 ขึ้นไป ถือว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับสูงหรือมาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าอยู่ระหว่าง .60 - .80 ถือว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าอยู่ระหว่าง .40 - .60 ถือว่ามีความสัมพันธ์กันในปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าอยู่ระหว่าง .20 - .40 ถือว่ามีความสัมพันธ์กันในค่อนข้างต่ำ

2.3 วิเคราะห์ตัวแปรต่าง ๆ ที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบแต่ละขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

3.1 สถิติพื้นฐาน

3.1.1 ค่าเฉลี่ย (Mean)

3.1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

3.2.1 การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงพิสัย โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

3.2.2 การหาความเชื่อมั่น โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบัค (Cronbach)

3.3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน

3.3.1 สถิติทดสอบสมมุติฐานข้อ 1 ด้วยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ กับพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product – Moment Correlation Coefficient)

3.3.2 สถิติทดสอบสมมุติฐานข้อ 2 ด้วยการวิเคราะห์ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบแต่ละขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการแปลความหมายจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอตามลำดับดังนี้

n	แทน	จำนวนตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F – distribution
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t – distribution
r_{xy}	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย
a	แทน	ค่าคงที่ของการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ซึ่งพยากรณ์ในรูปของคะแนนดิบ
β	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ซึ่งพยากรณ์ในรูปของคะแนนมาตรฐาน
SE_{est}	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์
SE_b	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์
Y'	แทน	การประมาณค่าของตัวพยากรณ์ที่แทนค่าในรูปคะแนนดิบ
Z_y'	แทน	การประมาณค่าของตัวพยากรณ์ที่แทนค่าในรูปคะแนนมาตรฐาน
**	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
Y	แทน	พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
Y1	แทน	ด้านการเตรียมการสอน
Y2	แทน	ด้านการส่งเสริมความคิด
Y3	แทน	ด้านการเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล
Y4	แทน	ด้านการเรียนรู้จากกลุ่ม
Y5	แทน	ด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม
Y6	แทน	ด้านการใช้สื่อการสอน
Y7	แทน	ด้านการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม

Y8	แทน	ด้านการประเมินผล
X1	แทน	ประสพการณ์การสอนของครู
X2	แทน	การได้รับการฝึกอบรมของครู
X3	แทน	เจตคติต่อวิชาชีพครู
X4	แทน	การสนับสนุนทางสังคมของครู
X5	แทน	ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร

การนำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำเสนอโดยแบ่งออกเป็น 5 ตอนดังนี้
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสพการณ์การสอนของครู การได้รับการฝึกอบรมของครู เจตคติต่อวิชาชีพครู การสนับสนุนทางสังคมของครู และความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประสพการณ์การสอนของครู การได้รับการฝึกอบรมของครู เจตคติต่อวิชาชีพครู การสนับสนุนทางสังคมของครู และความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กับพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์เพื่อค้นหาตัวแปรที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสพการณ์การสอนของครู การได้รับการฝึกอบรมของครู เจตคติต่อวิชาชีพครู การสนับสนุนทางสังคมของครู และความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาปรากฏในตาราง 2

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวแปรพยากรณ์
(n = 322)

ตัวแปรพยากรณ์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ประสบการณ์การสอนของครู (X1)	20.74	9.10	-
การได้รับการฝึกอบรมของครู (X2)	2.25	1.41	-
เจตคติต่อวิชาชีพครู(X3)	4.33	0.34	มาก
การสนับสนุนทางสังคมของครู(X4)	4.13	0.57	มาก
ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา(X5)	4.23	0.53	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร มีประสบการณ์การสอนโดยเฉลี่ย 20.74 ปี มีการได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในปีการศึกษา 2547 โดยเฉลี่ย 2.25 ครั้ง มีเจตคติต่อวิชาชีพครู การสนับสนุนทางสังคมของครู และความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร ปรากฏในตาราง 3 – 11

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร (n = 322)

พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
การเตรียมการสอน (Y1)	4.13	0.57	มาก
การส่งเสริมความคิด (Y2)	4.14	0.55	มาก
การเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล (Y3)	4.25	0.55	มาก
การเรียนรู้จากกลุ่ม (Y4)	4.23	0.53	มาก
การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม (Y5)	4.29	0.53	มาก
การใช้สื่อการสอน (Y6)	4.00	0.52	มาก
การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม (Y7)	4.48	0.50	มาก
การประเมินผล (Y8)	4.30	0.55	มาก
รวม	4.23	0.46	มาก

จากตาราง 3 พบว่า พฤติกรรมการสอนของครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.46) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พฤติกรรมการสอนของครูอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.50) การประเมินผล ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.55) การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.53) การเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.55) การเรียนรู้จากกลุ่ม ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.53) การส่งเสริมความคิด ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.55) การเตรียมการสอน ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.57) และ การใช้สื่อการสอน ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.52) ตามลำดับ

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร
ด้านการเตรียมการสอน (n = 322)

ข้อ	การเตรียมการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	เตรียมตนเองให้พร้อมด้วยการศึกษาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร จุดประสงค์การเรียนรู้ ข้อมูลและเนื้อหาต่าง ๆ	4.20	0.66	มาก
2	จัดทำแผนการสอนโดยมีการวิเคราะห์หลักสูตร วิเคราะห์ผู้เรียน ปรับเนื้อหา ให้เชื่อมโยงกับชีวิตจริง	4.15	0.66	มาก
3	เตรียมการจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานระหว่าง กระบวนการเรียนรู้และสาระความรู้ด้านต่าง ๆ ให้ได้ สัดส่วนสมดุลกัน	4.13	0.64	มาก
4	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมกำหนดและเลือก วิธีการเรียนรู้ของตน	4.05	0.72	มาก
	รวม	4.13	0.57	มาก

จากตาราง 4 พบว่า ครูมีการเตรียมการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.57) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ เตรียมตนเองให้พร้อมด้วยการศึกษาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร จุดประสงค์การเรียนรู้ ข้อมูลและเนื้อหาต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.66) จัดทำแผนการสอนโดยมีการวิเคราะห์หลักสูตร วิเคราะห์ผู้เรียน ปรับเนื้อหา ให้เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.66) เตรียมการจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานระหว่าง กระบวนการเรียนรู้และสาระความรู้ด้านต่าง ๆ ให้ได้สัดส่วนสมดุลกัน ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.64) และ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมกำหนดและเลือกวิธีการเรียนรู้ของตน ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.72) ตามลำดับ

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพรด้านการส่งเสริมความคิด (n = 322)

ข้อ	การส่งเสริมความคิด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ใช้เทคนิคการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียน ค้นพบและสร้างความรู้ด้วยตนเอง	4.10	0.65	มาก
2	ฝึกให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์อย่างมี วิจารณญาณ มีเหตุผล และวางแผนเป็น	4.08	0.64	มาก
3	จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้รู้จักฝึกปฏิบัติและปรับปรุงแก้ไขตนเอง	4.18	0.59	มาก
4	ฝึกให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ความรู้ไปใช้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาและสามารถแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันได้	4.19	0.66	มาก
	รวม	4.14	0.55	มาก

จากตาราง 5 พบว่า ครูมีการส่งเสริมความคิดโดยรวมอยู่ในระดับ ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.55) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ฝึกให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ความรู้ไปใช้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาและสามารถแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.66) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้รู้จักฝึกปฏิบัติและปรับปรุงแก้ไขตนเอง ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.59) ใช้เทคนิคการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียน ค้นพบและสร้างความรู้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.65) และฝึกให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์อย่างมี วิจารณญาณ มีเหตุผลและวางแผนเป็น ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.64) ตามลำดับ

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร
ด้านการเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล (n = 322)

ข้อ	การเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	มีความเชื่อว่าผู้เรียนทุกคนมีศักยภาพ สามารถพัฒนาตนเองได้โดยวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน	4.38	0.63	มาก
2	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกถึงความสามารถตามความถนัดและความสนใจ	4.31	0.63	มาก
3	ใช้วิธีการกระตุ้น ได้รับความสนใจผู้เรียนแต่ละคนอย่างเหมาะสม	4.10	0.70	มาก
4	จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความเหมาะสม ความพร้อมและความแตกต่างของผู้เรียน	4.18	0.70	มาก
	รวม	4.25	0.55	มาก

จากตาราง 6 พบว่า ครูมีการเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคลโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.55) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ มีความเชื่อว่าผู้เรียนทุกคนมีศักยภาพ สามารถพัฒนาตนเองได้โดยวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.63) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกถึงความสามารถตามความถนัดและความสนใจ ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.63) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความเหมาะสม ความพร้อมและความแตกต่างของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.70) และ ใช้วิธีการกระตุ้น ได้รับความสนใจผู้เรียนแต่ละคนอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.70) ตามลำดับ

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพรด้านการเรียนรู้จากกลุ่ม (n = 322)

ข้อ	การเรียนรู้จากกลุ่ม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนผู้เรียนกับกลุ่มและผู้เรียนกับครู	4.18	0.65	มาก
2	จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นคว้า และเรียนรู้ด้วยกันเป็นกลุ่ม	4.24	0.63	มาก
3	สนับสนุนให้นักเรียนได้รู้จักแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน	4.25	0.61	มาก
4	ฝึกให้ผู้เรียนทำงานอย่างเป็นระบบ ทั้งแบบทำคนเดียวและทำเป็นกลุ่ม	4.27	0.60	มาก
	รวม	4.23	0.53	มาก

จากตาราง 7 พบว่า ครูมีการจัดการเรียนรู้จากกลุ่มโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.53) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ฝึกให้ผู้เรียนทำงานอย่างเป็นระบบ ทั้งแบบทำคนเดียวและทำเป็นกลุ่ม ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.60) สนับสนุนให้นักเรียนได้รู้จักแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.61) จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นคว้า และเรียนรู้ด้วยกันเป็นกลุ่ม ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.63) และ ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนผู้เรียนกับกลุ่มและผู้เรียนกับครู ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.65) ตามลำดับ

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร
ด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม (n = 322)

ข้อ	การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	จัดสภาพห้องเรียนและสภาพสิ่งแวดล้อม ให้เอื้อต่อการเรียนรู้	4.29	0.66	มาก
2	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้	4.33	0.60	มาก
3	แสดงความเป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใสกับผู้เรียนในขณะสอน	4.37	0.63	มาก
4	จัดกิจกรรมนอกห้องเรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และได้ประสบการณ์เพิ่มเติม	4.16	0.67	มาก
	รวม	4.29	0.53	มาก

จากตาราง 8 พบว่า ครูมีการการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.53) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ แสดงความเป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใสกับผู้เรียนในขณะสอน ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.63) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.60) จัดสภาพห้องเรียนและสภาพสิ่งแวดล้อม ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.66) และ จัดกิจกรรมนอกห้องเรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และได้ประสบการณ์เพิ่มเติม ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.67) ตามลำดับ

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร
ด้านการใช้สื่อการสอน (n = 322)

ข้อ	การใช้สื่อการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ใช้สื่อที่สอดคล้องกับวัย ความสนใจและความสามารถของผู้เรียน	3.94	0.62	มาก
2	ใช้สื่อ อุปกรณ์ ประกอบการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง	4.07	0.64	มาก
3	พัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่ตรงกับ เนื้อหาและน่าสนใจ	3.95	0.62	มาก
4	จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนค้นหาความรู้จากสื่อต่าง ๆ ด้วยตนเอง	4.04	0.65	มาก
	รวม	4.00	0.52	มาก

จากตาราง 9 พบว่า ครูมีการใช้สื่อการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.52) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ใช้สื่อ อุปกรณ์ ประกอบการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.64) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนค้นหาความรู้จากสื่อต่าง ๆ ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.65) พัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่ตรงกับเนื้อหาและน่าสนใจ ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.62) และ ใช้สื่อที่สอดคล้องกับวัย ความสนใจและความสามารถของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.62) ตามลำดับ

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร
ด้านการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม (n = 322)

ข้อ	การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น มีวินัย ความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ขยัน อดทน	4.50	0.58	มากที่สุด
2	ให้การอบรมนักเรียนในเรื่องการประพฤติตามระเบียบของโรงเรียน	4.53	0.56	มากที่สุด
3	มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรับผิดชอบและเคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น	4.50	0.56	มากที่สุด
4	จัดกิจกรรมที่ปลูกฝังให้ผู้เรียนรัก และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น และวัฒนธรรมไทย	4.38	0.59	มาก
	รวม	4.48	0.50	มากที่สุด

จากตาราง 10 พบว่า ครูมีการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.50) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ให้การอบรมนักเรียนในเรื่องการประพฤติตามระเบียบของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.56) ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น มีวินัย ความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ขยัน อดทน ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.58) มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรับผิดชอบและเคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.56) ยกเว้น จัดกิจกรรมที่ปลูกฝังให้ผู้เรียนรัก และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น และวัฒนธรรมไทย ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.59) ที่อยู่ในระดับมาก

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร
ด้านการประเมินผล (n = 322)

ข้อ	การประเมินผล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ประเมินผู้เรียนเป็นรายบุคคล และเป็นกลุ่ม ตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย	4.29	0.65	มาก
2	ประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้	4.40	0.61	มาก
3	ประเมินผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล	4.27	0.64	มาก
4	นำผลที่ได้จากการประเมิน มาใช้ในการพัฒนา ปรับปรุง การจัดการเรียนรู้	4.26	0.65	มาก
	รวม	4.30	0.55	มาก

จากตาราง 11 พบว่า ครูมีการประเมินผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.55) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.61) ประเมินผู้เรียนเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม ตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.65) ประเมินผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.64) และ นำผลที่ได้จากการประเมิน มาใช้ในการพัฒนา ปรับปรุง การจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.65) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การสอนของครู การได้รับการฝึกอบรมของครู เจตคติต่อวิชาชีพครู การสนับสนุนทางสังคมของครู และความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กับพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปรากฏในตาราง 12

ตาราง 12 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การสอนของครู การได้รับการฝึกอบรมของครู เจตคติต่อวิชาชีพครู การสนับสนุนทางสังคมของครู และความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (n = 322)

ตัวแปร	X1	X2	X3	X4	X5	Y
ประสบการณ์การสอนของครู (X1)	1.000	.117*	.095	-.001	.018	.001
การได้รับการฝึกอบรมของครู (X2)		1.000	.067	-.001	-.016	.046
เจตคติต่อวิชาชีพครู (X3)			1.000	.650**	.616**	.597**
การสนับสนุนทางสังคมของครู (X4)				1.000	.827**	.632**
ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร (X5)					1.000	.727**
พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Y)						1.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 12 พบว่า ตัวแปรเจตคติต่อวิชาชีพครู มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยรวม (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

ตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมของครู มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยรวม (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

ตัวแปรความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยรวม (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ในระดับสูง

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์เพื่อค้นหาตัวแปรที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร ปรากฏในตาราง 13 - 14

ตาราง 13 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบแต่ละขั้นตอน (n = 322)

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE _b	β	t
ประสบการณ์การสอนของครู(X1)	.002	.002	-.038	-1.002
การได้รับการฝึกอบรมของครู(X2)	.014	.012	.043	1.156
เจตคติต่อวิชาชีพครู(X3)	.333	.068	.244	4.879**
การสนับสนุนทางสังคมของครู(X4)	-.012	.056	-.015	-.211
ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร(X5)	.515	.059	.509	8.796**
a	=	.667		
R	=	.753		
R ²	=	.567		
SE _{est}	=	.30752		
F	=	82.820		
Prob	=	.000		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 13 พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ทุกตัวสามารถพยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยรวม(Y) ได้ร้อยละ 56.70 และในตัวแปรพยากรณ์ทั้งหมด ตัวแปร ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา (X5) และ เจตคติต่อวิชาชีพครู(X3) พยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนตัวแปรพยากรณ์อื่นๆ พยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้น้อย

สมการพยากรณ์โดยใช้คะแนนดิบ

$$Y' = .677 + .002 (X1) + .014 (X2) + .333 (X3) - .012 (X4) + .515 (X5)$$

สมการพยากรณ์โดยใช้คะแนนมาตรฐาน

$$Z_y' = -.038 (Z_{y1}) + .043 (Z_{y2}) + .244 (Z_{y3}) - .015 (Z_{y4}) + .590 (Z_{y5})$$

ตาราง 14 ผลการวิเคราะห์เพื่อค้นหาตัวแปรประสพการณ์การสอนของครู การได้รับการ
ฝึกอบรมของครู เจตคติต่อวิชาชีพครู การสนับสนุนทางสังคมของครู และความเป็นผู้นำ
ทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้น
ผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้วยการใช้
วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบแต่ละขั้นตอน (n = 322)

ตัวแปรพยากรณ์	ตัวแปรเกณฑ์	R^2	b	SE _b	β	t
ความเป็นผู้นำทางวิชาการ(X5)	พฤติกรรมการสอนที่เน้น	.564	.504	.041	.578	12.319**
เจตคติต่อวิชาชีพครู(X3)	ผู้เรียนเป็นสำคัญ(Y)		.329	.064	.241	5.144**
ความเป็นผู้นำทางวิชาการ(X5)	การเตรียมการสอน(Y1)	.484	.558	.055	.515	10.084**
เจตคติต่อวิชาชีพครู(X3)			.420	.086	.248	4.865**
ความเป็นผู้นำทางวิชาการ(X5)	การส่งเสริมความคิด(Y2)	.412	.523	.057	.497	9.118**
เจตคติต่อวิชาชีพครู(X3)			.332	.090	.202	3.708**
ความเป็นผู้นำทางวิชาการ(X5)	การเอาใจใส่นักเรียนเป็น	.423	.583	.057	.557	10.312**
เจตคติต่อวิชาชีพครู(X3)	รายบุคคล(Y3)		.223	.088	.136	2.526**
ความเป็นผู้นำทางวิชาการ(X5)	การเรียนรู้จากกลุ่ม(Y4)	.417	.516	.055	.514	9.462**
เจตคติต่อวิชาชีพครู(X3)			.292	.085	.185	3.434**
ความเป็นผู้นำทางวิชาการ(X5)	การจัดบรรยากาศและ	.470	.547	.052	.541	10.461**
เจตคติต่อวิชาชีพครู(X3)	สิ่งแวดล้อม(Y5)		.321	.082	.204	3.939**
ความเป็นผู้นำทางวิชาการ(X5)	การใช้สื่อการสอน(Y6)	.396	.421	.055	.425	7.700**
เจตคติต่อวิชาชีพครู(X3)			.417	.085	.270	4.894**
ความเป็นผู้นำทางวิชาการ(X5)	การส่งเสริมคุณธรรมและ	.344	.361	.054	.382	6.631**
เจตคติต่อวิชาชีพครู(X3)	จริยธรรม(Y7)		.396	.085	.268	4.654**
ความเป็นผู้นำทางวิชาการ(X5)	การประเมินผล(Y8)	.368	.527	.059	.509	9.001**
เจตคติต่อวิชาชีพครู(X3)			.229	.091	.141	2.502**
a		=	.671			
R		=	.751			
R^2		=	.564			
SE _{est}		=	.3071			
F		=	206.537			
Prob		=	.000			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 14 พบว่า ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์พยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยรวม และรายด้าน ทุกด้าน ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา (X5) และ เจตคติต่อวิชาชีพครู (X3) ซึ่งตัวแปรทั้งสองสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวม (Y) ได้ร้อยละ 56.40 และเขียนเป็นสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์โดยใช้คะแนนดิบ

$$Y' = .671 + .504 (X5) + .329 (X3)$$

สมการพยากรณ์โดยใช้คะแนนมาตรฐาน

$$Z_y' = .578 (Z_{y5}) + .241 (Z_{y3})$$

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย เรื่อง ตัวแปรที่พยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร ผู้วิจัยได้สรุปไว้ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดการทำและวิเคราะห์ข้อมูล
6. สรุปผลการวิจัย
7. อภิปรายผล
8. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ มุ่งศึกษาตัวแปรที่พยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร โดยมีความมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ประสิทธิภาพการสอนของครู การได้รับการฝึกอบรมของครู เจตคติต่อวิชาชีพครู การสนับสนุนทางสังคมของครู และความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร กับพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร
3. เพื่อค้นหาตัวแปรที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1 และ เขต 2 ปีการศึกษา 2548 จากจำนวน 282 โรงเรียน ประกอบด้วยโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 101 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 114 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 67 โรงเรียน มีครูผู้สอนจำนวนทั้งสิ้น 3,655 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร ปีการศึกษา 2548 จำนวน 352 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) ในการสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น มี 5 ตอน ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของครูผู้สอน เกี่ยวกับประสบการณ์ในการสอน และการได้รับการฝึกอบรม แบบสอบถามเจตคติต่อวิชาชีพครู แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมของครู แบบสอบถามความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89, 0.96, 0.96, และ 0.96 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถามทั้ง 5 ตอน ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1 และ เขต 2 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และขอให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1 และเขต 2 ขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อขอให้ครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยนำสำเนาหนังสืออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1 และเขต 2 ยื่นต่อผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา ที่จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้ในการส่งและเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ผู้วิจัยติดต่อด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 338 ฉบับ จากจำนวน 352 ฉบับ เป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ จำนวน 322 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.48

การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำ และวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การจัดกระทำข้อมูล

เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมดแล้ว นำมาคัดเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์ และให้รหัสแบบสอบถาม และตรวจให้คะแนนแบบสอบถามตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัย ประมวลผลข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป คอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ มีขั้นตอนดังนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไปของครู วิเคราะห์ด้วยค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และค่าความ เบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ กับพฤติกรรมการสอนของครูที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการหาค่า สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product – Moment Correlation Coefficient)

2.3 วิเคราะห์ตัวแปรต่าง ๆ ที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบแต่ละขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าสรุปผลได้ดังนี้

1. ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร มีพฤติกรรมการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก
2. ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับพฤติกรรมการสอนของครูที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่ ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนเจตคติต่อ วิชาชีพครู และการสนับสนุนทางสังคมของครู มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง
3. ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และเจตคติต่อวิชาชีพครู ซึ่งตัวแปรทั้งสอง สามารถอธิบายความแปรปรวนของ พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้ร้อยละ 56.40 โดยตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์ที่ดีที่สุด คือ ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา

อภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาตัวแปรที่พยากรณ์พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลจากการศึกษาที่พบว่าครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะที่ผ่านมามีบทบาทในการจัดการศึกษาส่วนใหญ่ จะเน้นและให้ความสำคัญกับครูเป็นหลัก รูปแบบวิธีการตลอดจนการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูจะเป็นผู้กำหนดและชี้แนะในชั้นเรียน ยังยึดมั่นว่าตนเองเป็นผู้รู้มากที่สุด ถูกที่สุด และมีอำนาจมากที่สุด ในกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนมีหน้าที่รับและปรับตัวให้สอดคล้องกับเนื้อหาความรู้ และวิธีการของครู สถานศึกษาจึงไม่เป็นโรงเรียนเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่เป็นโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 2-3) ซึ่งเป็นผลให้การพัฒนาผู้เรียนเป็นไปในลักษณะของการท่องจำทำตามแบบอย่างครู ผู้เรียนขาดประสบการณ์และขาดการศึกษาความจริงรอบตัว ทั้งไกลและใกล้ ไม่ได้ฝึกความสามารถในการเลือกรับความรู้ความจริงจากข้อมูลข่าวสาร จึงไม่สามารถแยกแยะความจริงและเท็จได้ เพราะการจัดการเรียนรู้ที่ไม่เน้นและให้ความสำคัญกับผู้เรียน (สมนึก นนธิจันทร์. 2545: 68) ซึ่งเป็นผลให้คุณภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ สภาพดังกล่าวจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจึงต้องคิดหาวิธีการในการพัฒนา และยกระดับคุณภาพของผู้เรียนให้มีมาตรฐานที่สูงขึ้น โดยพิจารณาไปที่รูปแบบพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครู ซึ่งต้องเปลี่ยนแนวคิดใหม่หันมาเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดสาระหลักสำคัญในการจัดการเรียนการสอน โดยให้ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและตามศักยภาพ ทำนองเดียวกันกำหนดให้สถานศึกษาโดยครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความถนัดความสนใจของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง อำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสื่อการเรียนการสอน แหล่งวิทยาการที่มีอยู่อย่างหลากหลาย ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน(กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 11-12) ซึ่งสอดคล้องกับวัฒนาพร ระงับทุกข์ (2543 : 13) ที่กล่าวว่าจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนจะต้องมุ่งจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับการดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับ

ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน จนผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้มีผลการวิจัยที่ศึกษาพบว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ มีลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงานมีความรับผิดชอบมีวินัยในตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 : 5)

ในขณะเดียวกัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพรได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของครู จึงได้มีโครงการอบรมพัฒนาปรับเปลี่ยนแนวคิดรูปแบบวิธีการสอนของครู ส่งเสริมให้ครูทุกคนได้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พร้อมทั้งกำหนดแผนการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่องทำให้ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร มีความตื่นตัวปรับเปลี่ยนวิธีสอนมาเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากขึ้น จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลจากการศึกษาที่พบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นในระดับใดก็ตาม งานวิชาการถือว่าเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการจะเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษาและการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนจึงเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา ที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2543 : 1-2) ซึ่งสอดคล้องกับ อุทัย บุญประเสริฐ (2540: 34-35) ที่กล่าวว่า งานที่สำคัญของโรงเรียนคือ งานวิชาการ ถ้าหากโรงเรียนดำเนินการผิดพลาดก็น่าจะพิจารณาได้ว่าโรงเรียนนั้นประสบความล้มเหลว และถ้าโรงเรียนใดประสบความสำเร็จในการดำเนินการทางวิชาการโรงเรียนนั้น ก็สมควรได้รับการยกย่อง ในทำนองเดียวกันสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ(2545: 111-143) ได้กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานหลักที่สำคัญที่สุดในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องพัฒนาตนเอง และให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการเป็นลำดับแรก ที่สำคัญต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในเรื่องของหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การนิเทศภายใน การวัด ประเมินผลและการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียน จึงถือได้ว่าเป็นบุคคลที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะผลักดันการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไปสู่ความสำเร็จ โดยการพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในกระบวนการเรียนการสอน

ต้องมีความสนใจใฝ่รู้ในงานวิชาการของโรงเรียน และให้ความสำคัญกับงานวิชาการเป็นงานหลัก ส่วนการบริหารบุคคล งบประมาณ ต้องทำไปเพื่อสนับสนุนงานวิชาการ ซึ่งผู้บริหารยุคใหม่ต้องมีความเป็นผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง เป็นผู้อำนวยความสะดวกและมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล

นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะที่เป็นผู้นำทางวิชาการ จะต้องมีความเข้าใจในเรื่องการเรียนการสอน หรือการบริหารงานวิชาการสามารถที่จะให้ข้อเสนอแนะแก่ครูหรือบุคลากรในโรงเรียนให้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ (สุชาติพิทย์ รุทธิฤทธิ์. 2546 : 45) ทั้งนี้ เพราะ การบริหารงานของผู้บริหาร ย่อมส่งผลต่อพฤติกรรม การปฏิบัติงานและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูผู้สอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานด้านวิชาการ ผู้บริหารจะต้องมีความเป็นผู้นำทางวิชาการ จึงจะทำให้การปฏิบัติงานของครูผู้สอนประสบผลสำเร็จมากขึ้น (ราชนันท์ บุญธิมา. 2542 : 82) จึงอาจกล่าวได้ว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์ของครูผู้สอน (บัญชา แสนทวี. 2539 : 34) นอกจากนี้ หวน พินธุพันธ์ (2528 : 47) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนว่า ผู้บริหารจะต้องแสดงบทบาทที่สำคัญใน 2 ประการ คือ ต้องให้ความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มวิชาอย่างเท่าเทียมกัน และต้องกระตุ้นให้ครูผู้สอนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน จากการบอกเล่า บรรยาย มาเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากยิ่งขึ้น จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารยังมีมากเท่าไร ก็ยิ่งจะทำให้ครูมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากขึ้นเท่านั้น

สำหรับเจตคติต่อวิชาชีพครู พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดว่า เจตคติต่อวิชาชีพครู มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งแสดงว่า ถ้าครูมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ ก็จะทำให้ครูเกิดการพัฒนาตนเองให้มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ดีขึ้น ทั้งนี้เนื่องจาก เจตคติเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ อันเนื่องมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรม หรือแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้นๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง อาจเป็นไปได้ในทางสนับสนุนหรือคัดค้านก็ได้ (สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2545 : 366) เจตคติจึงมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่ออาชีพครู ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพต่ออาชีพครูก็คือ เจตคติที่มีต่ออาชีพของตัวเอง หากครูมีเจตคติที่ดี ครูจะเกิดความพึงพอใจ และมีความมุ่งมั่นในการประกอบอาชีพของตนเอง ไปสู่ความสำเร็จ เจตคติของครูจึงเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง เพราะเจตคติที่ดีจะเป็นเครื่องช่วยกระตุ้นให้ครูพัฒนาการสอนอย่างไม่หยุดยั้ง แม้จะมีอุปสรรคเพียงใดก็ตาม ในขณะเดียวกัน หากครูมีเจตคติที่ไม่ดี ก็จะทำให้กลายเป็นเครื่องทำลายความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานต่อการสอน ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของครูเป็นอย่างยิ่ง(ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. 2545 : 65)

ดังนั้น การดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาจะให้ประสพผลสำเร็จได้นั้น ครูต้องมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพของตนเอง มีจิตวิญญาณของความเป็นครู เพราะจะเป็นตัวที่กำหนดให้ครูรู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบ ทุ่เม เท เสียสละเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของศิษย์ (กรมวิชาการ. 2543ข : 10) นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงานหรือการจัดการเรียนการสอน เช่น เปล่งศรี อินคันท (2526 : 96) ได้ศึกษาลักษณะทางจิตที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการทำงาน พบว่า เจตคติต่อวิชาชีพครู มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน ศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2532 : 159) ได้ศึกษาพฤติกรรมด้านการสอน และพฤติกรรมการอบรมจริยธรรมของนักเรียน พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ขณะที่ พนาลัย อยู่สำราญ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาตัวแปรทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับนวัตกรรมการสอน พบว่าตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมทางการสอนสามารถทำนายความตั้งใจที่จะทำการสอนด้วยวิธีเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนได้ และปริญญา ณ วันจันทร์ (2539 : 77) ได้ศึกษาปัจจัยที่ เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการทำงาน ของครูประถมศึกษาในจังหวัดเชียงราย พบว่า เจตคติต่อวิชาชีพครู มีความสัมพันธ์ทางบวก และสามารถทำนายประสิทธิภาพในการทำงานของครูได้

ส่วนการสนับสนุนทางสังคมของครูพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดว่า การสนับสนุนทางสังคมของครูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งก็แสดงว่าถ้าครูได้รับการสนับสนุนทางสังคมเป็นอย่างดี ก็จะส่งผลให้ครูมีขวัญกำลังใจในการปรับเปลี่ยน ทุ่เม เท และพัฒนาการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากยิ่งขึ้น ที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากการสนับสนุนทางสังคมของครู เป็นพฤติกรรมของสังคมที่แสดงถึงการพึ่งพาอาศัยกันและกัน ระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับสังคม หรือบุคคลกับชุมชน เพื่อสนองความต้องการทางสังคมของบุคคล ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกันและกัน ทำให้บุคคลแสดงออกในด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมในการทำงานและในทางสังคม เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของหรือเป็นส่วนหนึ่งของงาน ซึ่งบุคคลสามารถรับรู้ได้จากการได้รับการสนับสนุน ช่วยเหลือทางด้านอารมณ์ ข่าวสารข้อมูล วัตถุประสงค์ของ การสนับสนุนทางสังคมจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญมีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลของโรงเรียน หากครูได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่เหมาะสมย่อมทำให้เกิดความพึงพอใจ เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงาน ความตั้งใจและความทุ่มเทของครูจะทำให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนมีประสิทธิผล (บุญเรือน หมั่นทรัพย์. 2538 : 56 – 57) ดังนั้นการที่ครูผู้สอนจะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข เขาจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลอื่นๆ ครูผู้สอนจึงจะสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ (บัญชา แสงทวิ. 2539 : 54) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า การได้รับการสนับสนุนทางสังคมของครูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลในด้านความสามารถ ในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

(กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ. 2536 : 214) โรงเรียนที่มีประสิทธิผล ครูมักจะได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่ดี (Sweeney. 1986 : 349) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครู ย่อมต้องอาศัยการสนับสนุนจากสังคมโดยรอบ (นิศา ชูโต. 2538 : 9) ทั้งนี้ เนื่องจากงานของครูเป็นงานที่ไม่สามารถทำให้ประสบผลสำเร็จได้คนเดียว แต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากเพื่อนครู ผู้บังคับบัญชา ผู้ปกครองนักเรียน และครอบครัวของตนเอง งานจึงจะสำเร็จได้ด้วยดี (ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. 2532 : 37) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัสเซล และคนอื่น ๆ (Russell and others. 1987 : 269) พบว่า การได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร เป็นตัวแปรที่สำคัญ ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ให้บรรลุผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ในทำนองเดียวกัน เบอร์ก และ กรีนกลาส (Burke and Greenglass. 1989 : 56 – 63) ได้ศึกษาการสนับสนุนทางสังคมกับความท้าทายในการปฏิบัติงานพบว่า หากครูได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูง ย่อมทำให้เกิดความท้าทายน้อยลง ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู และประสิทธิผลของโรงเรียนด้วย ดังนั้นหากครูได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงาน บุคคล กลุ่มบุคคล ย่อมส่งผลต่อการปฏิบัติงานได้สำเร็จตามเป้าหมายและเกิดประสิทธิผลต่อโรงเรียน

3. ผลจากการศึกษาที่พบว่า ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ดี คือ ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และเจตคติต่อวิชาชีพครู ซึ่งตัวแปรทั้งสองสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และเจตคติต่อวิชาชีพครู สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ โดยตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์ที่ดีที่สุดคือ ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งก็แสดงว่า ถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นผู้นำทางวิชาการ ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาและยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาและผู้เรียน ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาตนเอง ให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะ ประสิทธิภาพการสอนที่หลากหลาย เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ก็จะทำให้ครูผู้สอนเกิดการเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมการทำงาน โดยเฉพาะวิธีการสอน จากการสอนแบบเดิมๆ มาสู่การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากขึ้น ที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษานั้น เป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งอาจพิจารณาได้จากตัวบ่งชี้ที่สำคัญประการหนึ่งคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรพัฒนาตนเองให้มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ เพื่อจะได้นำความรู้ความสามารถ ตลอดจนแนวคิด วิธีการที่มีประโยชน์ต่อการศึกษามาใช้ในการบริหาร และพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนได้พัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกระทรวงศึกษาธิการที่ประกาศให้ปี 2549 เป็นปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน และเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรมและมีผลในการปฏิบัติอย่างจริงจัง จึงได้กำหนด

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้ดำเนินการพัฒนา มีการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา หลักสูตร การจัดการเรียนรู้ สร้างความร่วมมือและประสานกับบุคคลทุกฝ่าย เพื่อการวางแผน การพัฒนา จัดให้มีข้อมูลสารสนเทศ สนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อม ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ที่ เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน นิเทศ ช่วยเหลือ โดยจัดระบบนิเทศภายใน ระบบ ประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ กำกับติดตาม ประเมินผล และมีการนำผลการประเมินไป ใช้ในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา สนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอนตลอดเวลา (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2549 : 29) ขณะที่ จรูญ ชูลาภ (2548 : 1 - 2) ได้กล่าวถึง กิจกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ Child Centered โดยประกาศนโยบายส่งเสริมการเรียนรู้แบบ Child Centered จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาที่ทุก ฝ่ายมีส่วนร่วม จัดอบรมเพื่อพัฒนาครูให้เข้าใจและมีทักษะในการจัดการเรียนการสอนและจัดทำ แผนการสอนที่ยึดแนวทาง Child Centered เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนด แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา จัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของ ผู้เรียน ระดมทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

นอกจากนี้สามารถจัดบริการทางการศึกษาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระและกิจกรรม ที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดตามความแตกต่างของแต่ละคน ได้ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้ไปใช้เพื่อป้องกันและ แก้ไขปัญหา ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ได้เรียนรู้โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วน สมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ได้ เรียนรู้โดยผู้สอนจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและนักเรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและ แหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ ได้เรียนรู้ได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ โดยมีการประสานความร่วมมือ กับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนานักเรียนตามศักยภาพ (มัทนา ตังชะเกษม. 2548 : 1 - 2) ปรับเปลี่ยนแนวคิดในการบริหารจัดการเพื่อปฏิรูปการ เรียนรู้ และสร้างความเข้าใจให้แก่ครูผู้สอน โดยการสนับสนุน และมีส่วนร่วมกับผู้เรียนและครูใน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีทัศนคติและค่านิยมที่ถูกต้อง ต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ มี ความคิดแบบเชื่อมโยงเป็นระบบ พัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีบรรยากาศเอื้อต่อการ เรียนรู้ สามารถใช้แหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในสถานศึกษา จัดให้มีระบบนิเทศภายในเพื่อช่วยเหลือครู ในเรื่องหลักสูตร การจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการกำกับติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างเป็น ระบบ (วันทนา เมืองจันทร์. 2546 : 78 – 79)

ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรผลักดัน และขับเคลื่อนให้ครูมีพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไปสู่ความสำเร็จ โดยการพัฒนาครูให้มีความรู้ความ มีความเข้าใจ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในกระบวนการเรียนการสอน มีความสนใจใฝ่รู้ในงานวิชาการของโรงเรียน และให้ความสำคัญกับงานวิชาการเป็นงานหลัก ผู้บริหารยุคใหม่ต้องมีความเป็นผู้นำทางวิชาการที่ เข้มแข็ง เป็นผู้อำนวยความสะดวก และมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทราณี สงวนนาม (2533 : 141) ศึกษาพบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร เป็นตัวแปรหนึ่งที่สามารถทำนายความสำเร็จของโรงเรียนอันเนื่องมาจากประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนได้อย่างมีนัยสำคัญ กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ (2536 : 228) ที่พบว่า พฤติกรรมผู้นำทางวิชาการเป็นตัวแปรหนึ่งที่ทำนายประสิทธิผลของโรงเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ บัญชา แสงทวี (2539 : 183) พบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อประสิทธิภาพของครูผู้สอนในการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน และ บุษงา ลิ้มโกมุท (2547 : 116) ที่พบว่า พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสามารถอธิบายความแปรปรวนและเป็นปัจจัยที่มีอำนาจพยากรณ์สมรรถภาพของครูดีที่สุด

ดังนั้นเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการของสถานศึกษาให้มีคุณภาพ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องพัฒนาตนเองให้มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ ที่สามารถนำโรงเรียนไปสู่การพัฒนา และยกระดับคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดนโยบาย และวางแผน ในการส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.2 ผู้บริหารควรพัฒนาความเป็นผู้นำทางวิชาการของตนเอง โดยการพัฒนาตนเองให้มีความรู้อย่างลึกซึ้งในงานวิชาการ ตลอดจนให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกของงานในสถานศึกษา และประสานพลังความคิดเพื่อให้ครูผู้สอนทุกคน ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนางานการเรียนการสอน หรืองานวิชาการ ส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาตนเอง ทักษะในการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้เพิ่มมากขึ้น ให้การสนับสนุนทางสังคมแก่ครูอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนสร้างขวัญกำลังใจ ยกย่องเชิดชูเกียรติแก่ครูที่มีผลงานดีเด่นเป็นที่ประจักษ์ ซึ่งก็จะช่วยให้ครูมีเจตคติมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ต่อผู้ร่วมงาน ผู้บริหารและโรงเรียน อันจะนำไปสู่การทุ่มเทเสียสละเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอย่างแท้จริง

1.3 ครูผู้สอนสามารถนำเอาผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น นอกเหนือจากสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร

2.2 ควรศึกษาตัวแปรด้านอื่นๆ ที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกเหนือจากที่ได้ศึกษาไว้ในครั้งนี้ เช่น ตัวแปรด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การเห็นคุณค่าในตนเอง บรรยากาศในองค์กร คุณลักษณะของครู เป็นต้น

2.3 ควรศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล สดประเสริฐ. (2544, เมษายน). การศึกษาแบบการสอนเป็นศูนย์กลางถึงขีดจำกัดขั้นสูง
ไม่มีทางดีไปกว่านี้อีกแล้ว. วารสารวิชาการ. 4(4) : 15 – 27.
- กมลรัตน์ หล้าสงฆ์. (2528). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศรีเดชา.
- กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ. (2536). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของ
โรงเรียนเอกชน. ปรินญาณพนธ์ กศ.ด (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กรมวิชาการ. (2539). การจัดสิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอน. คู่มือการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่
สู่มาตรฐานการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. (2542ก). ศักยภาพของเด็กไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- _____. (2542ข). สรุปผลการประชุมสัมมนาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรและการจัด
การเรียนการสอนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : กองวิจัยทางการศึกษา กรมฯ.
- _____. (2543ก). แนวทางการพัฒนาครูแกนนำเพื่อเป็นครูต้นแบบปฏิบัติการเรียนรู้และ
เกณฑ์คุณลักษณะของครูแกนนำเพื่อพัฒนาเป็นครูต้นแบบ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
การศาสนา
- _____. (2543ข). บันทึกปลัดกระทรวงฯ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- _____. (2543ค). สรุปผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบหรือแนวการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่
เสริมสร้างคุณลักษณะ ดี เก่ง มีสุข ระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : กองการวิจัยทาง
การศึกษา กรมฯ.
- _____. (2545). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กรมสามัญศึกษา. (2543). การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. เอกสารชุดแนวทาง
การปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์การศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545, 30 ตุลาคม). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การกำหนด
เขตพื้นที่การศึกษา.
- _____. (2546ก). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและ
พัสดุภัณฑ์.

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546ข). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กฤษฎา ด้วงแป้น. (2544, มกราคม). โรงเรียนแนวใหม่. *สานปฏิรูป*. 3(34) : 31 – 34.
- กฤษฎา ศักดิ์ศรี. (2530). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์นิยมวิทยา.
- กิตติมา ปรีดีดิกล. (2529). *ทฤษฎีบริหารองค์การ*. กรุงเทพฯ : ธนการพิมพ์.
- _____. (2545). “Instructional Leadership : บทบาทที่ไม่ควรลืม,” ใน *การบริหารเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้*. ชีระ รุญเจริญ, ปราชญา กล้าหาญ, สัมมา รัตนชัย. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543ก). *การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ชัคเชส มีเดีย.
- _____. (2543ข). *จอมปราชญ์นักการศึกษา : สังเคราะห์ วิเคราะห์ และประยุกต์ แนวพระราชดำริด้านการศึกษาและการพัฒนาคน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ชัคเชส มีเดีย.
- โกวิท ประวาลพุกษ์. (2533, เมษายน - มิถุนายน). รูปแบบการสอน. *วารสารการวิจัยทางการศึกษา*. 20(2) : 10 - 18.
- _____. (2544). *พัฒนาการศึกษาแท้และแฟ้มพัฒนางาน*. กรุงเทพฯ : เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมแนจเม้นท์.
- โกวิท วรพิพัฒน์. (2544). แนวคิดเกี่ยวกับงานของกรมวิชาการและการศึกษา. ใน *วิชาการวิวัฒน์ : 49 ปี กรมวิชาการ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- ขวัญสุภา วงศ์ษา. (2544). *คุณลักษณะส่วนบุคคล พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ การสนับสนุน และเครือข่ายทางสังคม ที่มีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพผู้สูงอายุพิการ จังหวัดสุพรรณบุรี*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (พยาบาลสาธารณสุข). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร
- จรรยา ชูลาภ. (2548). *ผู้บริหารกับกลยุทธ์ Child Centered*. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2548. จาก <http://www.moe.go.th/cgiscript/csArticles/articles/000001/000129.htm>.
- จันทราณี สงวนนาม. (2533). *คุณลักษณะบางประการของผู้บริหาร บรรยากาศของโรงเรียน และความพึงพอใจในงานที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของโรงเรียนประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- จารุวรรณ ศุภศรี. (2542). การเปรียบเทียบผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม และการฝึกลดความรู้สึกอึดอัดใจอย่างเป็นระบบ เป็นรายบุคคลที่มีต่อพฤติกรรมการแสดงออกในการเผชิญความโกรธของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสืบราช จังหวัดตรัง. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- จำเนียร ศิลปวานิช. (2538). หลักและวิธีสอน. กรุงเทพฯ : เจริญรุ่งเรืองการพิมพ์.
- เจริญผล สุวรรณโชติ. (2540). ทฤษฎีบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ดาววันพับลิชชิ่ง.
- เฉลิม พรกระแสน. (2544). การแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้. ใน *ร่วมปฏิรูปการเรียนรู้กับครูต้นแบบ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ชนาธิป พรกุล. (2543, มกราคม). แคทส์ : รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. *วารสารวิชาการ*. 3(1) : 14.
- _____. (2544, กันยายน). คลีพระราชบัญญัติ...จัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. *วารสารวิชาการ*. 4(9) : 2 – 7.
- ชวลี ดวงแก้ว. (2543). เอกสารประกอบการสอน วิชาศึกษา 263 ประสบการณ์วิชาชีพครู 2 กรุงเทพฯ : โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชัยพร ถาวรรัตน์. (2544). การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของข้าราชการสังกัดสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชาติรี เกิดธรรม. (2542). การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : เซนต์เตอร์ดิสคัฟเวอรี.
- ชำนาญ อริยะกุล. (2540, มิถุนายน - กรกฎาคม). ครูกับการเปลี่ยนแปลงไปสู่การพัฒนาคน. *ข้าราชการครู*. 17(5) : 24 – 29.
- เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์. (2520). การวัดทัศนคติและบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณัฐชลี เรืองศิริ. (2535). ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและอาจารย์มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดนัย ไชโยธธา. (2534). หลักการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์.

- ถาวร จันทศิริ. (2541, กุมภาพันธ์ - มีนาคม). การพัฒนาวิชาชีพครู. *ข้าราชการครู*. 18(3) : 18 – 30.
- ทวีศิลป์ สารแสน. (2543). ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนกับความพึงพอใจของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา. *ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (เทคโนโลยีทางการศึกษา)*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทศพร มณีศรีขำ. (2539). *กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการพัฒนาสำหรับครู*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทิพย์วรรณ แจ่มไพบูลย์. (2546, เมษายน). มหันตภัย...ใกล้ตัว. *วารสารวิชาการ*. 6(4) : 53 – 62.
- ทิพวรรณ คนชื้อ. (2543). *วิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. *ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา)*. มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ทิสนา แคมมณี. (2542, พฤษภาคม). การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง : โมเดลชิปป (CIPPA MODEL). *วารสารวิชาการ*. 2(5) : 2 – 30.
- _____. (2546). *การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : เมธีทิปส์.
- ธีระ รุญเจริญ. (2545). ผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ : ศักยภาพเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้. ใน *การบริหารเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้*. ธีระ รุญเจริญ, ปราชญา กล้าหาญ, สัมมา รัตนชัย. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.
- นวลจิตต์ เขาวีรติพงศ์. (2542, เมษายน). การสอนโดยให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางแบบ CIPPA. *วารสารวิชาการ*. 2(4) : 15 – 21.
- นิตา ชูโต. (2538). *การประเมินโครงการ*. กรุงเทพฯ : พีเอ็นการพิมพ์.
- บัญชา แสนทวี. (2539). *การศึกษารูปแบบเชิงเหตุผลของตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของครูผู้สอนในการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กระดับก่อนประถมศึกษา สังกัด สปช*. *ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร)*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2524). *รูปแบบของผลการเรียนในโรงเรียน*. *ปริญญานิพนธ์ กศ.ด.* กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- _____. (2537). *การพัฒนาการสอน*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2541). *การพัฒนาการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.

- บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. (2545). *คู่มือการประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*.
กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- บุญเรือน หมั่นทรัพย์. (2538). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการจัดการศึกษาระดับ
มัธยมศึกษาของโรงเรียนเอกชนคาทอลิก*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด.
(การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุหงา ลิ้มโกมุท. (2547). *ตัวแปรที่พยากรณ์สมรรถภาพของครูระดับก่อนประถมศึกษาใน
โรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.นคร*.
ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุหงา วัฒนะ. (2533). *การนำเสนอรูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพเพื่อส่งเสริมเจตคติ
ทางบวกต่อวิชาชีพครูของนักศึกษาในวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (หลักสูตรและ
การสอน). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- บุรชัย สิริมหาสาคร. (2540, เมษายน – มิถุนายน). การศึกษาที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลางของ
การพัฒนา. *สารพัฒนาหลักสูตร*. 16(129) : 19 – 34.
- เบลส, โจเซฟ และ เคอร์บี, เปกกี ซี. (2545). *ครูใหญ่คือแรงจูงใจของครู = Bringing out the
Teachers : What Effective Principals Do*. อาร์ สัตถ์หวี แบล. กรุงเทพฯ :
สถาบันการแปล กรมวิชาการ.
- ประทีน วิเศษสุวรรณ. (2545). *ปัจจัยการบริหารการศึกษาที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลในการจัด
การศึกษาของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1*. ปรินญานิพนธ์
กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประพันธ์ จูมคำมูล. (2543, ธันวาคม). *คู่มืออาชีพตาม พ.ร.บ.2542*. *วารสารวิชาการ*.
3(12) : 13 - 15.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2545). *การปฏิรูปการเรียนรู้: การศึกษาความรู้เจตคติและ
พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติของครูโรงเรียน
สังกัดอัครสังฆมณฑล*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประยูร ศรีประสาธน์ และคณะ. (2546). *เส้นทางปฏิรูป*. กรุงเทพฯ : สำนักงานปฏิรูป
การศึกษา.
- ประเวศ วะสี. (2535). *การพัฒนาสิ่งสร้างสรรค์ขององค์กร (วิธีแก้ปัญหาที่ยากและ
สลับซับซ้อน)*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.

- ประเวศ วะสี. (2543). การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด : แนวทางสู่การปฏิบัติ.
กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ.
- _____. (2544). แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการเรียนรู้. วิชาการวิวัฒน์ 49 ปี
กรมวิชาการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2545). “หลักการจัดการศึกษา,” ใน ชุดฝึกอบรมผู้บริหาร : ประมวลสาระ
กรุงเทพฯ : สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- ปริญญา ณ วันจันทร์. (2536). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการทำงานของครู
ประถมศึกษาในจังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2535). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- _____. (2539). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.
- _____. (2543). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดีจำกัด.
- ปวีณา หมตราคี. (2545). สภาพ ปัญหาและแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้น
ผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
เอกชน เขตการศึกษา 12. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- ปาริชาติ วัชรวัลลภ. (2527). อิทธิพลขององค์ประกอบด้านลักษณะของนักเรียน สภาพแวดล้อม
ทางบ้าน และสภาวะแวดล้อมทางโรงเรียน ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา
คณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ปิยะกุล อรรถวุฒิกุล. (2546). ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาคอมพิวเตอร์
พื้นฐานระดับประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 โรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา สังกัด
สำนักงานการศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
(ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- เปล่งศรี อินคันทน์. (2526). แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการทำงานของครูมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์
อ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ไพฑูริ ลิขิตสุนทร. (2543, ธันวาคม). จัดการเรียนรู้ให้สนองความแตกต่างของผู้เรียน.
สารปฏิรูป. 3(33) : 24 – 26.
- พจน์ สะเพียรชัย. (2546). ผู้บริหารสถานศึกษากับการวิจัยเพื่อสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้.
กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาแห่งชาติ.

- พนัส หันนาคินทร์. (2524). *การมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ : พิมพ์เนศ.
- พนาลัย อยู่สำราญ. (2535). *ตัวแปรทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับนวัตกรรมทางการสอนของครูผู้สอนสังคมศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 1*.
 ปริญญาโท วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ :
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พระมหาบุญเพียร ปุณณวิริโย. (2544, กันยายน). ปฏิรูปการศึกษาเพื่อการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์. *วารสารวิชาการ*. 4(9) : 37 – 42.
- พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546. (2546, 6 กรกฎาคม).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 120 ตอนที่ 62 ก. หน้า 1 – 30.
- พลสิทธิ์ โพธิ์ศรีทอง. (2542, กุมภาพันธ์ - มีนาคม). ครูจะปฏิรูปการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างไร. *วารสารข้าราชการครู*. 19(3) : 10 – 13.
- พวงทอง พุ่มอยู่. (2540). *ประสบการณ์วิชาชีพครู 1 ศษ 163 (เอกสารประกอบการสอน)*.
 กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ.
- พวงรัตน์ มณีรัตน์. (2536). *วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ :
 สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พะยอม วงศ์สารศรี. (2538). *องค์การและการจัดการ*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ :
 คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- พิกุล สีหาพงษ์. (2546, มิถุนายน). วัฒนธรรม สภาพแวดล้อม และค่านิยมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
 ความดี และความสุขของผู้เรียน. *วารสารวิชาการ*. 6(6) : 25 - 28.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2538). *เพื่อความเป็นผู้นำของการครุศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ :
 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2545). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด
 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ*. ปริญญาโท กศ.ด.
 (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- มัทนา ศังขะเกษณ. (2548). *จะจัดการศึกษาภาคบังคับให้มีคุณภาพได้จริงหรือ..* สืบค้น
 เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2548. จาก <http://www.moe.go.th/cgiscript/csArticles/Articles/000001/000129.htm>.
- มารศรี สุธานี. (2540). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา
 สังกัดกรุงเทพมหานคร*. ปริญญาโท กศ.ด. (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ :
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ยุทธพงษ์ ไกยวรรณ. (2541). *เทคนิคและวิธีสอน*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2530). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- ราชันย์ บุญธิมา. (2542). ปัจจัยที่เอื้อต่อผลสำเร็จของการนำหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นไปปฏิบัติ : กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดเชียงราย. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รุ่งทิพย์ สมานรักษ์. (2539). ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะชีวสังคม และจิตวิทยากับความพึงพอใจในการทำงานของครูประถมศึกษาที่สอนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน ในจังหวัดสุรินทร์. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2541). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ : เลิฟแลนด์ ลิฟเพลส.
- _____. (2543). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- _____. (2545). เทคนิคและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544. กรุงเทพฯ : พรักหวานกราฟฟิค.
- วันทนา เมืองจันทร์. (2542). วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : วันทิพย์.
- _____. (2546). บทบาทและการวิเคราะห์บทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา. นครปฐม : สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา.
- วัลภา สบายยิ่ง. (2542). ปัจจัยการตั้งเป้าหมาย การรับรู้ความสามารถของตน และบุคลิกภาพที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของผู้จำหน่ายตรง. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วัลยา นิหมัด. (2548). การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของครูต่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา อำเภอบางละมูน จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
- วิชา ทรวงแสง. (2543, กุมภาพันธ์). ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการเรียนการสอนในสถาบันราชภัฏ. วารสารวิชาการ. 3(3) : 76 – 77.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538, กุมภาพันธ์ - มีนาคม). ค่าเฉลี่ย การแปลความหมาย : เรื่องง่าย ๆ บางทีก็พลาดได้. ข่าวสารการวิจัย. 18(3) : 8 – 11.

- วินิจ วงศ์รัตน์. (2542). การเรียนการสอนในโรงเรียน. เอกสารประกอบการสอนวิชา ศึกษา 163 ประสบการณ์วิชาชีพครู 1. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิไล พิพัฒน์มงคลพร. (2535). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างสอนโดยกลุ่มเพื่อช่วยเพื่อนกับการสอนปกติ. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. (2532). ความแปลกแยกกับพฤติกรรมการทำงานของครูสังกัด กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ และ ดารณี คำว้จัน. (2544). สอนเด็กให้คิดเป็น. กรุงเทพฯ : ทิพย์พับบลิเคชั่น.
- _____. (2545). แหล่งการเรียนรู้: เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้และหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : เมธีทิพย์.
- ศูนย์ปฏิบัติการปฏิรูปการศึกษาจังหวัดชุมพร. (2546). สารสนเทศการศึกษาเขตพื้นที่ การศึกษา 1, 2 จังหวัดชุมพร. ชุมพร : ศูนย์.
- ส. วาสนา ประवालพฤษ. (2524). ทศนคติในแง่จิตวิทยา ใน วัดผลการศึกษา. 2(2) : 1 – 6.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2543). พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน. กรุงเทพฯ : อักษรภาพิพัฒน์.
- สมคิด บางโม. (2539). เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มิตรสยามการพิมพ์.
- สมจิต สวชนไพบูลย์. (2529). เอกสารประกอบการสอนบทที่ 6 วิธีสังเกตพฤติกรรมการสอน อย่างมีระบบ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สมนึก นนธิจันทร์. (2545). การเรียนการสอน การวัดผล และประเมินผลจากสภาพจริงของ ผู้เรียนโดยใช้ Portfolio. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สมบูรณ์ ชิตพงษ์. (2541). การวัดคุณลักษณะความรู้สึ. ใน เอกสารประกอบการอบรมการ วิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมศักดิ์ สิทธิวันชัย. (2548). การศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็น สำคัญโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางนา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.

- สมาน แก้วคำไสย์. (2545). บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนต่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด. ปรินูญานินพน์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สัญญา รัตนวรารักษ์. (2539). เอกสารคำสอนวิชาศึกษา 163 ประสบการณ์วิชาชีพครู 1. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพร. (2545). แผนปฏิบัติการ ปีงบประมาณ 2545. ชุมพร. : ฝ่ายแผนงานและงบประมาณ สำนักงานฯ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1. (2546). แผนปฏิบัติการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1. ประจำปีงบประมาณ 2546 (7 กรกฎาคม – 30 กันยายน 2546). ชุมพร : กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานฯ.
- _____. (2548). ข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1. ชุมพร : กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานฯ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 2. (2546). แผนกลยุทธ์และกรอบงบประมาณ รายจ่ายล่วงหน้า ระยะปานกลาง ปีงบประมาณ 2547 – 2549. ชุมพร : กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานฯ.
- _____. (2548). ข้อมูลอัตรากำลังข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 2 ปีการศึกษา 2548. ชุมพร : กลุ่มงานวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2539). การเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้ที่แท้จริงตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา. ใน เอกสารชุดพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้ที่แท้จริง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- _____. (2545). หลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). เรียนรู้...บูรณาการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2549). เจตนารมณ์กระทรวงศึกษาธิการ “2549 ปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน.” กรุงเทพฯ : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2533). รายงานการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษา โครงการวิจัยสารสนเทศเพื่อติดตาม และพัฒนาคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองการพิมพ์.
- _____. (2542ก). ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542ข). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- _____. (2543ก). ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. (2543ข). รายงานการประเมินความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมการสอนของครูที่สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : กลุ่มประเมินผลและศูนย์สำรวจและการวิจัยทางการศึกษา.
- _____. (2545ก). ตัวบ่งชี้การเรียนการสอนที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ : 21 เซ็นจูรี่.
- _____. (2545ข). ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- _____. (2546). คู่มือโครงการสนับสนุนการฝึกอบรมครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน : นโยบายและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคูเพื่อปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : แคนคิด มีเดีย.
- _____. (2543). ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู. (2542). ระดับคุณภาพครู ผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิเทศน์ของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2544). ปฏิรูปการศึกษาไทย...ในมุมมองประชาชน. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- สุทธาทิพย์ รุทธิฤทธิ์. (2546). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์กับทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุปราณี ศรีจันทร์ภูมิข. (2524). การฝึกอบรมและการพัฒนาบุคคล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ธรรมศาสตร์.
- สุภรณ์ ศรีพหล. (2519). ปัจจัยที่ทำให้เกิดความพอใจในการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุนน อมรวิวัฒน์ และ สมพงษ์ จิตระดับ. (2530). สารและกิจกรรมการสอนวิชาหลักสูตรและการสอนระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2544). กระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

- สุรพงษ์ เศรษฐภักดี. (2543). การดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2542. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สุรางค์ โค้วตระกูล. (2545). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5 (ฉบับพิมพ์เพิ่มเติม). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวภาคย์ ทัดนา. (2545). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจของอาจารย์ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : ศึกษาเฉพาะกรณีวิทยาลัยการอาชีพ สังกัดกรมอาชีวศึกษาในเขตภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏสวนดุสิต. ถ่ายเอกสาร.
- สุวรรณ ปิ่นแก้ว. (2543). พฤติกรรมการสอนของครูภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาลเขตการศึกษา 5. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ. (2543). เรียนรู้สู่ครูมืออาชีพ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ที.พี.พี.รินทร์.
- สุทธาทิพย์ รุทธิฤทธิ์. (2546). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์กับทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2534). พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : พิมพ์เนศ.
- ไสว พักขาว. (2542). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : โครงการตำราทางวิชาการ ราชภัฏเฉลิมพระเกียรติ.
- _____. (2544). หลักการสอนสำหรับการเป็นครูมืออาชีพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เอมพันธ์.
- หลุย จำปาเทศ. (2533). จิตวิทยาสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์.
- หวน พันธุพันธ์. (2528). การบริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อรพรรณ พรสีมา. (2543). การคิด. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาทักษะการคิด
- อรพิน แสงสว่าง. (2536). ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับเจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.

- อรรถรรณ ปิณฑโนโววาท. (2537). *การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัจฉราพร บุญญพนิช. (2547). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษาปีที่ 1-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1*. ปรินานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อารี พันธุ์มณี. (2540). *การคิดสร้างสรรค์กับการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ แกรมมี่.
- อำภา บุญช่วย. (2537). *การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อำรุง จันทวานิช. (2544). *แต่เพื่อนครูผู้ร่วมอุดมการณ์. สู่เส้นทางวิชาชีพครู*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู.
- อุทัย ดุลยเกษม. (2544). *ศึกษาเรียนรู้*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2540). *หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เอสดีเพรส.
- อุทัย หิรัญโต. (2531). *หลักการบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อุบล ภัตตะ. (2535). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานของครูมัธยมศึกษา*. ปรินานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อุษณีย์ โพธิสุข. (2543). *ร่วมคิดร่วมเขียนปฏิรูปการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2538). *การบริหาร ทักษะ และการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ.
- Bertelsen, Cyntia Diane. (1999, February). The Nature of Teaching and Literacy Learning of Primary Special. Education Children Within an Inclusive Child – Centered environment : A Qualitative case study. *Dissertation Abstracts*. 59 (08) : 2858 - A
- Burke, Ronald J. ; & Greenglass Esther R. (1989, August). Sex Differences in Teachers. in *Psychological Reports*. 65(1) : 55 – 63.
- Davis, Gary A. ; & Thomas Margaret A. (1989). *Effective School and Effective Teacher*. Boston : Allyn and Bacon, Inc.
- Faber, Barry A. (1983). *Stress and Burnout in The Human Service Professions*. New York : Pergamon Press Inc.

- Gorrell, Jeffrey ; & Hwang, Young S. (1995). A Study of Efficacy Beliefs Among Preservice Teachers in Korea. *Journal of Research and Development in Education*. 28(2) : 101 – 105.
- Hallinger, Phillip ; & Murphy Joseph. (1985, November). Assessing the Instructional Management Behavior of Principals. *The Elementary School Journal*. 86(2) : 217 – 244.
- House, J.S. (1981). *Work stress and social support*. Reading Massachusettes : Addison – Wesley Publishing Company.
- Krejcie, Robert V. ; & Morgan, Dayle W. (1970, Autum). Determining Sample size for Research Activities. *Journal Education and Psychology Measurement*. 30(3) : 607 – 610.
- McEwan, Elaine K. (2003). *7Steps to EFFECTIVE Instructional Leadership*. California : Corwin Press.
- Pender, N.J. (1996). *Health promotion in nursing practice*. 3rd ed. U.S.A. : Appleton & Lange.
- Reid, Neney A. (1989, January). Elementary School principals Behaviors in and Urban School Improvement Program ; Study of Five Principals. *Dissertation Abstracts International*. 50(07) : 1886 – A.
- Russell, Daniel. ; & others. (1987). “ Job Related Stress, Social Support and Burnout among Classroom Teachers,” in *Journal of Applied psychology*. 72(2) : 269 – 274.
- Ryan, Sharon Kaye. (1999). “Freedom to Choose : A post – Structural Study of Child - Centered in a Kindergarten classroom (Urban Education, Miinority Students),” *Dissertation abstracts International*. 59 (10) : 3731 – Ay.
- Schaefer, C., Coyen, J.C. ; & Lazarus, R.. (1981). The health – related funtion of social support. *Journal of Behavioral Medicine*. 4 : 381 – 406.
- Shaver, Kelly G. (1977). *Principles of Social Psychology*. Cambridge : Winthrop Publishers.
- Sweeney, Janes,. (1986). Research Synthesis on Effective School Leadership. in *The Role of the Principal*. Edited by Deborah Burnett Strother. Page 121 - 124. Bloomington, In : Phi delta Kappa.

Trusty, Francis M. (1986). *Administrator / Supervisor Career Leader Orientation Manual*. Nashville, Tennessee : Tennessee Department of Education.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ	อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.ไพบูลย์ อ่อนมั่ง	อาจารย์ประจำภาควิชาสุขศึกษา
คณะพลศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. นายกำจัด คงหนู	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร
เขต 1
4. นายกิตติวุฒิ พันธุ์ธรร	หัวหน้ากลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผล
การจัดการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1
5. ดร.อุทัยวรรณ พงษ์อร่าม	รองผู้อำนวยการโรงเรียน
โรงเรียนท่าแซะรัชดาภิเษก จังหวัดชุมพร

ภาคผนวก ข.
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง ตัวแปรที่พยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้ มีทั้งหมด 5 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของครูผู้สอน
 - ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับเจตคติต่อวิชาชีพครู
 - ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมของครู
 - ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
 - ตอนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. โปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความเป็นจริง เพื่อประโยชน์โดยรวมต่อ หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการกำหนดแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุน และกำหนดนโยบาย ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้มีประสิทธิภาพต่อไป
3. ผู้วิจัยจะเก็บรักษาคำตอบของท่านไว้เป็นความลับ การนำเสนอผลการศึกษาเป็นไปในภาพรวม ไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของท่านแต่อย่างใด

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในการให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

นายศักดิ์สิทธิ์ แร่ทอง
 นิสิตปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดระบุข้อมูลลงใน ให้ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. ประสบการณ์การสอนของท่าน จำนวน ปี
(เศษของปี เท่ากับหรือมากกว่า 6 เดือน โปรดนับเป็น 1 ปี)

2. การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของท่านในปีการศึกษา 2547 จำนวน ครั้ง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับเจตคติต่อวิชาชีพครู

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อโดยละเอียดแล้วพิจารณาว่า ท่านมีความคิดเห็นตรงกับข้อความในระดับใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบแต่ละข้อเพียงคำตอบเดียว

ข้อ	ข้อความ	เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
1	อาชีพครูเป็นอาชีพที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติ					
2	อาชีพครูเป็นอาชีพที่มีความมั่นคงและก้าวหน้า					
3	งานครูเป็นงานที่ต้องรับผิดชอบมาก แต่ได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า					
4	เมื่อเป็นครูนานขึ้น ข้าพเจ้าจึงทราบว่าข้าพเจ้าเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสม					
5	ข้าพเจ้ามีความมุ่งมั่นที่จะทำงานในหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น					
6	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่พอใจเมื่อมีใครมาตำหนิ ติเตียนอาชีพครู					
7	ข้าพเจ้ารู้สึกภูมิใจมาก หากได้บอกผู้อื่นว่าข้าพเจ้าเป็นครู					
8	ความรู้ในอาชีพ ช่วยให้ข้าพเจ้าสอนได้ดี					

	ข้อความ	เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
9	เมื่อเปรียบเทียบกับข้าราชการอื่น อาชีพครูเป็นอาชีพที่คนทั่วไปเห็นความสำคัญมาก					
10	ข้าพเจ้าจะไม่เปลี่ยนจากอาชีพครูเป็นอาชีพอื่นแม้มีโอกาส					
11	ข้าพเจ้าพยายามกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์					
12	การสอนของข้าพเจ้าจะช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถของนักเรียนได้มาก					
13	การเตรียมการสอนมีความจำเป็นสำหรับครู					
14	ครูได้รับสวัสดิการดีแล้วเมื่อเทียบกับข้าราชการกลุ่มอื่น ๆ					
15	ครูเป็นผู้ที่มีโอกาสมากที่สุดที่จะพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี					
16	ครูควรให้ความรัก ความอบอุ่น และการยอมรับแก่นักเรียน					
17	อาชีพครูเปิดโอกาสและส่งเสริมให้มีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน					
18	ครูควรรู้จักและเข้าใจนักเรียนทุกคนที่สอน					
19	ข้าพเจ้าทำงานอย่างเต็มที่โดยไม่คำนึงถึงความเหน็ดเหนื่อย					
20	ข้าพเจ้าเป็นครูที่มีความกระตือรือร้นในการสอน					
21	ข้าพเจ้าติดตามเหตุการณ์บ้านเมืองและการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอยู่เสมอ					
22	ครูควรสนใจนักเรียนแม้นอกเวลาเรียน					
23	ข้าพเจ้าเอาใจใส่และปฏิบัติต่อนักเรียน ทุกคนอย่างสม่ำเสมอและไม่ลำเอียง					

ข้อ	ข้อความ	เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
24	ข้าพเจ้ามีความพยายามที่จะสอนนักเรียนที่เรียนยังไม่เข้าใจ					
25	ข้าพเจ้าคิดค้นวิธีการใหม่ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ					
26	ข้าพเจ้าคิดจะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นเพื่อเพิ่มพูนวิทยฐานะ					
27	พลังของครูจะเป็นพลังที่เข้มแข็งถ้ามีความรับผิดชอบ					
28	การตรวจแบบฝึกหัดมักพบสิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับนักเรียนเสมอ					
29	ข้าพเจ้าใฝ่หาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ เพื่อพัฒนาตนเอง					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมของครู

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อโดยละเอียดแล้วพิจารณาว่า ในช่วงเวลาที่ท่านทำการสอนอยู่ในโรงเรียนนี้ ท่านได้รับการปฏิบัติตามข้อความในแต่ละข้อจากผู้บริหารสถานศึกษา และเพื่อนร่วมงาน มากน้อยเพียงใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบแต่ละข้อที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านเพียงคำตอบเดียว

ข้อ	ข้อความ	เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
1	ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ข้าพเจ้าเข้าพบและปรึกษาหารือ					
2	ผู้บริหารสถานศึกษาให้คำแนะนำ ชี้แนะ และช่วยเหลือเมื่อข้าพเจ้ามีปัญหา					

ข้อ	ข้อความ	เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
3	ผู้บริหารสถานศึกษารับฟังเมื่อข้าพเจ้าแสดงความคิดเห็น					
4	ผู้บริหารสถานศึกษาให้อภัย ไม่ซ้ำเติมเมื่อข้าพเจ้าปฏิบัติงานเกิดความผิดพลาด					
5	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดหาเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน					
6	ผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาความดีความชอบให้ข้าพเจ้าอย่างเหมาะสม					
7	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดสวัสดิการเหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา					
8	ผู้บริหารสถานศึกษายอมรับและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการบริหารงาน					
9	ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุน ช่วยเหลือข้าพเจ้าให้มีความก้าวหน้าในตำแหน่ง					
10	ผู้บริหารสถานศึกษาให้กำลังใจและช่วยเหลือข้าพเจ้าให้ปฏิบัติงานจนสำเร็จ					
11	ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนเมื่อข้าพเจ้าริเริ่มงานใหม่					
12	ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ข้าพเจ้าปฏิบัติงานตามความถนัดและความสนใจ					
13	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมข้าพเจ้าในการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร					
14	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการนิเทศติดตามงานอย่างเหมาะสม					
15	ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุน ส่งเสริมให้ข้าพเจ้าไปศึกษา ดูงาน ประชุมสัมมนา					

ข้อ	ข้อความ	เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
16	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดแบ่งงานให้ข้าพเจ้า รับผิดชอบเหมาะสมกับความสามารถ					
17	ผู้บริหารสถานศึกษามักพูดคุยแลกเปลี่ยน ข่าวสาร ความคิดเห็นกับข้าพเจ้า					
18	ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นและซาบซึ้งในคุณค่า ของข้าพเจ้าอย่างแท้จริง					
19	เมื่อเห็นดีเห็นงามจากการปฏิบัติงาน ผู้บริหารสถานศึกษาจะให้กำลังใจ					
20	เพื่อนร่วมงานให้ความร่วมมือ หรือ ช่วยเหลือข้าพเจ้าในเรื่องอื่นๆ นอกเหนือจาก การปฏิบัติงาน					
21	เพื่อนร่วมงานรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เมื่อมีปัญหาระหว่างการปฏิบัติงาน					
22	เพื่อนร่วมงานให้การยอมรับและให้ข้าพเจ้ามี ส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน					
23	เพื่อนร่วมงานให้อภัยและไม่ซ้ำเติม เมื่อข้าพเจ้าปฏิบัติงานผิดพลาด					
24	เพื่อนร่วมงานให้กำลังใจ สนับสนุน และร่วมมือ เมื่อข้าพเจ้าคิดริเริ่มปฏิบัติงานใหม่ ๆ					
25	เพื่อนร่วมงานให้การช่วยเหลือเมื่อข้าพเจ้า ได้รับความเดือดร้อน พบปัญหาหรือมีอุปสรรค					
26	เพื่อนร่วมงานเป็นผู้รับฟังที่ดีเมื่อข้าพเจ้า ระบายความในใจ					
27	เพื่อนร่วมงานมักพูดคุยแลกเปลี่ยน ข่าวสาร ความคิดเห็นกับข้าพเจ้า					
28	ข้าพเจ้ามีความสามารถในการทำความคุ้นเคย กับเพื่อนร่วมงาน					

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อโดยละเอียดแล้วพิจารณาว่า ในช่วงเวลาที่ท่านทำการสอนอยู่ในโรงเรียนนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาได้ปฏิบัติตามข้อความในแต่ละข้อมากน้อยเพียงใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบแต่ละข้อที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านเพียง คำตอบเดียว

ข้อ	ข้อความ	ปฏิบัติ มาก ที่สุด	ปฏิบัติ มาก	ปฏิบัติ ปาน กลาง	ปฏิบัติ น้อย	ปฏิบัติ น้อย ที่สุด
1	การจัดทำและนำมาตรฐานการศึกษาไปใช้ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้มีการจัดทำ มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับ มาตรฐานการศึกษาระดับชาติ					
2	ผู้บริหารสถานศึกษาดูแลความมั่นใจว่าการเรียน การสอนแต่ละชั้นและทั่วทั้งโรงเรียนสอดคล้องกับ มาตรฐานการศึกษาระดับชาติ					
3	ผู้บริหารสถานศึกษาใช้แหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อประเมินความก้าวหน้าของการจัดการเรียน การสอน					
4	ผู้บริหารสถานศึกษาให้คำปรึกษาแก่ครูเกี่ยวกับ การจัดทำมาตรฐานการศึกษา					
5	การเป็นแหล่งข้อมูลทางการสอนสำหรับเพื่อน ร่วมงาน ผู้บริหารสถานศึกษาให้คำปรึกษาในการปรับปรุง การเรียนการสอนในห้องเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับ ความต้องการของผู้เรียน					
6	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้นำผลการวิจัยมาใช้ ในการพัฒนา ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน					
7	ผู้บริหารสถานศึกษาแนะนำรูปแบบและวิธีการอัน เหมาะสม สำหรับการประเมินความมี ประสิทธิภาพ ของการจัดการเรียนการสอน					

ข้อ	ข้อความ	ปฏิบัติ มาก ที่สุด	ปฏิบัติ มาก	ปฏิบัติ ปาน กลาง	ปฏิบัติ น้อย	ปฏิบัติ น้อย ที่สุด
8	การสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาตั้งความคาดหวังเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนไว้สูง					
9	ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความคาดหวังในการ จัดสรรเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่การเรียน การสอน					
10	ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมมือกับคณะครูในการ กำหนดวิธีการในการดูแลพฤติกรรมที่เหมาะสมของ ผู้เรียน					
11	การประสานวิสัยทัศน์และพันธกิจของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการ ประสานงาน อย่างเป็นระบบ โดยคำนึงถึงความสำเร็จ และ เป้าหมายของการปรับปรุงสถานศึกษา					
12	ผู้บริหารสถานศึกษาระดมความคิดเห็นของครูใน การกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน					
13	ผู้บริหารสถานศึกษามีการติดต่อสื่อสารกับ ผู้ปกครองนักเรียนเพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของ โรงเรียน					
14	การตั้งความคาดหวังสูงให้แก่ ผู้ใต้บังคับบัญชาและตนเอง ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมคณะครูในการกำหนด เป้าหมายส่วนตัว และเป้าหมายในการทำงาน					
15	ผู้บริหารสถานศึกษาสังเกตการเรียนการสอนทุก ห้องเรียน ทั้งไม่เป็นทางการและเป็นทางการ					
16	ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครู มีส่วนร่วม ในการวางยกระดับคุณภาพการศึกษา					

ข้อ	ข้อความ	ปฏิบัติ มาก ที่สุด	ปฏิบัติ มาก	ปฏิบัติ ปาน กลาง	ปฏิบัติ น้อย	ปฏิบัติ น้อย ที่สุด
17	ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครู มีส่วนร่วมในการประชุม หลังการนิเทศที่มุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาการเรียนการสอน					
18	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมครูในการพัฒนาการทำงาน โดยสอดคล้องกับความต้องการส่วนบุคคล					
19	ผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนโดยตรงในชั้นเรียน					
20	ผู้บริหารสถานศึกษานำความคาดหวังส่วนบุคคล คณะครู มากำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงาน					
21	การพัฒนาความเป็นผู้นำของครู ผู้บริหารสถานศึกษา ให้อำนาจการตัดสินใจในการทำงานแก่ครู					
22	ผู้บริหารสถานศึกษาให้คำแนะนำ และส่งเสริมให้มีการประสานความร่วมมือ การตัดสินใจร่วมกัน					
23	ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างแรงจูงใจให้คณะครูเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพ					
24	การสร้างและรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์เชิงบวกกับนักเรียน ผู้ร่วมงาน และผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษาคำนึงถึงความเป็นอยู่ที่ดีภายในโรงเรียนของนักเรียน					
25	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้มีการ ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างของคณะครู					
26	ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงความเอาใจใส่ต่อปัญหาของครู นักเรียน ผู้ปกครอง					
27	ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแบบอย่างที่เหมาะสมในเรื่องการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น					
28	ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างและรักษาไว้ซึ่งขวัญและกำลังใจของคณะครูและนักเรียน					

ข้อ	ข้อความ	ปฏิบัติ มากที่สุด	ปฏิบัติ มาก	ปฏิบัติ ปาน กลาง	ปฏิบัติ น้อย	ปฏิบัติ น้อย ที่สุด
29	ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสนใจในการแก้ไขปัญหาของคณะครู นักเรียนผู้ปกครอง					
30	ผู้บริหารสถานศึกษาให้การยอมรับต่อความสำเร็จของครู					

ตอนที่ 5 แบบสอบถามพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อโดยละเอียดแล้วพิจารณาว่า ท่านมีการปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในแต่ละข้ออยู่ในระดับใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบแต่ละข้อที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านเพียงคำตอบเดียว

ข้อ	ข้อความ	ปฏิบัติ มากที่สุด	ปฏิบัติ มาก	ปฏิบัติ ปาน กลาง	ปฏิบัติ น้อย	ปฏิบัติ น้อย ที่สุด
1	การเตรียมการสอน เตรียมตนเองให้พร้อมด้วยการศึกษาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร จุดประสงค์การเรียนรู้ ข้อมูลและเนื้อหาต่าง ๆ					
2	จัดทำแผนการสอนโดยมีการวิเคราะห์หลักสูตร วิเคราะห์ผู้เรียน ปรับเนื้อหา ให้เชื่อมโยงกับชีวิตจริง					
3	เตรียมการจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานระหว่างกระบวนการเรียนรู้และสาระความรู้ด้านต่าง ๆ ให้ได้สัดส่วน สมดุลกัน					
4	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมกำหนดและเลือกวิธีการเรียนรู้ของตน					

ข้อ	ข้อความ	ปฏิบัติ มาก สุด	ปฏิบัติ มาก	ปฏิบัติ ปาน กลาง	ปฏิบัติ น้อย	ปฏิบัติ น้อย ที่สุด
5	การส่งเสริมความคิด ใช้เทคนิคการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียน ค้นพบและ สร้างความรู้ด้วยตนเอง					
6	ฝึกให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์อย่างมี วิจารณ์ญาณ มี เหตุผลและวางแผนเป็น					
7	จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้รู้จักฝึก ปฏิบัติและปรับปรุงแก้ไขตนเอง					
8	ฝึกให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ความรู้ไปใช้เพื่อ ป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาและสามารถแก้ไขปัญหาใน ชีวิตประจำวันได้					
9	การเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล มีความเชื่อว่าผู้เรียนทุกคนมีศักยภาพ สามารถ พัฒนาตนเองได้โดยวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน					
10	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกถึงความสามารถ ตามความถนัดและความสนใจ					
11	ใช้วิธีการกระตุ้น ได้รับความสนใจผู้เรียน แต่ละคนอย่างเหมาะสม					
12	จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความ เหมาะสม ความพร้อมและความแตกต่างของ ผู้เรียน					
13	การเรียนรู้จากกลุ่ม ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับกลุ่ม และผู้เรียนกับครู					
14	จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นคว้า และเรียนรู้ ด้วยกันเป็นกลุ่ม					
15	สนับสนุนให้นักเรียนได้รู้จักแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกัน และกัน					
16	ฝึกให้ผู้เรียนทำงานอย่างเป็นระบบ ทั้งแบบทำคน เดียวและทำเป็นกลุ่ม					

ข้อ	ข้อความ	ปฏิบัติ มาก ที่สุด	ปฏิบัติ มาก	ปฏิบัติ ปาน กลาง	ปฏิบัติ น้อย	ปฏิบัติ น้อย ที่สุด
17	การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม จัดสภาพห้องเรียนและสภาพสิ่งแวดล้อม ให้เอื้อต่อ การเรียนรู้					
18	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ กิจกรรมการเรียนรู้					
19	แสดงความเป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใสกับผู้เรียน ในขณะสอน					
20	จัดกิจกรรมนอกห้องเรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้และได้ประสบการณ์เพิ่มเติม					
21	การใช้สื่อการสอน ใช้สื่อที่สอดคล้องกับวัย ความสนใจและ ความสามารถของผู้เรียน					
22	ใช้สื่อ อุปกรณ์ ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนโดยเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง					
23	พัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่ตรงกับเนื้อหาและ น่าสนใจ					
24	จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนค้นหา ความรู้จากสื่อต่าง ๆ ด้วยตนเอง					
25	การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น มีวินัย ความ รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ขยัน อดทน					
26	ให้การอบรมนักเรียนในเรื่องการประพฤติตาม ระเบียบของโรงเรียน					
27	มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรับผิดชอบและเคารพใน สิทธิของตนเองและผู้อื่น					
28	จัดกิจกรรมที่ปลูกฝังให้ผู้เรียนรัก และเห็นคุณค่า ของวัฒนธรรมท้องถิ่น และวัฒนธรรมไทย					

ข้อ	ข้อความ	ปฏิบัติ มาก ที่สุด	ปฏิบัติ มาก	ปฏิบัติ ปาน กลาง	ปฏิบัติ น้อย	ปฏิบัติ น้อย ที่สุด
29	การประเมินผล ประเมินผู้เรียนเป็นรายบุคคล และเป็นกลุ่ม ตาม สภาพจริงด้วยวิธีการที่ หลากหลาย					
30	ประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้					
31	ประเมินผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่าง บุคคล					
32	นำผลที่ได้จากการประเมิน มาใช้ในการพัฒนา ปรับปรุง การจัดการเรียนรู้					

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	ศักดิ์สิทธิ์ แร่ทอง
วันเดือนปีเกิด	16 ตุลาคม 2510
สถานที่เกิด	อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	243/23 หมู่ 10 ตำบลนาทุ่ง อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร 86000
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเนินทอง
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านเนินทอง อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร 86140
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2529	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนทุ่งสง จ.นครศรีธรรมราช
พ.ศ. 2533	ค.บ. (พลศึกษา) จากวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช
พ.ศ. 2549	กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ